

ÖKİSA

KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

2018

**T.C.
KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNDE YALNIZLIK VE SOSYAL
BECERİ DÜZEYLERİ İLE İNTERNET BAĞIMLILIĞI
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

ÖKKEŞ KISA

**HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI
HALK SAĞLIĞI PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**KASIM
2018**

**T.C.
KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNDE YALNIZLIK VE SOSYAL
BECERİ DÜZEYLERİ İLE İNTERNET BAĞIMLILIĞI
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

ÖKKEŞ KISA

**DANIŞMAN
Prof. Dr. AYŞE YASEMİN KARAGEYİM KARŞIDAĞ**

**HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI
HALK SAĞLIĞI PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**KASIM
2018**

TEZ ONAYI**TEZ ONAYI**

Kırklareli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Programında Yüksek Lisans Öğrencisi Ökkeş Kısa tarafından Prof. Dr. Ayşe Yasemin KARAGEYİM KARŞIDAĞ'ın danışmanlığında hazırlanan "Ortaokul Öğrencilerinde Yalnızlık Ve Sosyal Beceri Düzeyleri İle İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" başlıklı tez aşağıdaki jüri üyeleri tarafından 06/11/2018 tarihinde yapılan Tez Savunma Sınavında başarılı bulunmuş ve Yüksek Lisans olarak kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı

Prof. Dr. Ayşe Yasemin KARAGEYİM KARŞIDAĞ

Kırklareli Üniversitesi

Sağlık Bilimler Enstitüsü

Halk Sağlığı A.B.D.

Prof. Dr. Galip EKUKLU

Trakya Üniversitesi

Tıp Fakültesi

Halk Sağlığı A.B.D.

Dr. Öğr. Üyesi Yeliz MERCAN

Kırklareli Üniversitesi

Sağlık Bilimler Enstitüsü

Halk Sağlığı A.B.D.

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün safhalarda etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tez çalışmayla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları da kaynaklar listesine aldığımı, yine bu tezin çalışılması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığı beyan ederim.

ÖKKEŞ KISA

İTHAF

Değerli annem ve babama ithaf ediyorum.

TEŞEKKÜR

Çalışmam süresince tecrübelerini aktaran ve her konuda yardımcı olan çok kıymetli tez danışman hocam Prof. Dr. Ayşe Yasemin KARAGEYİM KARŞIDAĞ'a çok teşekkür ederim.

Tez dönemi boyunca analiz çalışmalarımnda yardımcı olan ve desteğini esirgemeyen Sayın Dr. Öğr. Üyesi Yeliz MERCAN'a teşekkürü bir borç bilirim.

Benim yüksek lisans yapmama öncülük eden ve çalışmam boyunca her türlü desteği esirgemeyen Sayın Yakup BURAK'a,

Çalışmam aşamasında bana birçok konuda destek olan Sayın Mahmut POLAT ve Sayın Barış OSMANOĞLU'na,

Ayrıca tez savunma sınavı komitesinde bulunan değerli vakitlerini bana ayıran sayın jüri hocalarıma,

Hayatımın her anında bana destek olan canım annem Sultan KISA'ya ve gözümde değeri büyük olan kıymetli teyzem Ümmühani KÖKLÜ'ye,

Sonsuz saygı, sevgi ve teşekkürlerimi sunarım...

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAYI	i
BEYAN.....	ii
İTHAF.....	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
İÇİNDEKİLER	v
TABLolar	viii
ŞEKİLLER.....	x
SEMBOLLER / KISALTMALAR LİSTESİ.....	xi
ÖZET	xii
ABSTRACT.....	xiii
1. GİRİŞ VE AMAÇ.....	1
2. GENEL BİLGİLER	3
2.1.1. İnternet ve Tarihçesi	3
2.1.2. Dünyada ve Türkiye’de İnternet Kullanımı	4
2.1.3. Sanalizm.....	5
2.1.3.1. İnternet ve Teşhircilik	6
2.1.3.2. İnternet Gençliği.....	6
2.1.4. Bağımlılık	7
2.1.5. İnternet Bağımlılığı.....	9
2.1.6. İnternet Bağımlılığının Geliştirdiği Sorunlar.....	13
2.1.7. Sağlıkla İnternet Kullanımı	14
2.1.8. İnternet Bağımlılık Türleri	15
2.1.8.1. Online Oyun Bağımlılığı	15
2.1.8.2. Sanal İlişki Bağımlılığı	15
2.1.8.3. Sosyal Ağ Bağımlılığı	16
2.1.9. İnternet Bağımlılığı Tanı Ölçütleri	16
2.1.9.1. Young’ın İnternet Bağımlılığı Tanı Kriterleri.....	16
2.1.9.2. Goldberg İnternet Bağımlılığı Kriterleri	17
2.1.10. İnternet Bağımlılığı Tedavisi	18
2.1.10.1. Farmakoterapi	18
2.1.10.2. Psikoterapi.....	19

2.2.1. Sosyal Beceri İle İlgili Kavramlar.....	20
2.2.1.1. Sosyal Beceri ve Sınıflandırması	20
2.2.1.2. Sosyal Zekâ	22
2.2.1.3. Sosyal Yeterlilik.....	22
2.2.1.4. Sosyalleşme.....	23
2.2.1.5. Sosyal Beceri Eksikliği	23
2.2.2. Sosyal Beceri Modelleri.....	24
2.2.2.1. Motor Sosyal Beceri.....	24
2.2.2.2. Üretici Sosyal Beceri.....	25
2.2.2.3. Üç Sistem Sosyal Beceri	26
2.2.3. Sosyal Beceri Eğitimi	26
2.2.4. Sosyal Becerin Değerlendirilmesi.....	27
2.3.1. Yalnızlık Kavramının Tanımı	28
2.3.2. Yalnızlığın Boyutları.....	28
2.3.3. Yalnızlıkla İlgili Kuramsal Açıklamalar	30
2.3.3.1. Bilişsel Yaklaşım	30
2.3.3.2. Varoluşçu Yaklaşım	30
2.3.3.3. Psikodinamik Yaklaşım	30
2.3.3.4. Bilişsel-Davranış Yaklaşımı.....	31
2.3.4. Yalnızlığın Nedenleri.....	31
2.3.5. Ergenlerde Yalnızlık	32
3. GEREÇ VE YÖNTEM.....	33
3.1. Araştırmanın Yeri ve Zamanı	33
3.2. Araştırmanın Tipi.....	33
3.3. Araştırmada Evren ve Örneklemi	33
3.4. Araştırmanın Değişkenleri	36
3.4.1. Bağımlı Değişken.....	36
3.4.2. Bağımsız Değişkenler	36
3.4.2.1. Öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri ile ilgili değişkenler	36
3.4.2.2. Öğrencilerin internet kullanımına ilişkin tanımlayıcı özellikleri ile ilgili değişkenler	36
3.5. Araştırmanın Hipotezleri	37
3.6. Veri Toplama Araçları ve Veri Toplama	38

3.6.1. Kişisel Bilgi Formu	38
3.6.2. İnternet Bağımlılığı Ölçeği.....	38
3.6.3. Matson Sosyal Beceri Ölçeği	38
3.6.4. Çocuk Temelli Yalnızlık Ölçeği	39
3.7. Uygulama.....	39
3.8. Araştırmanın Dahil Edilme ve Dışlanma Kriterleri	39
3.8.1. Araştırmanın Dahil Edilme Kriterleri	39
3.8.2. Araştırmanın Dışlanma Kriterleri	40
3.9. Araştırmanın Sınırlılıkları	40
3.10. Araştırmanın Etik Yönü ve Resmi İzin.....	40
3.11. Verilerin Analizi	40
3.12. Araştırma Takvimi	41
4. BULGULAR.....	42
5. TARTIŞMA	69
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	78
6.1. Sonuçlar	78
6.2. Öneriler	78
KAYNAKÇA.....	81
FORMLAR	106
Ek-1. Kişisel Bilgi Formu	106
Ek-2. İnternet Bağımlılığı Ölçeği.....	108
Ek-3. Matson Sosyal Beceri Ölçeği	109
Ek-4. Çocuk Temelli Yalnızlık Ölçeği	111
Ek-5. Veli Onay Formu.....	112
Ek-6. Kırklareli İl Milli Eğitim Müdürlüğü İzin Belgesi.....	113
Ek-7. Etik Kurul Kararı.....	115
Ek-8. Ölçek İzinleri.....	117
ÖZGEÇMİŞ	120

TABLOLAR

Tablo 2-1: Dsm V Madde Bağımlılığı Kriterleri	8
Tablo 2-2: İnternet Bağımlılığı Nedenleri	11
Tablo 2-3: İnternet Bağımlılığı Belirtileri	12
Tablo 2-4: İnternet Bağımlılığı Tanı Kriterleri	17
Tablo 2-5: Goldberg İnternet Bağımlılığı Kriterleri	17
Tablo 2-6: Davis'e Göre (2001) Bilişsel-Davranışçı Tedavi Yöntemleri.....	19
Tablo 3-1: İlçelere Göre Kırklareli İl Milli Eğitim Müdürlüğüne Bağlı Devlet Ortaokullarının Sayısı	35
Tablo 3-2: Araştırmanın Örneğini Oluşturan Ortaokul Öğrenci Sayısının Dağılımı	35
Tablo 4-1: Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özellikleri (n=646).....	43
Tablo 4-2: Öğrencilerin İnternet Kullanımına İlişkin Tanımlayıcı Özellikleri (n=646).....	44
Tablo 4-3: İnternet Bağımlılığı Ölçeği, Matson Olumsuz Sosyal Beceri Ölçeği, Matson Olumlu Sosyal Beceri Ölçeği, Çocuk Temelli Yalnızlık Ölçeğinin Dağılımları	45
Tablo 4-4: Öğrencilerin Cinsiyetine Göre Ölçek Skorlarının Karşılaştırması	46
Tablo 4-5: Öğrencilerin Yaşlarına Göre Ölçek Skorlarının Dağılımı	47
Tablo 4-6: Öğrencilerin Yaşlarına Göre Ölçek Skorlarının Karşılaştırması	48
Tablo 4-7: Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre Ölçek Skorlarının Dağılımları	49
Tablo 4-8: Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre Ölçek Skorlarının Karşılaştırması	50
Tablo 4-9: Öğrencilerin Yaşadıkları Yere Göre Ölçek Skorlarının Karşılaştırması	51
Tablo 4-10: Öğrencilerin Ailelerinin Aylık Gelir (TL) Durumuna Göre Ölçek Skorlarının Dağılımı	52
Tablo 4-11: Öğrencilerin Ailelerinin Aylık Gelir (TL) Durumuna Göre Ölçek Skorlarının Karşılaştırması	53
Tablo 4-12: Öğrencilerin Anne-Baba ile Yaşama Durumuna Göre Ölçek Skorlarının Karşılaştırması	54
Tablo 4-13: Öğrencilerin Annenin Eğitim Durumuna Göre Ölçek Skorlarının Dağılımı	55
Tablo 4-14: Öğrencilerin Annenin Eğitim Durumuna Göre Ölçek Skorlarının Karşılaştırması	56
Tablo 4-15: Öğrencilerin Babanın Eğitim Durumuna Göre Ölçek Skorlarının Dağılımı	57

Tablo 4-16: Öğrencilerin Babanın Eğitim Durumuna Göre Ölçek Skorlarının Karşılaştırması	58
Tablo 4-17: Öğrencilerin Okul Başarı Durumuna Göre Ölçek Skorlarının Dağılımı	59
Tablo 4-18: Öğrencilerin Okul Başarı Durumuna Göre Ölçek Skorlarının Karşılaştırması	60
Tablo 4-19: Öğrencilerin Sosyal Paylaşım Sitelerine Üye Olma Durumuna Göre Ölçek Skorlarının Karşılaştırması	61
Tablo 4-20: Öğrencilerin Evde Bilgisayar Olması Durumuna Göre Ölçek Skorlarının Karşılaştırması	62
Tablo 4-21: Öğrencilerin Anne-Babanın İnternet Kullanımına Kısıtlama Koyması Durumuna Göre Ölçek Skorlarının Karşılaştırması.....	62
Tablo 4-22: Öğrencilerin Günlük İnternet Kullanım Süresine Göre Ölçek Skorlarının Dağılımı	63
Tablo 4-23: Öğrencilerin Günlük İnternet Kullanım Süresine Göre Ölçek Skorlarının Karşılaştırması	64
Tablo 4-24: Öğrencilerin Ödevleri Yapma Tercih Durumuna Göre Ölçek Skorlarının Dağılımı	65
Tablo 4-25: Öğrencilerin Ödevleri Yapma Tercihleri Durumuna Göre Ölçek Skorlarının Karşılaştırması	66
Tablo 2-26: Öğrencilerin Kendine Ait Cep Telefonu Olması Durumuna Göre Ölçek Skorlarının Karşılaştırması	66
Tablo 2-27: Öğrencilerin Kendine Ait Cep Telefonunda İnternet Bağlantısı Olma/Olmama Durumuna Göre Ölçek Skorlarının Karşılaştırması.....	67
Tablo 2-28: Öğrencilerin İnternet Bağımlılık Ölçeği Skorlarının Matson Olumsuz Sosyal Beceri Ölçeği, Matson Olumlu Sosyal Beceri Ölçeği ve Çocuk Temelli Yalnızlık Ölçek Skorları ile İlişkisi (n=646).	68

ŞEKİLLER

Şekil 2-1: Dünyada İnternet Kullanımı.....	4
Şekil 2-2 : 6-15 Yaş Medya Kullanımı.....	5
Şekil 3-1: Kırklareli Beşeri Haritası	34

SEMBOLLER / KISALTMALAR LİSTESİ

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
ADSL	: Asimetrik Sayısal Abone Hattı
ANOVA	: Analysis of Variance (Varyans Analizi)
ARPA	: Advanced Research Projects Agency (Gelişmiş Savunma Araştırmaları Projeleri Birimi)
ARPANET	: Gelişmiş Araştırma Projeleri Dairesi Ağı
ÇÖTYO 5-8	: Çocuk Temelli Yalnızlık Ölçeği
DSM	: Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders
ICD	: International Classification of Diseases (Hastalıkların Uluslararası Sınıflandırılması)
ISS	: İnternet Servis Sağlayıcı
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
MESSY	: Matson Çocuklarda Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği
ODTÜ	: Orta Doğu Teknik Üniversitesi
SSCB	: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
TDK	: Türk Dil Kurumu
TURNET	: (TTnet) Türk Telekom internet servis sağlayıcısı
TÜBİTAK	: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
TÜVEKA	: Türkiye Üniversiteler ve Araştırma Kurumları Ağı
WHO	: World Health Organization (Dünya Sağlık Örgütü)

ÖZET

Ortaokul Öğrencilerinde Yalnızlık Ve Sosyal Beceri Düzeyleri İle İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.

Araştırmada ortaokul öğrencilerinin yalnızlık ve sosyal beceri düzeyleri ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Kesitsel tipte olan araştırma 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Kırklareli Merkez ve ilçelerinde yürütülmüştür. Araştırmanın evrenini Kırklareli Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı 66 resmi ortaokulda öğrenim gören 6.,7.,8. sınıf öğrenciler oluşturmuştur(n=10.682). Araştırmada küme örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın örneğini 5 ilçede 10 farklı ortaokulda öğrenim gören 693 öğrenci oluşturmuştur. Veriler Kişisel Bilgi Formu, İnternet Bağımlılık Ölçeği, Matson Sosyal Beceri Ölçeği ve Çocuk Temelli Yalnızlık Ölçeği ile toplanmıştır. Araştırma için etik kurul onayı, resmi izin alınmıştır. Araştırmada Student's t testi, ANOVA, Pearson Korelasyon analizinden yararlanılmıştır. Anlamlılık düzeyi $p<0,05$ kabul edilmiştir. Araştırma grubunun %54,2'si kız, %37,5'si 7.sınıftadır. Araştırmada erkeklerin, 13 yaşında olanların, 8.sınıfların, anne-babasıyla ayrı yaşayanların, okul başarısı orta düzeyde olanların, sosyal paylaşım sitelerine üyeliği olanların, internetinde kısıtlama olmayanların, ≥ 5 saat internet kullananların, kendine ait cep telefonu olanların, cep telefonunda internet bağlantısı bulunanların internet bağımlılığı düzeyi değişkenlerin diğer kategorilerine göre yüksek saptanmıştır($p<0,05$). Olumsuz sosyal beceri düzeyi erkeklerde, anne-babasıyla ayrı yaşayanlarda, okul başarı düzeyi orta olanlarda, ≥ 5 saat internet kullananlarda; Olumlu sosyal beceri düzeyi kızlarda, anne-babasının eğitimi yüksek olanlarda, okul başarı düzeyi kötü ve cep telefonunda internet bağlantısı olanlarda; yalnızlık düzeyi 7.sınıf öğrencilerinde ve okul başarı düzeyi kötü olanlarda daha fazladır ($p<0,05$). Katılımcıların yaşadıkları yer, aylık gelir durumu, evde bilgisayar varlığı ve ödevlerini yapma tercihleri ile kullanılan ölçekler arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır($p>0,05$). Öğrencilerin internet bağımlılık düzeyi ile olumsuz sosyal beceri ve yalnızlık düzeyleri arasında pozitif yönde, olumlu sosyal beceri düzeyleri ile arasında negatif yönde anlamlı ilişki belirlenmiştir($p<0,001$).

Anahtar kelimeler: Ortaokul öğrencileri, yalnızlık, sosyal beceri, internet kullanımı.

ABSTRACT

Investigating the Relationship between Loneliness and Social Skills Level with Internet Addiction of Secondary School Students.

The aim of this study was to investigating the relationship between loneliness and social skills level with internet addiction of secondary school students. The cross-sectional study was carried out in the center and districts of Kırklareli in the 2016-2017 academic years. The universe of the study was students attending the 6th, 7th and 8th grades of 66 official secondary schools under the Kırklareli Directorate of National Education (n=10,682). The cluster sampling method was used in the study. The sample of the study consisted of 693 students attending 10 different secondary schools in 5 districts. Data were collected using "Personal Information Form", "Internet Addiction Scale", "Matson Social Skills Scale" and "Children Based Loneliness Scale". Ethics committee approval and official permission were obtained for the research. Student t Test, ANOVA, Pearson Correlation Analysis were used in the study. Significance level $p < 0.05$ was accepted. 54.2% of the research group is female and 37.5% is attending 7th grade. In the study the internet addiction level of boys, 13-year-olds, 8th grade students, those living separated from their parents, those with moderate school success, those who are members of social networking sites, those who have no restrictions to the internet, those using the internet for 5 hours and more, those owning their own mobile phone, those who have an internet connection on their mobile phone was found to be higher than other variable categories ($p < 0.05$). The study results show that boys who are living separately with their parents, those with moderate school achievement level, those who uses ≥ 5 hours internet had negative social skill level; girls with high education level parents, poor school success and mobile phone internet connection had positive social skill level and the level of loneliness was higher in 7th grade students and in those with poor school achievement ($p < 0.05$). No significant difference between the participants' place of residence, monthly income status, home computer presence and homework preferences and the scales used was found ($p > 0.05$). A significant positive correlation was found between the levels of internet addiction and negative social skills and loneliness levels, while a significant negative correlation was found between the levels of internet addiction and positive social skills levels ($p < 0.001$).

Key words: Secondary school students, loneliness, social skills, internet use.

1. GİRİŞ VE AMAÇ

Teknoloji yüzyılı olarak isimlendirebileceğimiz bu dönemde, bilgisayar ve internet kullanımı hayatın vazgeçilmez bir parçası olmuştur. İnternetin ortaya çıkış amacı bilgiye kolay, ucuz, hızlı ve güvenli ulaşmak ve iletişimi kolaylaştırmak olmasına rağmen internetin düşünülenden daha hızlı yayılması, patolojik aşırı kullanımına ve yeni bir bağımlılık türü olarak isimlendirilen internet bağımlılığına neden olmuştur. Ülkemizde ise internet bağımlılığı problemi genel olarak bu teknolojiye daha ilgili olan gençlerde ve çocuklarda tespit edilmiştir (Arısoy 2009). Yetişkinler hayatın erken dönemlerinde teknolojiye az maruz kaldıkları için teknolojiyi kontrol edebilmektedirler. Fakat günümüz çocukları ve ergenleri doğumdan itibaren teknolojik aletlerle bir arada büyüdüleri için sağlıklı iletişim kurmakta zorlanmaktadır. Özellikle de şehir hayatının güvensizlik ortamı ve dışarıda vakit geçirme imkânsızlıkları sonucunda yalnızlaşan çocuklar kendilerini hayali olarak dışarı taşıyan teknolojik aletlere yönelmektedir (Arnas 2005).

Yapılan araştırmalarda teknolojik bağımlılığın en sık rastlanan tipi olan internet bağımlılığında, internette geçirilen süre günlük 4 - 20 saat arasında değişmekle birlikte ortalama 7-8 saat olarak tespit edilmiştir. Bu durum çocuk ve ergenlerin akademik başarısını düşürmekte ve akademik kariyerlerini olumsuz etkilemektedir (Öztürk ve ark. 2007). İnternet kullanım süresi arttıkça çocuk ve gençlerde obsesyon, depresyon, anksiyete, fobi vb. rahatsızlıklara daha fazla rastlandığı ve duyarlılık azalmasının yanı sıra genel sağlık düzeylerinde de düşüş olduğu tespit edilmiştir (Kelleci ve ark. 2009). Aynı araştırmada internet kullanan ve bilgisayar oyunları ile zaman harcayan çocukların sosyal gelişimlerinin ciddi düzeyde gerilediği, öz güvenlerinin düşük, sosyal kaygı ve saldırganlık davranışlarının fazla olduğu tespit edilmiştir.

Birey iletişim kurma, kendini sunma, empati kurma, anlama, bilgi alma ve verme, sosyal rahatlık, grup içi ve dışı performans sergileme, farklılığı tolere etme, kendine ve başkasına güvenme, işbirliği gerçekleştirebilme, başkalarının ihtiyaç ve beklentilerini fark edebilme, arkadaşlık kurma ve sürdürebilme, vb. becerileri kazanabilmek için sosyal becerilere ihtiyaç duymaktadır (Özbay 2008). Bireyin sosyal beceri gelişimini etkileyen faktörlerin başında aile yer almaktadır. Aile; bireyin sevme,

paylaşma, saygı gösterme, başka bireylerle ilişkilerini belirleme, yaşama yönelik davranışlarını biçimlendirme, toplumda kabul gören iyi ve doğru davranışları benimseme ve gösterebilme becerisini elde ettiği ilk kurumdur. Ailenin bireye yönelik davranışları, bireyde yaşamı boyunca kalıcı izler bırakmaktadır. Bu izlerin olumlu olması için ilk önce anne/babanın çocuğa karşı tutumları, eşler arası ilişkiler ve ebeveynin diğer bireylerle iletişimi sağlıklı olmalıdır (Efe 2005; Öksüz 2002). Çalışmalarda, yeterli sosyal becerilere sahip olmayan çocukların yaşamı süresince sosyal ilişkilerinin risk altında olacağı; duygusal alanlarda, okul hayatında ve mesleki başarılarında çeşitli sorunlarla karşılaşabilecekleri belirtilmiştir (DeRosier ve Lloyd 2011; O'Brennan ve ark. 2009).

Sosyal bir varlık olan insanın en temel ihtiyaçlarından biri diğer insanlarla iletişim kurma isteğidir. Sosyal etkileşimin niceliği bireyin kurmuş olduğu ilişkinin sayısı ve sıklığını, niteliği ise bireyin bu etkileşimlerden sağladığı doyumunu tanımlamaktadır. Birey birçok kişiyle etkileşimde olmasına rağmen etkileşimlerinde yeterli düzeyde tatmin olmayabilir bazen de çok az etkileşimde olmasına rağmen yeterince tatmin olabilir. Bireyler arasında farklı sebeplerden dolayı sosyal ilişkilerinde niceliksel ve niteliksel sorunlar oluşabilmekte ve bireyde sosyal ilişkilerde azalma, tatminsizlik ve yalnızlık oluşabilmektedir (Kaya 2005). Yalnızlık, çocuklarda akademik ve sosyal sorunlara yol açmaktadır. Bu çocukların saldırganlık, utangaçlık, geri çekilme, düşük akademik performansa sahip olma ve yıkıcı davranışlar sergileme gibi davranışlara sahip oldukları tespit edilmiştir (Asher ve ark. 1984; Asher ve Wheler 1985; Boivin ve ark. 1995; Cassidy ve Asher 1992; Renshaw ve Brown 1993).

Literatür incelendiğinde ortaokul öğrencilerinin internet bağımlılığı konusunda yapılan çalışmaların sınırlı sayıda olduğu ve daha çok lise - üniversite öğrencileri ile araştırmalar yapıldığı görülmüştür. Bu çalışma ortaokul öğrencilerinde yalnızlık ve sosyal beceri düzeyleri ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi ve bu alana katkı sağlamak amacıyla planlanmıştır. Elde edilen sonuçların rehberlik ve psikoloji alanında çalışanlar ile eğitimcilere yardımcı olacağını düşünülmektedir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1.1. İnternet ve Tarihçesi

Bilgisayarların başka ağlardaki bilgisayarlarla iletişimini sağlayan bağlantılara “İnternet” denilmektedir (Ellsworth ve Ellsworth 1996). Türk Dil Kurumu sözlüğü (2006) interneti: “Bilgisayar ağlarının birbirine bağlanmasıyla meydana gelen, herhangi bir kısıtlaması ve yöneticisi olmayan uluslararası bilgi iletişim ağı” olarak tanımlamıştır.

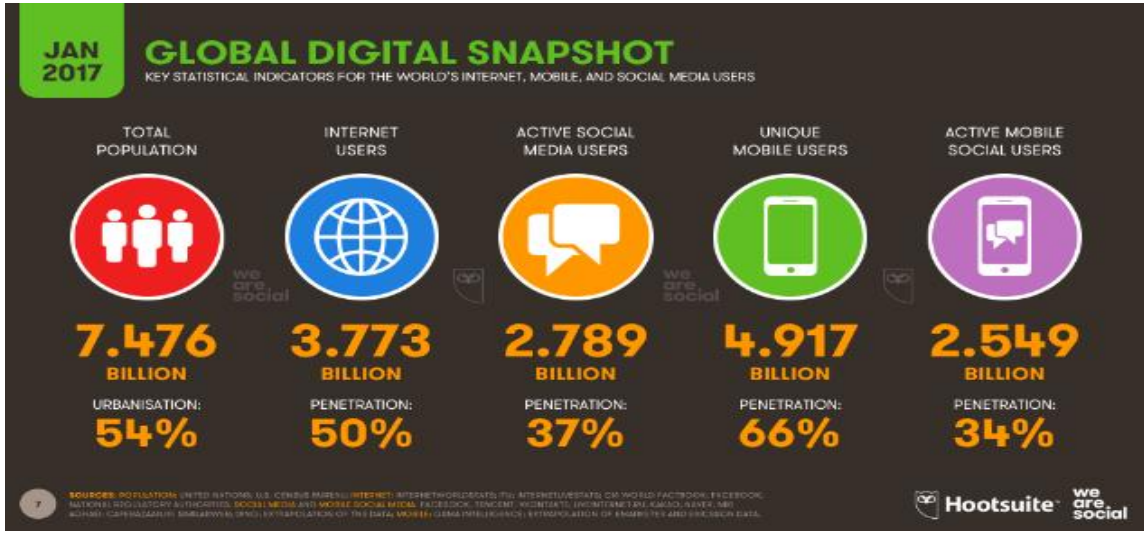
Dünyayı kuşatan internetin temeli Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) arasındaki rekabete dayanmaktadır. SSCB 1957’de ilk yapay uydu olan Sputnik’i uzaya fırlattıktan sonra ABD Savunma Bakanlığı da bilim ve teknolojinin orduya kazandırılması için ARPA (Advanced Research Projects Agency) projesini geliştirmiştir. Amerikan Hava Kuvvetleri 1962’de ABD’ye yapılabilecek olası bir nükleer saldırıya karşı bir askeri bilgisayar ağı oluşturmuştur. ARPA projesi bu ağı desteklemiş ve ARPANET ismini almıştır (Bölükbaş 2003).

Ülkemizdeki ilk internet ağı 1986 yılında inşa edilen (Türkiye Üniversiteler ve Araştırma Kurumları Ağı) TÜVEKA’dır. Zamanla bu ağın hat hafızası yetersiz olmaya başlamış ve ihtiyaçları karşılayamamıştır. 1991 yılı sonunda Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) ve TÜBİTAK internet teknolojisi alanında merkez bir ağın inşa edilmesi için çalışma başlatmışlardır. Bu çalışmalar sonrasında üniversiteler ve kamu kurumları için ODTÜ üzerinden internet erişimi hizmete sunulmuştur. Ülkemizde internetin ticari kurumlar ve evler için yayılması 1996 yılında TURNET vasıtasıyla gerçekleşmiştir (Çagiltay 1997). Son yıllarda maliyetlerin azaltılması ve ADSL bağlantıları sayesinde internet hızla gelişimine devam etmektedir (Odabaşoğlu ve ark. 2007).

Halk, internete; modem, internet servis sağlayıcı (ISS), tarayıcı ve kişisel bilgisayarlar vasıtasıyla belirli bir ücret karşılığında bağlanabilmektedir. Günümüzde internet çok yaygınlaşmış ve bir kitle iletişim aracı haline gelmiştir. İnternette gazete okumak, televizyon seyretmek, üniversite eğitimi almak, alışveriş yapmak, müzik dinlemek, oyun oynamak, video paylaşmak gibi etkinlikler yapılabilmektedir (Millî Eğitim Bakanlığı 2011).

2.1.2. Dünyada ve Türkiye’de İnternet Kullanımı

Araştırmalar internet kullanımının yaygınlığının yıllar içinde inanılmaz derecede arttığını göstermektedir. Bir dijital pazarlama ajansı olan We Are Social’ın “Digital in 2017” raporuna göre (Şekil 2-1) aktif internet kullanıcı sayısı 2,789 milyar olarak tespit edilmiş ve 4,917 milyar mobil cihaz kullanıcısının 2,549 milyarı, sosyal medyaya mobil cihazları vasıtasıyla bağlanmıştır (We Are Social Digital 2017).

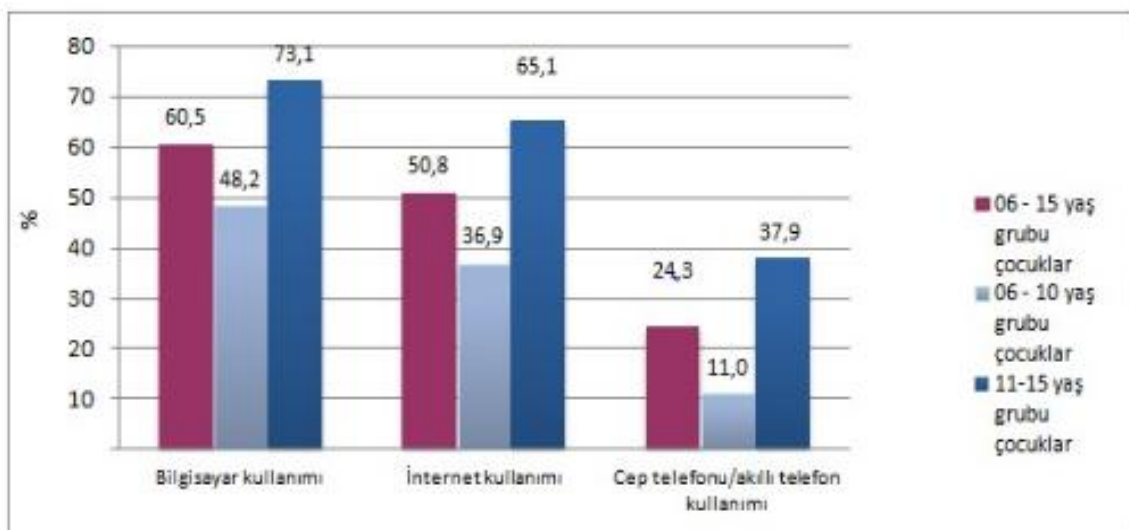

Şekil 2- 1: Dünyada İnternet Kullanımı

TÜİK’in “Sabit Telefon, Cep Telefonu ve İnternet Abone Sayısı” istatistiklerine göre: Türkiye’de 2015 yılının son çeyreğinde toplam internet abone sayısı 48 milyonu, 2016 yılında 62 milyonu ve 2017 yılın da ise 66 milyonu geçmiştir (TÜİK 2017). TÜİK’in “Hanelerde Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması” istatistiklerine göre; Türkiye’de internet erişimi olan hanelerin oranı 2009 yılında %30 iken, 2014 yılında %60, 2016’da %76,3 ve 2017’de ise %80,7 olmuştur. Aynı araştırmada, bilgisayar ve internet kullanımı en yüksek 16-74 yaş aralığında saptanmış ve sırasıyla 2016’da %54,9 ve %61,2 olarak tespit edilirken 2017 yılında ise %56,6 ve %66,8 bulunmuştur (TÜİK 2009; 2014; 2016; 2017).

TÜİK’in (2013) “6-15 yaş grubu çocuklarda bilişim teknolojileri kullanımı ve medya” konulu araştırma verilerine göre çocukların bilgisayar kullanımı yaşı ortalama 8, internet kullanımı başlangıç yaşı ise ortalama 9 olarak belirlenmiştir. Bu araştırmada çocukların %24,4’ünün kendi bilgisayarını olduğu, %45,6’sının her gün internet

kullandığı tespit edilmiştir. Ayrıca bu yaş grubunda çocuklar interneti en çok ödev yapma amacıyla kullanırken (%84,8) bunu; oyun oynama (%79,5), bilgi arama (%56,7) ve sosyal medya ağlarını kullanma (%53,5) izlemektedir. Bu veriler çocukların interneti kullanmada ne kadar aktif olduklarını ve internetin çocukların da hayatında vazgeçilmez olduğunu göstermektedir. Aynı araştırmaya göre 06-15 yaş aralığındaki çocukların bilgisayar kullanım oranı %60,5, internet kullanım oranı %50,8 ve cep telefonu/akıllı telefon kullanım oranı %24,3 olarak bulunmuştur(TÜİK 2013). (Şekil 2.2).

Şekil 2- 2: 6-15 Yaş Medya Kullanımı

2.1.3. Sanalizm

Ögel (2012) sanalizmi “Sanal mekânlarla iletişimin kesildiği zaman diliminde yokluk hissini yaşamak, asosyallik, ortamdaki uzaklaşma ve sınırsız duygu değişiminin yaşanması” olarak tanımlarken Deleuze ve Guattari (1994) ise “Dış dünyanın kaçak ihlalleri” şeklinde tanımlamıştır.

Bireylerin sanal âlemi fazla ve hızlı benimsemesinin sebebi, gerçek hayatta ulaşamadığı ideal bir kimliğe ulaşmak ve gerçek hayatta kendisini sınırlandıran engellerden uzaklaşmak olduğunu söyleyebiliriz. Bireyler gerçek hayatta güçlükle sergilemekte oldukları davranış ve düşüncelerini, sanal âlemde rahat bir şekilde uygulama fırsatı bulabilmekte, başka bireyler ile zamandan ve mekândan bağımsız olarak iletişim kurulabilmekte, kendi düşüncesini özgür bir şekilde yayabilmekte ve aynı düşünceye sahip bireylerle iletişim halinde olabilmektedir (Ögel 2012).

2.1.3.1. İnternet ve Teşhircilik

Türk Dil Kurumu (2006) teşhirciliği: herkese duyurma, dile düşürme, sergileme ve gösterme kelimeleriyle açıklarken; merak kelimesini: “Kişinin bir olayı düşünmek ve anlama isteği” olarak tanımlamıştır.

Günümüzde bireyler, sosyal paylaşım sitelerini kullanmaktadır. Sosyal paylaşım sitelerinde; duygu, düşünce veya kişisel bilgilerini paylaşım durum güncellemesi yapmak, fotoğraf paylaşmak, gruplara üye olmak, yorum yazmak gibi eylemler yaparken aynı zamanda bu eylemler; kişinin kim olduğunu, nasıl bir hayat tarzı benimsediğini ve nasıl bir sosyal çevreye sahip olduğunu, beğenilerini, zevklerini, ideolojilerini diğer kullanıcılara sergilemektedir (Okur 2013). Bireyler özellikle de teşhircilikte sosyal paylaşım siteleri olarak Bloglar, Facebook veya Twitter gibi siteleri kullanmaktadır (Ögel 2012).

2.1.3.2. İnternet Gençliği

Toplumun genel yapısına uygun olmayan grupsal her bir akım “alt kültür” olarak tanımlanır ve bu alt kültürler, toplumdaki farklı olarak kendine özgü bir ahlak, iletişim biçimi, eğlenme şekli, barınma, sanatsal faaliyetler benimsemiş olabilir. Bu alt kültürler, kişisel tepki ve ifade biçimlerini de grupsal olarak ortaya koymaktadırlar (Doğan 2000).

Bu alt kültürlerden biri olan “İnternet Gençliği” Karaca (2007) tarafından “Vaktinin çoğunu bilgisayar ve internette geçiren, internette oyun oynayan, sohbet eden, sanal topluluklara katılan, elektronik olarak haberleşme, bilişim ve iletişim aktivitelerinde yer alan, internet ortamlarında sosyalleşen genç kişilerin meydana getirdiği topluluklar” olarak açıklanmıştır. İnternet gençliğinin özellikleri (Karaca 2007):

1. İnterneti eğlence ve oyun aracı olarak benimsemesi,
2. Ortak fikirde olduğu kişilerle internet aracılığıyla iletişim kurması,
3. Sanal âlemde iletişim kurmak istemesi,
4. Can sıkıntısı sebebiyle interneti tercih etmesi,
5. Sosyal faaliyetlere az katılması,
6. Günlük hayatta daha çok internetteki arkadaşlarını tercih etmesi,

7. İnternet aracılığı ile dünyada tanınan biri olmayı arzulamasıdır.

Hızla gelişen ve yayılan internet kullanımı, toplumları ve kültürleri değiştirmekte ve yeni kavramlar oluşmasını sağlamaktadır (Yılmaz 2006).

2.1.4. Bağımlılık

Bağımlılık Latince “addico” (vermek) kökeninden gelmektedir ve eski Roma’da olumlu ve olumsuz olmak üzere iki anlamı vardı. Olumlu anlamı “Kişinin iyi alışkanlıkları: Kitap Bağımlılığı vb.” ve olumsuz anlamı ise "Ailesine acı çektiren kötü alışkanlıkları” olarak tarif edilmiştir (Alexander ve Schweighofer 1988). Bağımlılık ise “Bağımlı olma durumu ya da bir alışkanlığın peşinde koşma” olarak tanımlanmıştır. Bağımlılığın zaman içerisinde geleneksel tanımı değişirken 19. yüzyılda ise bir hastalık olarak tanımlanmıştır (Alexander ve Schweighofer 1988). Egger ve Rauterberg (1996) ise bağımlılığı, bir madde kullanımını veya bir davranışı bırakamama ya da kontrol edememe şeklinde tanımlamıştır. Klinik uygulamalarda bağımlılık: davranışsal ve fiziksel bağımlılık olarak ikiye ayrılmaktadır (Odabaşoğlu ve ark. 2007).

Davranışsal (psikolojik) bağımlılık yemek yeme, kumar, gibi bağımlılıkların yanında teknolojik bağımlılıkları da içermektedir. Teknolojik bağımlılıklarda birey, pasif (örneğin televizyon) ya da aktif (örneğin bilgisayar oyunları) durumda olabilmektedir (Griffiths 2002). Yeşilay Kurumu davranışsal bağımlılığı belli bir eyleme bağımlı olan ve zamanla bu eylemi daha fazla yapmayı arzulayan bireylerin sergiledikleri eylemler olarak tanımlamıştır (Bağımlılık Nedir).

Arısoy (2009) göre davranışsal bağımlılığın belirtileri zihinsel takıntı, tolerans, yokluk, bireylerle çatışma ve tekrarlama gibi ölçütleri içermektedir. Bu grupta: internet, televizyon, bilgisayar, cep telefonu, oyun, kumar-bahis, yeme-içme, alışveriş, egzersiz ve iş bağımlılığı yer almaktadır. Kılıç (2016) fiziksel bağımlılığı alınan maddenin kısa ya da uzun süreli vücutta kalması sonucunda etkilenen beyin nöronlarının reseptörlerinde meydana gelen fizyolojik değişiklikler olarak tarif etmiştir. Günümüzde bu iki tanım birbirinden ayrılmamaktadır. Çünkü sigara bağımlılığındaki gibi her ikisi de aynı anda görülebilmektedir. Fiziksel bağımlılık tedavi ile daha kısa sürede giderilebilirken; psikolojik bağımlılığın tedavisi ise daha uzun bir süre ve çaba gerektirmektedir.

Psikiyatrik bozuklukları sınıflandırmada yaygın olarak iki sınıflandırma kullanılmaktadır. Bunlar Dünya Sağlık Örgütü'nün (DSÖ) ICD (International Classification of Diseases) sınıflandırması ve Amerikan Psikiyatri Birliği'nin (American Psychiatric Association) DSM (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders) sınıflandırmasıdır. DSÖ'nün ICD'si tüm hastalıkları kapsamakta ve Avrupa ülkelerinde yaygın olarak kullanılmaktayken DSM ise Amerika'da daha fazla kullanılmaktadır (Aslan 2015). Amerikan Psikiyatri Birliği DSM-I'yi ilk olarak 1952 yılında yayınlamış ve yıllar içinde geliştirilip en son 2013 yılında DSM V olarak yayınlanmıştır. DSM V'in Türkçe ilk çevrisi Köroğlu tarafından yapılmıştır (American Psychiatric Association 2013). Amerikan Psikiyatri Birliği'nin DSM V Madde Bağımlılığı Kriterleri Tablo 2-1'de sınıflandırılmıştır (American Psychiatric Association 2013):

Tablo 2-1: DSM V Madde Bağımlılığı Kriterleri

Aşağıdakilerden biri ile tanımlandığı üzere yoksunluk gelişmesi:

1. Söz konusu maddeye özgü yoksunluk sendromu,
2. Yoksunluk semptomlarından kurtulmak ya da kaçınmak için aynı madde (ya da yakın benzeri) alması,
3. Maddeyi, çoğu kez tasarlandığından daha yüksek miktarlarda ya da daha uzun bir dönem süresince almak,
4. Madde kullanımını bırakmak ya da denetim altına almak için sürekli bir istek ya da boşa çıkan çabalar olması,
5. Maddeyi sağlamak, maddeyi kullanmak ya da maddenin etkilerinden kurtulmak için çok fazla zaman harcamak,
6. Madde kullanımı yüzünden önemli toplumsal, mesleki etkinlikler ya da boş zamanları değerlendirme etkinliklerini bırakmak ya da azaltmak,
7. Maddenin neden olduğu ya da alevlendirmiş olabileceği, sürekli olarak var olan ya da yineleyici bir biçimde ortaya çıkan fizik ya da psikolojik bir sorununun

---

olduğu bilinmesine karşın madde kullanımını sürdürmek,

8. İşte, okulda ya da evde alması beklenen başlıca sorumlulukları alamama ile sonuçlanan yineleyici bir biçimde madde kullanımı,

9. Fiziksel olarak tehlikeli durumlarda yineleyici bir biçimde madde kullanımı,

10. Madde ile ilişkili, yineleyici bir biçimde ortaya çıkan yasal sorunlar.

2.1.5. İnternet Bağımlılığı

Türkçede genellikle ‘internet bağımlılığı’ olarak bilinen bu terim uluslararası literatürde ilk defa Goldberg tarafından kullanılırken (Goldberg 1999) zamanla “internet bağımlılığı” kavramı araştırmalar ve klinisyenler tarafından tanımlanmıştır (Günç ve Kayri 2010). İnternet bağımlılığı “internet başında uzun zaman geçirme ve internet kullanımını kontrol edememe” olarak tanımlanmıştır (Chak ve Leung 2004; Simkova ve Cincera 2004; Yellowlees ve Marks 2007). Young (1996) internet bağımlılığını “bilgisayar başında internete bağlı olarak gereğinden fazla zaman geçirme problemi” olarak tanımlarken Beard ve Wolf (2001) ve Young (2007) ise kişinin internet kullanımını kontrol edememesi ile meydana gelen kişiler arası ilişkilerinde, mesleki ve sosyal yaşamında problemler yaşaması olarak tanımlamıştır.

Kişide internet başında çok zaman harcamasından dolayı kas, göz ve baş ağrıları gibi bir takım fiziksel problemlerin yanı sıra aşırı internet kullanımının bağımlılığa dönüşmesiyle kaygı, üzüntü, depresyon, hoşgörü eksikliği vb. zihinsel problemler de oluşmaktadır (Zsolt ve ark. 2008). Bu problemler, araştırmacılar tarafından benzer kavramlarla açıklanmıştır: İnternet bağımlılığı (internet dependency) (Tvedt 2007), patolojik internet kullanımı (pathological internet use) (Davis 2001; Young 2004), aşırı internet kullanımı (excessive internet use) (Yang ve ark. 2005), internet istismarı (internet abuse) (Young ve Case 2004), internet bağımlılığı bozuklukları (internet addiction disorder) (Gonzalez 2002; Kiralla 2005) vb. Bu kavramlar benzerdir ve hepsinin çıkış noktası aşırı ve problemlerli internet kullanımınıdır (Beard ve Wolf 2001; Ceyhan ve ark. 2007).

İnternet Bağımlılığı tanı kriterlerini içeren fakat birbirinden farklı özellikleri bulunan, birbirlerinden farklı nedenlerle internet kullanan ve internet kullanımından çok

farklı şekillerde etkilenen bireylerin varlığı, internet bağımlılığını alt gruplara ayırmayı gerektirmiştir. Davis (2001), Young kriterlerini kullanarak internet bağımlılığını iki alt gruba ayırmıştır:

1.Özgül patolojik internet kullanımı (OPIK): Kumar vb. nesneyi elde etmek için interneti aşırı ve kötüye kullanmak.

2.Genel patolojik internet kullanımı (GPIK): Belirli bir amaç olmaksızın interneti uzun süre kullanmaktır.

Young (1999) ise internet bağımlılığını; “Sanal seks bağımlılığı”, “sanal - ilişkisel bağımlılık”, “internet için dayanılmaz bir istek duyma”, “aşırı bilgi yüklemesi” ve “bilgisayar bağımlılığı” olarak sınıflamıştır. Peltoniemi (2002) sınıflaması ise “çevirim - içi seks bağımlılığı”, “çevirim - içi sohbet bağımlılığı”, “sanal arkadaşlık bağımlılığı”, “çevirim - içi oyun bağımlılığı”, “çevirim - içi kumar bağımlılığı”, “çevirim - içi bilgi bağımlılığı” ve “internette dolaşma bağımlılığı” olarak sıralamıştır.

İnternet bağımlılığı evreleri bütün bağımlılar için söz konusu olmayabilir veya bu evrelerde farklı bir sıra olabilir. Bu evreler Ögel (2012) tarafından aşağıdaki gibi açıklanmıştır:

1. İnternet Kullanmayı Arttırma: birey çoğunlukla “ben bağımlı olmam”, kontrol edebilirim”, “bu son olacak” gibi yanlış inanışlar yaşamaktadır. İnterneti bir sorunun üstesinden gelmek amacıyla kullandıysa ve tekrar bu sorunla karşılaşrsa interneti kullanmaya devam edecektir.

2. İlerleme evresi: birey sık sık ve uzun zaman internet kullanmaya başlamıştır. İnternet nedeniyle yaşanan psikolojik rahatsızlıklar bu evrede başlamaktadır. İnternet kullanması nedeniyle çeşitli zararlar görmesine rağmen bunları değerlendiremez. Yaşamının değiştiğinin farkındadır. Ancak internet kullanımını kontrolü için isteği, gücü ve inancı kalmamıştır.

3. Bırakma evresi: Kişinin yaşadığı zararlar doruk noktaya ulaşmıştır. Artık kurtulma arzusundadır ve zararın farkındadır. Ancak ikilem içindedir ve bu evrede kişinin cesaretlendirilmesi gerekir.

4. *Tekrar kullanmaya başlama evresi*: bu evrede “ara sıra kullanmaktan bir şey çıkmaz” düşüncesi temeldir. Bu evrede bağımlılık daha kolay kontrol edilebilmektedir.

5. *Eskiye dönme evresi*: her şey sil baştan başlamıştır. İnterneti yoğun biçimde kullanmakta ve tüm belirtileri tekrar yaşamaktadır.

Yeşilay Kurumu tarafından yapılan “Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitim Programı” dâhilinde yayınlanan “Teknolojiye Bağımlı Yaşama” (2016) internet bağımlılığı nedenlerini Tablo 2-2’de görüldüğü gibi sınıflamıştır (Durmuş ve ark. 2016):

Tablo 2-2: İnternet Bağımlılığı Nedenleri

1. Öz güven duygusunun eksikliği,
2. Karamsar düşünce yapısı,
3. Kişinin sosyal ilişki kuramaması,
4. Sosyal ilişki kurmada zorlamak,
5. Bireyin kendini yeterince tanımaması,
6. Hayatı sevmemek, yaşam enerjisi yoksunluğu,
7. Kişinin hayatta doğru bir hedef bulamaması,
8. Merak duygusunu kontrol altına alamamak,
9. Gerçek dünya başarılamayan şeyleri sanal dünyada elde etmeye çalışmak,
10. Gerçek dünyada elde edilemeyen başarıyı sanal dünyada elde isteği,
11. Bireyin dürtülerini kontrol etmekte zorlanması,
12. Bağımlılığın neticelerini bilmemek veya önemsememek,
13. Bağımlı arkadaş çevresinde bulunmak,
14. Aşırı içe kapanık ve çevre tarafından beğenilmeme korkusu,

-
15. Kontrolsüz ve ölçüsüz kullanmaya dair bilgi eksikliği,
  16. Can sıkıntısı ve uğraşacak bir meşguliyet bulamamak,
  17. Dışlanma korkusundan dolayı arkadaşlarının her istediğini kabul etmek zorunluluğu,
  18. Problemleri nasıl çözeceğini bilememek veya sorunları çözmek yerine teknoloji bağımlılığına meyletmek.
-

Yeşilay Kurumu tarafından yayınlanan “Teknolojiye Bağımlı Yaşama” (2016) raporuna göre internet bağımlılığı belirtileri Tablo 2-3’de verilmiştir (Durmuş ve ark. 2016):

Tablo 2-3: İnternet Bağımlılığı Belirtileri

-
1. İnternete girmek için yemek öğünlerinden, derslerden ya da randevulardan ödün vermek,
  2. Çevresindekilere ekran karşısında geçirdiğiniz zaman hakkında yalan söylemek,
  3. Anonim bir kişiliğe bürünmek, insanlarla internet üzerinden konuşmayı, yüz yüze konuşmaya tercih etmek,
  4. Uzun süre bilgisayar kullanmaktan dolayı fiziksel sorunlardan şikâyet etmek,
  5. Bilgisayardan uzak kaldığı zaman gergin ve boşluktaymiş gibi hissetmek,
  6. Gece geç saatlere kadar bilgisayar başında kalmak,
-

İnternet sorumluluk ve emek gerektirmez. Birbirini tanımayan bireyler için sosyalleşme ortamı ve bireyler için yeni bir kimliktir. Bireyler gerçek hayatta başaramadıkları ve başarmak istediklerini internette rahat bir şekilde yapabilirler. İnternet pasif bir ortam değil aksine aktif bir ortamdır. İnternet sayılan tüm bu özelliklere sahip olduğu için toplum tarafından rağbet görmektedir (Ögel 2012).

2.1.6. İnternet Bağımlılığının Geliştirdiği Sorunlar

İnternet belirlenen hedef dışında aşırı kullanıldığında bireyin biyolojik, fizyolojik, psikolojik ve sosyal gelişimini olumsuz olarak etkiler (Caplan 2002). Teknolojik araçların kötüye kullanılması sonucu bireylerde fiziksel, psikolojik, sosyal ve zihinsel gelişim problemleri ortaya çıkmaktadır (Durmuş ve ark. 2016). Yeşilay Kurumu tarafından yayınlanan “Teknolojiye Bağımlı Yaşamamak İçin” kitapçığında (2016) internet bağımlısı olan bireylerde en sık görülen psikiyatrik bozuklar sıralanmıştır:

1. Anksiyete bozukluğu % 10,
2. Psikotik bozukluk % 14,
3. Depresyon veya distimik bozukluk % 25,
4. Duygu durum bozukluğu % 33,
5. Madde kullanımı % 38.

Kişinin kendisinde dikkat eksikliği, hiperaktivite bozukluğu, sosyal fobi ve hafif depresyon varlığında veya ailede bağımlılığa yatkınlık olan bireylerin olması durumunda, riskli internet kullanımı tespit edilme olasılığı artmıştır (Durmuş ve ark. 2016).

Shields ve Behrman (2000) göre yetişkin bireylerde de önemli bir sorun olan internet bağımlılığının fiziksel olumsuz etkileri, gelişim çağındaki çocuklarda daha fazla problem oluşturmaktadır

İnternet bağımlılığının sebep olduğu fiziksel sorunlar:

1. Görme problemleri,
2. Duruş ve iskelet bozuklukları,
3. Hareket kısıtlılığının getirdiği kas ve eklem problemleri,
4. Radyasyon maruziyeti,
5. Uyku kalitesinde bozulmalar ve uykuya dalma sorunları,
6. Obezite riski artışı.

İnternet bağımlılığının sosyal ve akademik başarıya etkisi üzerine yapılan araştırmalarda internet bağımlılığının öğrencilerde akademik ertelemeye sebep olduğu

ve akademik ertelemenin de akademik başarıyı düşürdüğü tespit edilmiştir (Custer 2016 ve Young 1999). Young (1996) internet bağımlılığının akademik düzeye etkilerini verimsiz ders çalışma alışkanlıkları, notlarda önemli düzeyde düşme, sınıfta kalma ve okuldan uzaklaştırma olarak belirlemiştir. Ayrıca internet bağımlılığı nedeni ile bütün geceyi internet başında uykusuz geçiren öğrencilerin ödevlerini tamamlayamadığı ve dersi kaçırdığı saptanmıştır. Griffiths (2002) Uykusuz kalan öğrenciler, derslerde dikkat sorunu da yaşamaktadır. İnternet bağımlıları: Sosyalleşme sürecinde sadece internette kaldığı için sosyalleşmenin diğer evrelerini gerçekleştirememekte, toplumsal bir kimlik kazanmakta güçlük yaşamakta, toplumun örf, adet, gelenek ve göreneklerini tanımada eksiklikler yaşamakta ve internet tarafından dayatılan davranış kalıplarını kullanmaktadır (Ögel 2002).

2.1.7. Sağlıkla İnternet Kullanımı

Aileler, bilgisayar ve internet kullanımını çocuklarının eğitimi olarak yetişmesi için desteklerken çoğu aile ise bilgisayar ve internet kullanımı konusunda yeterince bilinçli değildir. Teknolojiyi sağlıklı bir şekilde kullanmayı bilmeyen genç bireyler de karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunların çözümleri hakkında yeterli bilgiye sahip değildir (Cömert ve Kayıran 2010). Bilgisayar ve internet, çocukların zamanla vazgeçilmez bir parçası olmaktadır. İnternette şiddet içeren oyunlar, pornografik ve diğer tartışmalı içeriğe erişim kolaylığı, gizlilik ihlali ve internet bağımlılığı nedeniyle bilgisayar ve internetin kullanımı çocuklar için sorun teşkil etmektedir (Çankaya ve Odabaşı 2009).

Sağlıklı internet kullanımı, düşünsel ve davranışsal herhangi bir rahatsızlık duymaksızın uygun bir zaman diliminde interneti kullanarak istenilen hedefe erişmektir (Davis 2001). Suler (1996) sağlıklı internet kullanımını “Bütünleştirme İlkesi” çerçevesinde açıklamıştır (Suler 1996):

1. Günlük hayattaki yaşantı sanal yaşantı ile aynı olmalıdır,
2. İnternetteki dünyasında gerçek hayattaki aile ve çevresinden bahsediyor olmalıdır,
3. İnternette üye olduğu veya takıldığı ortamlarda kendisine ait gerçek bilgileri, hobileri ve rolleri ile katılmış olmalıdır,

4. İnternet aracılığıyla tanıştığı bireylerle günlük zaman diliminde de konuşuyor ve görüşüyor olmalıdır,
5. Toplum hayatında tanıdığı kişilerin bazıları ile e-posta veya sohbet ortamında iletişimde olmalıdır. Bu kriterleri taşıyan kişi sağlıklı internet kullanıcısı olarak adlandırılmaktadır.

2.1.8. İnternet Bağımlılık Türleri

İnternet bağımlılık türleri online oyun bağımlılığı, sanal ilişki bağımlılığı, sosyal ağ bağımlılığı olarak üç başlıkta ele alınmaktadır.

2.1.8.1. Online Oyun Bağımlılığı

Oyun bağımlılığının temelini oyun oynamakla artan, memnuniyete bağlı aşırı derecede oyun oynama isteği oluşturmaktadır (Horzum 2011). Bilgisayar oyunu bağımlılığında kişi oyunu bırakmak istemez, devamlı oyunu düşünür ve oyunla ilgilenir. İnternet oyun bağımlılığında gençler ve erişkinler kadar çocuklar da risk altındadır (Sevindik 2011). Küçük yaşlardan itibaren çok fazla bilgisayar oyunları oynayan çocukların hayata karşı duyarsızlaştıkları, bu çocukların sanal ortam içinde yetiştikleri ve gerçek dünyadaki duygulardan uzak oldukları belirtilmiştir.

2.1.8.2.Sanal İlişki Bağımlılığı

Sanal ilişki ortak bir mekânda gerçekleşmeyen, bedensel temas olanağının olmadığı, araçlı bir iletişimle gerçekleşen, gerçeklikten ziyade sanal kimlikle olan iletişim şeklidir (Karaca 2007). Sanal ilişkide iletişim çeşitli araçlarla sağlanmakta, kişiler hayali kimlik kullanmakta ve fiziksel kişilik özelliklerini gerçek kimliklerinin dışında yansıtmaktadır. Sanal ilişkide insanlar aldatma ve yalana dayalı bir ortam oluşturabilmektedir. Bu nedenle bu ilişkilerde çok dikkatli olunmalıdır (Yılmaz 2006). Sanal ilişkiler, kişinin gerçek hayattaki duygularının bir yansımasıdır. Çünkü kişi, gerçek hayatta ulaşamadığı hayallerine sanal ilişki ile ulaşmaya çalışmaktadır (Makas 2008). Kişi, ayrıca sanal ilişkide benlik duygusunu tatmin etmektedir. Sorumsuzluk ve kuralsızlık alt benliğin zevk aldığı bir durumdur. Saldırgan olmayı arzulayan birey bu duygusunu dijital oyunlarla veya sanal ortamlarda küfrederek tatmin edebilir. Kişi benliğinde olan bazı duygularını sanal ortamda rahat bir şekilde uygulama fırsatı

bulmaktadır. Sanal ortam bu özelliğinden dolayı her geçen gün daha fazla yaygınlaşmaktadır (Ögel 2012).

2.1.8.3. Sosyal Ağ Bağımlılığı

Bireyler sosyal medya uygulamaları ve bu uygulamaların kullanıldığı mobil cihazlarla birçok paylaşım yapmaktadırlar. Bu paylaşımlar, etik ve sosyal sorunların ortaya çıkmasına da neden olmaktadır. Sosyal ağ sitelerindeki paylaşımlar, bireylerin kişisel mahremiyetini tehdit etmekte ve geri dönüşümü imkânsız sonuçlara yol açabilmektedir (Korkmaz 2013).

Sosyal ağ siteleri kişiler arası iletişimi kuvvetlendiren sitelerdir (Ögel 2012). Bazı farklılıkları olmakla birlikte Facebook, Twitter, Myspace gibi birçok sosyal ağ sitesi mevcuttur. Ülkemizde daha çok Facebook ve Twitter kullanılmaktadır. Facebook ilk olarak 2004 yılında Harvard Üniversitesi Bilgisayar Bilimleri öğrencisi Mark Zuckerberg tarafından geliştirilmiştir ve günümüzde en çok kullanılan sosyal ağlardan biri olmuştur (Lim 2010). Facebook yazılımının tercih edilmesinin önemli bir nedeni farklı izin seviyelerinde özel veya herkese açık paylaşımların yapılabilmesidir (Gonzales ve Vodicka 2010). Gençlerin yaygın olarak kullanılmakta olan sosyal ağ sitelerinde karşılaşılabileceği etik, sosyal ve hukuki sorunlara karşı bilinçlendirilmeleri gerekmektedir (Acılar ve Mersin 2015).

2.1.9. İnternet Bağımlılığı Tanı Ölçütleri

İnternet bağımlılık tanı kriterleri “Young’ın İnternet Bağımlılığı Tanı Kriterleri” ve “Goldberg İnternet Bağımlılığı Kriterleri” olarak iki başlıkta ele alınmaktadır.

2.1.9.1. Young’ın İnternet Bağımlılığı Tanı Kriterleri

Young, Amerikan Psikoloji Derneği’nin (American Psychological Association) Zihinsel Bozukluklar Tanı ve İstatistik Kılavuzu’nun dördüncü baskısında (DSM-IV) internet bağımlılığı tanımlanmadığı için internet bağımlılığını DSM-IV’te yer alan kumar bağımlılığı tanı ölçütlerini esas alarak tanımlamıştır (Tablo 2-4) (Young 1996).

Tablo 2-4: İnternet Bağımlılığı Tanı Kriterleri

1. İnternetle aşırı zihinsel uğraş,
2. İnternete bağlı kalma süresinde artışa ihtiyaç duyma,
3. İnternet kullanımını azaltmaya yönelik başarısız girişimlerde bulunma,
4. İnternet kullanımının azaltılması durumunda yoksunluk belirtileri,
5. İlk zamanlarda olduğundan daha fazla internette kalma isteği oluşması,
6. İnternetin aşırı kullanılmasından dolayı sosyal açılardan ters düşme,
7. İnternete bağlı kalabilmek için internet üyelerine, terapisteye ya da başkalarına yalan söyleme,
8. İnternete bağlı kaldığı zaman içerisinde duygu değişikliği olması,

2.1.9.2. Goldberg İnternet Bağımlılığı Kriterleri

Goldberg (1999) internet bağımlılığı kriterlerini oluştururken DSM-IV’te yer alan madde bağımlılığı ölçütlerini uyarlamıştır. Bu kriterler doğrultusunda tanı koyabilmek için “On iki aylık bir dönem içinde herhangi bir zamanda ortaya çıkan aşağıdaki kriterlerin 3’ü veya daha fazlası ile kendini gösteren ve klinik olarak belirgin bir bozulma ya da sıkıntıya yol açan uygunsuz internet kullanımı” olması gerekmektedir (Tablo 2-5).

Tablo 2-5: Goldberg internet bağımlılığı kriterleri

1. Aşağıdakilerden birisi ile tanımlanan tolerans gelişimi,
A. İstenen keyfin alınabilmesi için belirgin olarak artmış internet kullanım süresi,
B. Sürekli olarak aynı sürelerde internet kullanımı ile alınan keyifte azalma olması,
2. Aşağıda tanımlanan şekilde yoksunluk gelişmesi,

Ağır ve uzun süreli internet kullanımı sonunda aşağıdakilerden en az 2 tanesinin günler içinde ortaya çıkması (Bir ay içinde ortaya çıkabilir) ve kişilerin bunlardan dolayı iş, sosyal ve önemli işlevsel alanlarda sıkıntı yaşamaması,

A. Psikomotor ajitasyon, bunaltı, internette neler olduğu hakkında takıntılı düşünceler, internet hakkında fanteziler ve hayal kurma, isteyerek ya da istemeyerek tuşlara basma hareketi yapma, bu sıkıntılı durumlardan kurtulmak için internete veya benzeri servislere bağlanma,

3. İnternet kullanımının genellikle planlandığından daha uzun süreler alması,

4. İnternet kullanımını bırakmak veya denetim altına almak için sürekli bir istek veya boşa çıkan çabaların varlığı,

5. İnternet ile ilgili eylemlere çok uzun süreler ayrılması (kitap almak, yeni web tarayıcıları ve programları denemek, dosyaları düzenlemek vb.),

6. İnternet kullanımı nedeniyle önemli toplumsal ve mesleki etkinlikler veya boş zamanları değerlendirme etkinliklerinin bırakılması veya azaltılması,

7. İnternet kullanımının, yol açtığı sorunlara (uykusuzluk, evlilik problemleri, işe ve randevulara geç kalma vb.) rağmen aşırı olarak devam etmesi.

2.1.10.İnternet Bağımlılığı Tedavisi

Yapılan araştırmalarda internet bağımlısı olan bireylerin %50'sinde başka bir psikiyatrik bozukluk olduğu da tespit edilmiştir. Bu bozukluklar madde kullanımı (%38), duygu durum bozukluğu (%33), psikotik bozukluk (%14), anksiyete bozukluğudur (%10) (Odabaşoğlu ve ark. 2007). İnternet bağımlılığı birçok psikiyatrik bozuklukla beraber olabildiği için tedavi öncesinde aşırı internet kullanımının gerçekten ayrı bir bozukluk mu olduğu yoksa altta yatan bir psikiyatrik bozukluğun belirtisi mi olduğu araştırılmalıdır (Arısoy 2009).

2.1.10.1.Farmakoterapi

İnternet bağımlılığı psikiyatrik bozukluk ile beraberse öncelikle altta yatan psikiyatrik bozukluk tedavi edilmelidir. İnternet bağımlılığında altta yatan psikiyatrik bir

bozukluk saptanmamışsa dürtü kontrol bozukluğu ve bipolar duygu durum bozukluğu olasılığı da ekarte edilmelidir. İnternet bağımlılığı ile kliniğe başvuran kişinin anamnezinde geçirilmiş hipomani ve mani öyküsü dikkatle araştırılmalıdır (Bostwick ve Bucci 2008).

2.1.10.2. Psikoterapi

İnternet bağımlılığında farmakoterapinin yanı sıra bilişsel-davranışçı yöntemler de kullanılmaktadır. Araştırmacılar internet bağımlılığında kişinin bilişsel olarak etkilendiğini ve internet bağımlılığının davranışsal yönden de kişiyi hayatta erişemediği şeyleri elde etmeye teşvik ettiğini ifade etmişlerdir (Davis 2001). Bu nedenle internet bağımlılığı tedavisinde bilişsel-davranışçı tekniklerin kullanılması önerilmektedir (Davis 2001). Davis bu hastalarda kullanılacak 11 hafta süreli bir bilişsel-davranışçı tedavi yöntemi geliştirmiştir (Tablo 2-6).

Tablo 2-6: Davis'e göre (2001) Bilişsel-Davranışçı Tedavi Yöntemleri

1. Kişinin internetten uzak kalıp kalamadığının tespiti,
2. Bilgisayarın yerinin değiştirilmesi, diğer insanların bulunduğu yere nakli,
3. Diğer insanlar ile beraber internete bağlanması,
4. İnternete bağlanma zamanını değiştirmesi,
5. İnternet defteri oluşturması,
6. Takınılan tavır ve bürünülen kişiliğe göre davranmaya son vermesi,
7. Arkadaşlarından ve yakınlarından internet ile ilgili problemleri olduğunu saklamaması,
8. Spor aktivitelerine katılması,
9. İnternet tatillerinin verilmesi,
10. Otomatik düşüncelerin (tekrar eden olumsuz düşüncelerin) ele alınması,
11. Gevşeme egzersizleri,

---

12. İnternete bağlanma sırasında hissedilenlerin not edilmesi,

13. Yeni sosyal becerilerin kazandırılması,

Young (1999)'da bilişsel-davranışçı tedavide interneti günlük hayatımızda birçok aktivitede kullandığımız için internete erişimi yasaklamanın doğru bir çözüm yöntemi olmayacağını ve yasaklamak yerine interneti kullanırken kontrollü kullanılmasının teşvik edilmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu doğrultuda internet bağımlılığı tedavisi için bazı teknikler geliştirmiştir. Bunlar:

1. İnternet kullanımının tam zıt saatlere kaydırılması,
2. Dış durdurucuların kullanılması,
3. İnternet kullanımıyla ilgili hedefler belirlenmesi,
4. Özellikle belli bir işlevden uzak durmaya çalışılması,
5. Hatırlatıcı kartlar kullanılması,
6. İnternet yerine yapmak istediklerini not edebileceği kişisel bir defter kullanması,
7. Bir destek grubuna girmesi,
8. Aile terapisi yapılmasıdır.

Özellikle tedavinin ilk dönemlerinde hasta bir kayıp yaşayacak ve daha sık internete erişmek isteyecektir (Arısoy 2009). Bu normal bir süreçtir. Çünkü bu bireylerde internet hayatlarının merkezi olmuştur ve bir anda internet olmayan hayata alışmaları zor olmaktadır.

2.2.1.Sosyal Beceri İle İlgili Kavramlar

Sosyal Beceri kavramı içinde sosyal zeka, sosyal yeterlilik, sosyalleşme ve sosyal beceri eksikliğini yer almaktadır.

2.2.1.1. Sosyal Beceri ve Sınıflandırması

Milli Eğitim Bakanlığı'nın (2006) "İlköğretimde Sosyal Beceri Eğitimi" isimli yayınında Sosyal Becerin tanımlanması ve sınıflandırılması ortak bir tanım olarak ifade edilmemektedir. Bunun nedenlerinden biri farklı kuramsal bakış açıları, diğeri ise farklı disiplinlerin olaya kendi kavramları ile yaklaşmasıdır.

Sosyal beceri bireyin çevresinden gelen bireye olumlu pekiştireç sağlayan veya bunu devam ettiren ve bireylerarası ilişkilerde kullanılan öğrenilmiş davranışlar olarak tanımlanırken (Kelly ve Jeffrey 1982) Sorias ise (1986) sosyal beceriyi “kişinin içinde bulunduğu duruma göre davranma becerisi” olarak tanımlamıştır. Marlowe (1986) sosyal beceriyi: “Kişiler arası etkileşimde bireylerin duygu, düşünce ve davranışlarını kavrama ve bireye uygun davranma becerisi” olarak ifade ederken Argyle ise (1967) sosyal beceriyi “Kişinin sosyal durumuna uygun davranış becerisini uygulaması” olarak tanımlamıştır.

Yüksel’e göre (1999) sosyal beceri “Kişilerin başkaları ile iletişimde olumsuz tepkilerin gelmesini engelleyen, başkalarıyla etkileşimi mümkün kılan, sosyal yönden kabul edilebilirliği olan, gözlenebilen ve gözlenemeyen bilişsel ve duyuşsal özellikleri kapsayan öğrenilmiş davranışlar” olarak tanımlanmıştır. Uzamaz (2000) göre ise genel olarak yapılan bütün tanımlamalarda kişilerin başkasıyla olan ilişkileri, iletişimi ve etkileşimlerine değinilmektedir.

Akkök (1999) sosyal beceriyi altı grupta sınıflamıştır:

1. İlişkiyi Başlatma ve Sürdürme Becerileri: Dinleme, konuşmayı başlatma sürdürme, teşekkür etme, kendini takdim etme, iltifat etme, yardım isteme, özür dileme, yönerge verme, ikna etme,
2. Grupla Bir İş Yürütme Becerileri: Başkalarının görüşlerini anlamaya çalışma, sorumluluk alma, şikâyeti iletme,
3. Duygulara Yönelik Beceriler: Kendi duygularını anlama, duygularını ifade etme, başkalarının duygularını anlama, karşı tarafın kızgınlığı ile baş etme, olumlu duygularını ifade etme, korku ile baş etme,
4. Saldırgan Davranışlarla Baş Etmeye Yönelik Beceriler: İzin isteme, paylaşma, diğerlerine yardım etme, kızgınlığını uygun ifade etme ya da kontrol etme.
5. Stres Durumlarıyla Başa Çıkma Becerileri: Başarısız olunan durumla, grup baskısıyla ve yalnız bırakılma ile baş etme,
6. Problem Çözme ve Plan Yapma Becerileri: Çevreden bilgi toplama, amaç oluşturma, işe yoğunlaşma.

Çocukların kendisini ifade etmesi, özgüven kazanması, ailesi ve çevresindeki kişilerle ilişki kurabilmesi, arkadaşları tarafından kabul görmesi, sosyal anlamda bağımsızlık kazanması gibi becerilerinin geliştirilmesi gereklidir ve bunun temelinde: Öğrencilere sosyal davranışlar kazandırmak, uygun davrandıklarında onları desteklemek ve onları motive etmek yatmaktadır. Bu nedenle öğretimin her basamağında öğrencilere sosyal becerilerin kazandırılması, pekiştirilmesi ve geliştirilmesi için gayret harcanmalıdır (Çubukçu ve Gültekin 2006).

2.2.1.2.Sosyal Zekâ

Bazı araştırmacılar sosyal zekâyı tek bir kavram gibi incelemişlerdir (Chapin 1942; Rothenberg 1970; Thorndike 1937). Thorndike (1920) sosyal zekâyı “Diğerlerini anlama yeteneği” olarak ifade etmiştir. Bu yaklaşımlara göre bir birey, bütün sosyal olgulara sahiptir. Zaman içerisinde diğer araştırmacıların farklı fikirleri ortaya atması ile sosyal zeka çok boyutlu bir kavrama dönüşmüştür. Marlowe ve Bedell (1982) ve Marlowe (1986) sosyal zekânın çok boyutluluğunu araştırmışlardır. Marlowe (1986) sosyal zekanın: “Sosyalleşme tutumları, sosyal beceriler, empati becerileri, duygusallık ve sosyal kaygılar” olmak üzere beş ayrı etkeni içerdiğini ifade etmiştir.

2.2.1.3.Sosyal Yeterlilik

Cavell (1990) sosyal yeterliliği üç aşamalı olarak tarif etmiştir. Bunlar sosyal uyum, sosyal performans ve sosyal beceridir. Akkök (1999) ise sosyal yeterlilik ve sosyal becerinin iç içe tek bir kavram olduğunu ifade etmiştir. Bu kavram kendini ifade etme, kendine güven, arkadaşlarca kabul görme, aile fertleri ve diğer bireylerce kabul görme, sosyal bağımsızlık, destekleyici çevre olarak tanımlanmıştır. Trower (1982) sosyal yeterliliği: “becerikli davranışı ortaya koyma yeteneğine sahip olma” şeklinde tarif etmiştir. Knapczyk ve Rodes (1996) sosyal yeterliliği “Öğrencilerin ortalama bir sosyal yeterlilik düzeyine erişebilmeleri için geniş bir davranış örüntüsüne sahip olmaları” şeklinde tanımlamıştır.

Akfirat (2006) sosyal becerileri bireyin toplum içinde diğer kişilerle olumlu etkileşim kurmasını sağlayan davranışlar, sosyal yeterliliği ise bireyin bu davranışları uygulaması ve diğer bireyler tarafından da olumlu olarak değerlendirilmesi şeklinde ifade etmiştir.

Yukarıdaki tanımlarda anlatıldığı gibi sosyal beceri ve sosyal yeterlilik kavramları iç içe geçmiş durumdadır. Sosyal yeterlilik, sosyal becerileri de kapsayan daha genel ve çok boyutlu bir kavramdır.

2.2.1.4.Sosyalleşme

Sosyal gelişim; bireyin yaşadığı çevreye uyum sağlama ve geliştirme sürecidir. Ayrıca başkalarıyla birlikte olma zorunluluğudur ve böylelikle aksi davranışlar toplumsal baskı altında tutulur (Doğan 2002). Özpolat (2010) Bireyi doğumdan ölüme kadar kuşatan sürece sosyalleşme olarak tarif etmiştir. Althusser (2002) göre sosyalleşme: İnsanın kimliğini oluşturması, toplumun mevcut değer ve normlarını öğrenme sürecidir. Sosyalleşme süreci iki aşamalıdır:

1. Aileden başlayıp okula kadar devam eden süreç,
2. Okuldan başlayıp ömrünün sonuna kadar devam eden süreç,

Birey bu iki aşamada sosyal-kültürel kimliğini kazanmaktadır.

Sosyal ilişkiler; toplumun kültürün ve bireyin yapısını etkilemektedir ve bireyin yaşamı çevresine uyum sağlamakla geçmektedir (Coşkun 2012). Toplum dinamik bir yapıya sahip olduğu için yetiştirilen bireyler aile ve yetiştirildiği toplumla uyumlu olarak yetiştirilmelidir.

2.2.1.5. Sosyal Beceri Eksikliği

Sosyal becerileri eksik ve yetersiz olan bireyler, gerekli becerileri öğrenme fırsatı ve tecrübelerden mahrum kalmakta, akranlarıyla girdikleri ilişkileri uygun şekilde başlatamamakta veya sürdürmemektedir (Akkök 1999). Bu nedenle birey, kısır döngüye girmekte ve zamanla yalnız kalmaktadır. Bu bireyler sonraki yaşamlarında psikolojik, davranışsal ve sosyal alanlarda rahatsızlıklar yaşayabilmektedirler. Sosyal beceri eksikliği ve yetersizliği kısa ve uzun vadede okula uyumda zorluk, okulu olumsuz algılama, okul başarısızlığı, okulu reddetme, sınıf tekrarı, okulu bırakma, şiddet, suça eğilim gibi birçok sonuçlar ortaya çıkarmaktadır. Kelly (1982) sosyal beceri eksikliğinde başarısızlık sebeplerini:

1. Davranış kazanım veya öğrenim yetersizliği,

2. Belli durumlarda beceri kullanımının olmaması. Yani bazı beceriler bazı ortamlarda sergilenirken bazı ortamlarda ise bu davranışın gösterilmesinde başarısızlık yaşanması,
3. Durumsal değişkenlerin pekiştirmeyi etkilemesi. Yani bazı durumlarda sosyal beceri ödüllendirilirken, bazı durumlarda ödüllendirilmemesi olarak sıralamaktadır.

Bireyin sosyal beceri gelişimini en başta aile etkilemektedir (Efe 2005; Öksüz 2002). Ailenin bireye karşı davranışları, bireyi yaşamı boyunca etkilemektedir. Bu etkilerin olumlu olabilmesi için anne ve babanın davranışları, eşler arası ilişkiler ve ebeveynin çocukla iletişiminin sağlıklı olması önem arz etmektedir. Toplum, dinamik bir yapıya sahip olduğu için aile yapısı ve kişiler arası ilişkileri de etkilemektedir. Akraba ve komşuluk ilişkilerinin de en alt seviyeye indiği günümüzde, sosyal becerilerin erken yıllardan itibaren desteklenmesi gerekmektedir (Özyürek ve ark. 2014).

2.2.2.Sosyal Beceri Modelleri

Sosyal beceri Motor sosyal beceri, Üretici Sosyal Beceri ve Üç Sistem Sosyal Beceri olarak üç başlıkta ele alınmaktadır.

2.2.2.1.Motor Sosyal Beceri

Motor sosyal beceriler kişilerarası iletişimde önemli rol oynayan, sözel ve sözel olmayan davranışları içermektedir (McFall 1982). Argyle (1967) ise motor beceri ile sosyal beceri arasındaki benzerlikten dolayı sosyal becerinin bir motor beceri olduğunu ileri sürmüştür. Her iki beceride:

1. Meydana gelecek davranışta belli amaç ve alt amaçlar içerir,
2. İpuçlarının fark edilmesi ve ipuçlarının amaca uygun olanlarının değerlendirilmesi gerekir,
3. Sosyal öğrenme süreçleri ile öğrenilen bilgilerin beyin merkezine iletilmesi ve beyinde doğru eylem planlarına dönüştürülme süreci olmalıdır,
4. Beyin merkezine iletilen bilgilerin davranış olarak meydana gelmesi için, eylemlerin başlaması ve kontrol edilme süreçleri vardır,

5. Ortaya çıkan davranışların geri bildirim olmalı ve doğruluğu ispatlanmalıdır.
6. Tepkilerin zamanlaması yani tepkilerin belirli zaman dilimlerin de ortaya çıkması önemlidir.

Ancak motor beceri ve sosyal beceri arasında benzerlikler olmasına rağmen tamamen aynı aralarında farklılıklar da bulunmaktadır. Argyle (1967) bu analizini özellikle sosyal uygulayıcı (social performer) olarak nitelendirdiği sosyal mesleklerde çalışan kişiler üzerine yoğunlaştırmıştır.

Sosyal beceri gerektiren meslekler olarak toplumsal tarama görüşmesi yapan kişiler, değerlendirme görüşmesi yapan meslekler, satış görevlileri, hatipler, çalışma gruplarını denetleyen kişiler, öğretim, psikoterapi, danışma ve çocuk bakımı veren meslekler ele alınmaktadır.

2.2.2.2.Üretici Sosyal Beceri

Trower (1982) ileri sürdüğü Üretici Sosyal Beceri Modelini, temelde Harre ve Secord (1972)'un "insan davranışı modeli" ve Mischel (1973)'in "sosyal öğrenme modeli" olmak üzere iki temel modele dayandırmaktadır. İlk olarak Harré ve Secord (1972) İnsan Davranışı Modelini "insan davranışlarındaki düzenliliği iki farklı insan anlayışına dayandırarak" açıklamıştır. Bunlar:

1. Güçlerin itme ve çekmelerine cevap veren bir "nesne" olarak insan,
2. Kendi davranışlarını yönlendiren bir "ajan" olarak davranan insan.

Bu anlayışlar insan davranışlarının belirli bir amaç ve hedef çerçevesinde uygulandığını anlatmaktadır. Ayrıca birey davranışına yön verirken davranışının gözlemlenmesini gözleyerek de bilinçli bir farkındalık meydana getirmektedir. Diğer bir ifadeyle Harré ve Secord (1972)'un modeli bilişsel bir modeldir ve bilişsel süreçlere önem vermektedir.

Mischel (1973) özellik kuramlarını eleştirdikten sonra davranışla ilgili kişi değişkenlerini ararken kişinin hangi özelliklere sahip olduğundan ziyade belirli durumlarda kişinin bilişsel ve davranışsal yapısının çok önemli olduğunu savunmuştur.

Trower (1972) yukarıda anlatılan bu iki modeli sentezleyerek “Üretici Sosyal Beceri” kavramını ileri sürmüştür. Bu kavramda dört temel yapı bulunmaktadır:

1. İç ve dış olayları gözleme yeteneği,
2. Gözlenen performans yeteneği,
3. Hedef ve standartlar,
4. Bilişsel tespitler ve mantıksal fonksiyonlardır.

2.2.2.3.Üç Sistem Sosyal Beceri

McFall (1982)'de geliştirdiği sosyal beceri modelinde meydana getirilen bütün modelleri iki temel grupta sınıflandırmıştır. Bunlar:

1. Trait (özellik, karakter) modeller,
2. Moleküler modeller.

Trait modellerde derecelendirme yöntemleri olarak kâğıt-kalem testleri, rol oynama testleri, yarı-doğal performansın gözlenmesi ve önemli diğer kişiler (kişiye yakın olan diğer kişiler) tarafından yapılan testler belirtilmiştir. Moleküler modellerde ise özellikle davranışsal birim, durumsal bağlam, davranışsal hedef/hedefler, davranışsal sonuçlar ve davranışta bulunan kişi faktörleri önem arz etmektedir.

McFall'ın (1982) geliştirdiği üç sistemi oluşturan öğeler fizyolojik, bilişsel ve açık motor davranış sistemleridir. Bu sistemin ölçülebilir ve analiz edilebilirlik ölçütlerine dikkat etmiştir. Üç sistemin öğelerinden olan fizyolojik beceriler algısal süreçleri, otonom düzenleme ve kontrol süreçlerini kapsamaktadır. Bu kişiler fizyolojik etkinlikleri gerçekleştirebilen bireylerdir. Bilişsel beceriler ise bilgiyi işlemek ve gelen uyarıcı bilgilerin davranışsal programlara dönüştürülmesini açıklamaktadır. Motor beceriler de sözel ve sözel olmayan davranışlara odaklanmaktadır

2.2.3.Sosyal Beceri Eğitimi

Sosyal beceri eğitimi tecrübesizlikten veya yanlış öğrenmelerden dolayı uygun olmayan davranışları ortadan kaldırarak kişinin daha uygun davranışlar kazanmasını amaçlamaktadır (Sorias 1986). Mcguire ve Priestly (1981) ise sosyal beceri eğitimi, bireylerin iletişim becerilerini geliştirmek, yaşadıkları çevreye adapte olmalarını kolaylaştırmak ve yaşam kalitesini yükseltmek amaçlı eğitim olarak tanımlamıştır.

İlk önce sosyal beceri eğitimi verecek bireyler değerlendirilmeli ve bireylerin yaşadıkları güçlükler belirlendikten sonra uygun bir program seçilmelidir (Uzamaz 2000). Kişiler arkadaşlık ilişkilerinde güçlük, duygularını ifade edememe, topluluk önünde konuşamama, hayır diyememe, öfkeyle baş edememe vb. konularda güçlük yaşayabilirler. Bireylerin yaşadıkları güçlük alanlarının tespit edilmesi, uygun bir eğitim programına geçilmesi ve verilen eğitimin etkinliği açısından önemlidir.

Sosyal beceri eğitimine bazı durumlarda ihtiyacı olan öğrenciler olmaktadır ve bu öğrenciler alana uygun özel grup rehberliğinde sosyal beceri tekniklerine göre eğitilmektedir. Bu teknikler ikiye ayrılmaktadır (Uzamaz 2000):

1. Davranışçı yaklaşım sosyal beceri eksikliğinin davranışın kazanılmamış olmasından dolayı geliştiğini ifade etmektedir. Bu davranış kazanmak için çeşitli metotlar vardır. Bunlar “Model Alma” ve “Rol Oynama” etkinlikleridir. Model alma etkinliğinin temelinde, taklit davranışı bulunmaktadır. Özellikle çocukların gelişme dönemlerinde etkilidir ve bu dönemde anne, baba ve öğretmenlerin vb. kişilerin sözlerini, davranışlarını taklit ederek öğrenmektedirler. Rol oynama tekniğinin de ise bir olay canlandırılıp o durumda bulunan kişi veya kişilerin rolünü yapması istenmektedir (Uzamaz 2000; (Kuzgun 2002, kaynak; Erkan S. 2002 p.1-16).
2. Bilişsel yaklaşımda sosyal beceri öncelikle bilişsel bir beceri olarak değerlendirilmektedir. Sosyal beceri eksikliği olan bireylerde bilişsel planlamaların eksik olduğu düşünülmektedir. Bilişsel düzeyde konferans, ikna, tartışma vb. etkinlikler yapılırsa bireylerde sosyal becerilerin geliştirilebileceği düşünülmektedir (Kuzgun 2002, kaynak; Erkan S. 2002 p.1-16).

2.2.4.Sosyal Becerinin Değerlendirilmesi

McFall (1982) sosyal becerileri değerlendirmede dört yöntem olduğunu ifade etmektedir. Bunlar:

1. Kâğıt–kalemle kendini değerlendirme,
2. Davranışsal rol oynama,
3. Yarı doğal performansın gözlenmesi,
4. Başkalarının değerlendirilmeleri.

Uzamaz (2000) sosyal becerileri değerlendirmek için bir ya da daha fazla değerlendirme yöntemini kullanmayı önermektedir. Bunlar dereceleme ölçekleri, sosyometrik ölçümler, arkadaş ve öğretmen değerlendirmesi vb. yöntemlerdir. Formal ve informal değerlendirme yöntemlerinin birlikte kullanılması, beceri eksikliğini saptamak için önemlidir. Beceri eksikliği saptandıktan sonra uygun sosyal beceri programına geçilmeli ve program sonrası tekrar değerlendirme yapmak gereklidir.

2.3.1. Yalnızlık Kavramının Tanımı

Yalnızlık terimi birçok yazar tarafından farklı tanımlanmıştır. Bazıları onu nesnel koşulları olan bir durum, bazıları ise tamamen öznel bir durum, diğerleri ise varoluşsal bir durum olarak ele almaktadır. Tümünün ortak özelliği ise yalnızlık duygusunun insana acı vermesidir. Aynı zamanda yalnızlık, başta ergenler ve genç yetişkinlerde olmak üzere toplumda özellikle son yıllarda artış gösteren bir sorun haline gelmiştir. Yalnızlığın; utangaçlık, sosyal kaygı, öz-saygı ve demografik değişkenlerle ilişkili olduğu tespit edilmiştir (Erözkan 2009; Eskin 2001).

Peplau ve Perlman (1982) yalnızlığı “Bireyin var olan sosyal ilişki ile olmasını istediği sosyal ilişki arasındaki farkı fark etmesi sonucunda yaşadığı hoş olmayan ruhsal bir durum” olarak ifade etmiştir. Mijuskovic (1987) ise her insanın varoluşsal olarak yalnız olduğunu ve yalnızlıktan kaçınmanın insan davranışlarını güdüleyen birincil güç olduğunu ifade etmiştir. Yalom (1999) herkesin bu dünyaya yalnız gelip, yalnız yaşayıp, yalnız ayrılmak zorunda olduğu tezini ileri sürmüştür. İnsanların hızlı teknolojik gelişmelere uyum sağlaması güçtür ve zaman içerisinde insanlar çeşitli değerlerle çatışmakta, geleneksel değerler yozlaşırken bu değerlerin yerini yenileri almaktadır. Kuşaklar arası çatışma hızlı bir şekilde artmaktadır. Sonuç olarak insanoğlu yaşadığı topluma yabancılaşırken yalnızlık ve suçluluk duygusuna kapılmaktadır (Köknel 1998).

2.3.2. Yalnızlığın Boyutları

Yalnızlık kavramı bazı araştırmacılar tarafından tek boyutlu ifade edilirken bazı araştırmacılara göre ise çok boyutludur.

Özodaşık (2001) yalnızlığı altı boyuta ayırarak sınıflandırmıştır. Bunlar;

1. Fiziksel yalnızlık: Bireyin tek başına hayatını idame ettirmesidir.

2. Yabancılaşma: Bireyin içinde yaşadığı topluma uyum sağlayamaması durumunda toplumu dışlayarak veya yok sayarak yaşanan yalnızlıktır.
3. Kınanma (Dışlanma): Topluma uyum sağlayamayan bireylerin toplum tarafından dışlanması ve soyutlanması durumunda bireylerin yalnızlaşmasıdır.
4. Asimilasyon: Bireylerin kendi kültürleri dışında farklı bir kültüre uyum sağlamak için zorlanmaları ile oluşan yalnızlık duygusudur.
5. Bireyin seçimi olan yalnızlık: Bireyin sosyal çevresiyle olan ilişkilerini bilerek ve isteyerek azaltması ile yaşadığı yalnızlıktır.
6. Gerçek yalnızlık: Bir psikolojik algılama durumudur. Bireyin kendisini anlaşılmamış, istenmeyen ve kimsesiz hissetmesi sonucunda oluşan yalnızlıktır.

Young (1982) yalnızlığı zaman ve durum açısından üç boyutta değerlendirmektedir.

1. Kronik yalnızlık: Tatmin edici sosyal ilişkilerin uzun süre devam etmemesinden kaynaklanan yalnızlıktır. Yalnızlık duygusunun uzun süre hissedilmesi bireyin bedensel ve psikolojik sağlığını olumsuz etkilemektedir.
2. Geçici yalnızlık: Birçok birey tarafından sürekli yaşanan kısa süreli yalnızlıktır. Günün herhangi bir saatinde yaşanabilir.
3. Durumsal yalnızlık: Bireyin hayatında oluşan, bireyde kaygı ve stres oluşturan olaylar karşısında hissettiği yalnızlıktır.

Weiss (1973) ise yalnızlığı iki bölümde incelemiştir. Bunlar;

1. Duygusal yalnızlık: bireyin, başka bir bireyle yakınlık ilişkisinin olmamasıdır. Bireyler arası devam eden ilişkinin bir yönünün eksikliğine karşı ortaya çıkan tepkidir ve bu durum başka bir ilişkinin varlığı ile çözülemez.
2. Sosyal yalnızlık: bir bireyin sosyal ilişki ağında yetersiz olmasıdır. Bu yalnızlık kabul edilebilir sosyal ağ eksikliği, sosyal bir ağa katılma veya topluma uyum eksikliği ile oluşmaktadır.

2.3.3.Yalnızlıkla İlgili Kuramsal Açıklamalar

Yalnızlıkla İlgili Kuramsal yaklaşımlar Bilişsel Yaklaşım, Varoluşçu Yaklaşım, Psikodinamik Yaklaşım ve Bilişsel-Davranış Yaklaşım olarak dört grupta incelenmektedir.

2.3.3.1.Bilişsel Yaklaşım

Bilişsel yaklaşım kuramında yalnızlığın bilişsel ve ilişkisel süreçleri üzerinde durulmaktadır. Bireyin sahip olduğu mevcut ilişkilerin uyumu ile hedeflediği ilişkilerin uyumu arasındaki farklılık olarak değerlendirilmekte ve fark ne kadar açıksa oluşan yalnızlık derecesinin o oranda arttığı tespit edilmiştir (Sermat 1980). Bilişsel süreç yaklaşımında, bireyin duygu ve davranışları bilgi olarak kabul edilmekte ve yalnızlık kavramı; bireyin algıları, tutumları ve içsel yaşantı süreçleri çerçevesinde incelenmektedir (Armağan 2014). Ayrıca bireyin sosyal yaşamındaki ilişkilerinde kabul ettiği prensipler yalnızlığı nasıl yaşayacağını etkilemektedir.

2.3.3.2.Varoluşçu Yaklaşım

Bu yaklaşıma göre yalnızlık insanın ontolojik gerçekliği olarak kabul edilmekte ve bir yaşam tarzı olarak benimsenmektedir. İnsan hayatının temelinde, yalnızlık olduğunu ve hayatın gayesinin bireyin gerçekleştirmesi gereken bir özellik olduğunu kabul etmektedir (Gündoğan 2012). Yalom (1999) ise “bireyin kendini özgür, yaratıcı ve mutlu hissetmesi, diğer kişilerden kendini uzaklaştırarak kendi yalnızlığında kendisi ile yüzleşmesi ile mümkün olmaktadır” şeklinde açıklamıştır. Çağımızda birçok Hint-Uzakdoğu felsefeleri, Budizm, İlahi dinler ve mistik bakış açıları, yalnızlığı bir yaşam biçimi olarak kabul etmekte ve hayatın temelini acı çekebilmek için yalnız kalmak olduğunu kabul etmektedir (Gasset 1995).

2.3.3.3.Psikodinamik Yaklaşım

Yalnızlık düşüncesini psikodinamik açıdan değerlendirenler yalnızlığın kökenini Freud’un psikoanalitik yaklaşımlarına dayandırmaktadır. Yalnızlığı yaşam içgüdüsünün bireyin kendi “ben”inin içine hapsolması olarak ifade etmektedirler. Kendi egosuna çekilen birey kendini dış çevreden soyutlamakta ve kendi merkezine odaklanarak ideal bir içsel durum oluşturmaktadır (Gençtan 1998). Psikodinamik yaklaşıma göre bireyin egosunu aşırı koruma isteği, yalnızlık olarak ortaya çıkmaktadır.

2.3.3.4.Bilişsel-Davranış Yaklaşımı

Bilişsel-davranışçı yaklaşım bireyin fikirlerinin yerine alternatif gerçekçi fikirler geliştirmek yoluyla psikolojik sıkıntıları ortadan kaldıran, yatıştırıcı yaklaşımları kapsamaktadır (Beck 2008). Bu yaklaşıma göre fikirler duyguların belirlenmesinde etkin rol oynamaktadır. Bireyin duygularına bireyin düşünceleri vasıtasıyla erişilebilir ve yanlış inançları/düşünceleri düzeltilerek bireyin uygunsuz ve aşırı duygusal durumları minimuma indirilebilir. Young'da (1982) yalnızlık kavramını bilişsel-davranışsal yaklaşıma göre ele almakta ve yalnızlığı, “doyum sağlayıcı sosyal ilişkilerin yokluğu veya algılanan yokluğu ve bu gerçek ya da algılanan yokluğa eşlik eden psikolojik zorlanma” şeklinde ifade etmiştir.

2.3.4.Yalnızlığın Nedenleri

Yalnızlık kavramının anlaşılmasında yalnızlığa sebep olan nedenlerin bilinmesi ve yalnızlık yaşayan bireylerin bu durumun nedenlerini belirtmeleri önem arz etmektedir.

Brelim (1985) yalnızlığın nedenlerini açıklamıştır: Sahip olduğumuz ilişkilerdeki yetersizlikler, ilişkilerimizde olmasını istemediğimiz değişiklikler ve kişisel özellikler.

Peplau ve Perlman'a (1982) göre yalnızlığın nedenleri:

- Bireyin geçmiş yaşam evresinde, travma etkisi oluşturacak düzeyde bir arkadaş grubundan veya topluluktan dışlanma durumunun olması,
- Bireyin iletişim ve çatışmayı çözme becerilerinin yetersiz olması sonucu toplumsal ilişkilerde yetersizlik yaşanması,
- Sevilmeyecek biriyim, çirkinim, beceriksizim gibi çocukluk dönemlerinde yerleşmiş olan bilişsel sarsıntılardır.

Weiss'e (1973) göre yalnızlık bireyin bağlandığı kişilerden ayrıldığında oluşan kaygı durumudur. Bireyin ilk çocukluk yıllarında anne veya bakıcısı arasındaki ilişkide güven duygusu oluşmamış ise yalnızlık duygusu sevdiği her nesneden ayrıldığında meydana gelecektir. Rokach (1989) yalnızlığı ilişki kurmada yetersizlik, yaşanan

travmatik olaylar, karakter yapısı, gelişimsel değişkenler, gelişimsel bozukluklar ve kişisel yetersizlikler gibi birçok faktöre bağlamıştır.

2.3.5.Ergenlerde Yalnızlık

Ergenlik fiziksel büyüme, cinsel gelişme ve psiko-sosyal olgunlaşmanın meydana geldiği, çocukluktan erişkin hayata geçiş dönemi olarak tanımlanmıştır (Parlaz ve ark. 2012). Bu dönem, insan gelişiminde en önemli evrelerden birini oluşturmaktadır. Birey bu dönemde bedensel, cinsel, sosyal ve duygusal anlamda farklı bir döneme geçmekte ve kendisini farklı hissetmektedir (Yavuzer 2007). Aile ve çevresindeki bireylerle iletişimde genellikle güçlük yaşamaktadır. Bu farklılıklardan kaynaklanan gerginlik, ergende depresyon gibi psikolojik sorunların oluşmasına ve yalnızlık duygusu yaşamasına neden olmaktadır. Özellikle ergen bu dönemde yaşadığı karamsarlık, huzursuzluk ve iç sıkıntısı gibi duygulardan dolayı kendisine güven verecek anne-babaya ihtiyaç duymaktadır (Aral ve ark. 2006). Anne-baba desteğinden yoksun olan ergende ise kaygı, korku ve yalnızlık duygusu oluşabilmektedir.

Abalı'ya (2018) göre ergenlikte çocukluktan erişkinliğe mükemmel ve sorunsuz bir geçiş olması çok zordur. Bu nedenle bireyin ergenlikte yaşayacağı sorunların çözümü için ergenlik dönemine bütüncül olarak yaklaşıp uygun psikolojik destek sağlanırken ayrıca aile ve sosyal çevre olarak ideal bir ortam oluşturulmalıdır. Yapılan araştırmalar incelendiğinde ergenlikte yalnızlık genellikle bilişsel ve fizyolojik gelişim, psikolojik gelişim, kimlik gelişimi, yakın ilişkiler, ana-babadan bağımsızlaşma ve arkadaşlık ilişkileri vb. konular çerçevesinde incelenmiştir.

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Yeri ve Zamanı

Bu araştırma Kırklareli Merkez ve ilçelerinde 13.02.2017- 13.03.2017 tarihleri arasında yürütülmüştür.

3.2. Araştırmanın Tipi

Araştırma kesitsel tiptedir.

3.3. Araştırmada Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini 2016-2017 eğitim- öğretim yılında Kırklareli’nde yer alan 8 ilçede Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı 66 tane resmi ortaokullarda öğrenim gören 6., 7. ve 8. sınıf 10.682 öğrenci (6. sınıf 3607 kişi, 7. sınıf 3516 kişi ve 8. sınıf 3559 kişi) oluşturmuştur.

Araştırmada evrenin bilindiği durumlarda %50 bilinmeyen prevalans ($p=0,50$), 0,05 hata payı ($\alpha=0,05$) ve %5 sapma ($d=0,05$) ile örnek büyüklüğü 409 olarak belirlenmiş, olası veri kaybı göz önünde bulundurularak desen etkisi 1,8 alınmış ve %95 güven aralığında minimum örneklem büyüklüğü 668 olarak belirlenmiştir.

Kırklareli’nde Merkez, Babaeski, Demirköy, Kofçaz, Lüleburgaz, Pehlivan köy, Pınarhisar ve Vize olmak üzere toplam 8 ilçe vardır. Bunlardan sanayi ve dış ticaretin daha yoğun olması nedeniyle Lüleburgaz gelişmişlik açısından Merkezden daha iyi durumdadır (Çatalbaş 2012). TÜİK 2017 yıl ortası nüfusları Lüleburgaz yaklaşık 147 bin, Merkez 100 bin, Babaeski 48 bin iken, diğer 5 ilçenin toplam nüfusu 50 bin civarında olup özellikleri genel olarak birbirine benzemektedir (TÜİK 2018; Çatalbaş 2012). (Şekil 3-1)

Kırklareli’nde Merkez ve ilçelerinde yer alan 66 ortaokul içinde 668 öğrenciyi seçebilmek için küme örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada bu 8 ilçe, gelişmişlik ve nüfus özellikleri göz önünde bulundurularak 2 kümeye ayrılmış, Merkez ve Lüleburgaz bir kümeyi, diğer ilçeler ikinci kümeyi oluşturmuştur (Şekil 3-1).

Şekil 3-1: Kırklareli Beşeri Haritası

İlk kümede toplam 41 ortaokul (Merkez 17, Lüleburgaz 24), ikinci kümede toplam 25 ortaokul (Babaeski 9, Vize 7, Pınarhisar 4, Demirköy 3, Pehlivan köyü 1, Kofçaz 1) yer almıştır. Toplam 66 ortaokul içinde kaç tane okula gidileceği örnek büyüklüğünün okul sayısına oranına göre $(668/66)$ 10 ortaokul olarak belirlenmiştir. Örneğin evreni temsil etmesi için nüfusu ve okul sayısı en fazla olan ilk küme için 6 ortaokula, farklılıkları en aza indirmek için ise ikinci kümeden 4 okula gidilmesine karar verilmiştir. Toplam 66 ortaokulun isimleri ayrı ayrı kağıtlara yazılmış ve kümelere uygun 2 farklı torbaya konulmuştur. İlk küme için 1. torbadan 6 tane ortaokul adı (*Merkez 2, Lüleburgaz 4*), ikinci küme için 2. torbadan 4 tane ortaokul adı (*Babaeski 2, Vize 1, Demirköy 1*) çekilmiştir. (Tablo 3-1)

Tablo 3-1: İlçelere Göre Kırklareli İl Milli Eğitim Müdürlüğüne Bağlı Devlet Ortaokullarının Sayısı

	Mevcut okul sayısı	Örneğe seçilen okul sayısı	Kura ile belirlenen ortaokulların isimleri
Merkez	17	2	Fahri Kasapoğlu Ortaokulu İstiklal Ortaokulu
Lüleburgaz	24	4	80.Yıl Ortaokulu Lüleburgaz Ortaokulu T.E.K. Ortaokulu Fehmi Mutlu Ortaokulu
Babaeski	9	2	Atatürk Ortaokulu Babaeski Ortaokulu
Vize	7	1	Cumhuriyet Ortaokulu
Pınarhisar	4	-	-
Demirköy	3	1	Fatih Ortaokulu
Pehlivan köyü	1	-	-
Koçaz	1	-	-
TOPLAM	66	10	-

Minimum örnek büyüklüğü 668 olarak belirlenen araştırma için, 5 farklı ilçede ve 10 farklı ortaokulda ilk kümede 393, ikinci kümede 253 öğrenci yer almıştır. Öğrencilerin sınıf düzeylerine göre dağılımında 6. sınıf öğrenci sayısı 194, 7. sınıf öğrenci sayısı 259 ve 8. sınıf öğrenci sayısı 240 olmak üzere toplam öğrenci sayısı 693 olarak saptanmış ve bu sayı araştırmanın örneğini oluşturmuştur. (Tablo 3-2)

Tablo 3-2: Araştırmanın Örneğini Oluşturan Ortaokul Öğrenci Sayısının Dağılımı

Sınıf düzeyleri	1.Küme	2.Küme	Kayıp veri	TOPLAM
6.sınıf	110	68	16	194
7.sınıf	145	97	17	259
8.sınıf	138	88	14	240
TOPLAM	393	253	47	693

Araştırmada 6. sınıftan 16 kişi, 7. sınıftan 17 kişi ve 8. sınıftan 14 kişi olmak üzere toplam 47 öğrencinin anket formu çeşitli nedenlerle (ölçeklerde bir maddeye

birden fazla cevap verilmesi, birden çok maddenin boş bırakılması ve bazı öğrencilerin tüm ölçekler de aynı şıkkı işaretlemesi) değerlendirmeye alınmamış, kayıp veri olarak değerlendirilmiştir. Bunun sonucunda 6. sınıf 178 öğrenci, 7. sınıf 242 öğrenci ve 8. sınıf 226 öğrenci olmak üzere toplam 646 öğrenci ile araştırma yürütülmüştür. Araştırmaya katılım oranı %93,21'dir. (Tablo 3-2)

3.4. Araştırmanın Değişkenleri

3.4.1. Bağımlı Değişken

Araştırmanın bağımlı değişkenleri; İnternet Bağımlılığı Ölçek puanı, Çocuk Temelli Yalnızlık Ölçeği puanı, Matson Sosyal Beceri Ölçeği puanıdır.

3.4.2. Bağımsız Değişkenler

Öğrencilerin sosyo-demografik ve internet kullanımına ilişkin tanımlayıcı özellikleri araştırmanın bağımsız değişkenlerini oluşturmuştur.

3.4.2.1. Öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri ile ilgili değişkenler

- Cinsiyet
- Yaş
- Sınıf düzeyi
- Yaşadığı yer (devlet yurdu, özel yurt, kiralık ev, kendi evi)
- Ailenin aylık gelir düzeyi (≤ 1850 TL, 1851-2650 TL, 2651-3000 TL, ≥ 3000 TL)
- Anne-baba ile yaşama durumu
- Anne ve babanın eğitim durumu (Okur-yazar değil, İlkokul mezunu, Ortaokul mezunu, Lise mezunu ve Üniversite ve üzeri)
- Okul başarı durumu (Çok kötü: 0-44 puan, Kötü:45-54 puan, Orta: 55-69 puan, İyi:70-84 puan, Çok iyi: 85-100 puan)

3.4.2.2. Öğrencilerin internet kullanımına ilişkin tanımlayıcı özellikleri ile ilgili değişkenler

- Evde bilgisayar varlığı
- Anne/babanın internet kullanımına sınırlama koyması (Evet veya Hayır)
- Günlük internet kullanma süresi (1 saatten az, 1-3 saat, 3-5 saat ve 5 saatten fazla)

- Ödev yapma tercihleri (internet kullanarak, kütüphanede ve diğer)
- Kendine ait cep telefonu bulunması.
- Kendine ait cep telefonunda internet bağlantısı bulunması
- Sosyal paylaşım sitelerine üyelik olması

3.5. Araştırmanın Hipotezleri

H0A: Öğrencilerin cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, yaşadığı yer, ailenin gelir düzeyi, anne-baba ile yaşama durumu, anne-babanın eğitim durumu, öğrencinin okul başarısı internet bağımlılık düzeyini etkilememektedir.

H1A: Öğrencilerin cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, yaşadığı yer, ailenin gelir düzeyi, anne-baba ile yaşama durumu, anne-babanın eğitim durumu, öğrencinin okul başarısı internet bağımlılık düzeyini etkilemektedir.

H0B: Öğrencilerin evlerinde bilgisayar olması, internet kullanımına sınırlama getirilmesi, günlük internet kullanım süresi, ödev yapma tercihi, kendine ait cep telefonu olması, cep telefonunda internet bağlantısı olması, sosyal paylaşım sitesine üyelik ile internet bağımlılığı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur.

H1B: Öğrencilerin evlerinde bilgisayar olması, internet kullanımına sınırlama getirilmesi, günlük internet kullanım süresi, ödev yapma tercihi, kendine ait cep telefonu olması, cep telefonunda internet bağlantısı olması, sosyal paylaşım sitesine üyelik ile internet bağımlılığı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

H0C: Öğrencilerin internet bağımlılığı düzeyi olumlu-olumsuz sosyal beceri düzeyini etkilememektedir.

H1C: Öğrencilerin internet bağımlılığı düzeyi olumlu-olumsuz sosyal beceri düzeyini etkilemektedir.

H0D: Öğrencilerin internet bağımlılığı düzeyi ile yalnızlık düzeyi arasında ilişki yoktur.

H1D: Öğrencilerin internet bağımlılığı düzeyi arttıkça yalnızlık düzeyi artmaktadır.

3.6. Veri Toplama Araçları ve Veri Toplama

Araştırmacılar tarafından literatüre dayalı olarak geliştirilen Kişisel Bilgi Formu ve İnternet Bağımlılığı Ölçeği, Matson Sosyal Beceri Ölçeği ve Çocuk Temelli Yalnızlık Ölçeği veri toplama araçları olarak kullanılmıştır.

3.6.1. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel Bilgi Formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde sosyo-demografik özellikleri sorgulayan, ikinci bölümde ise internet kullanımına ilişkin tanımlayıcı özellikleri sorgulayan sorular bulunmaktadır (Ek 1).

3.6.2. İnternet Bağımlılığı Ölçeği

İnternet Bağımlılık Ölçeği (Ek 2) internet bağımlılık düzeyini belirlemek için Young (1998) tarafından geliştirilmiş ve Bayraktar (2001) tarafından Türkçe'ye çevrilmiştir. Young (1998) DSM-IV"ün "Psikoaktif Madde Bağımlılığı" ölçütlerinden yararlanarak 20 soruluk bir "İnternet Bağımlılık Ölçeği" hazırlamıştır. Altılı likert tip ve tek boyutlu bir ölçek olan İnternet Bağımlılık Ölçeğinde katılımcıdan "Hiçbir zaman", "Nadiren", "Arada sırada", "Çoğunlukla", "Çok sık" ve "Devamlı" seçeneklerinden birini seçmesi istenmektedir. Bu seçeneklere 0, 1, 2, 3, 4 ve 5 puan verilmektedir. Ölçek puanlaması arttıkça internet bağımlılık düzeyi artmaktadır.

3.6.3. Matson Sosyal Beceri Ölçeği

Matson Sosyal Beceri Ölçeği (Ek 3) sosyal beceri düzeyini belirlemek için Matson ve ark. (1983) tarafından geliştirilmiş ve Bacanlı ve Erdoğan (2003) tarafından Türkçeye çevrilmiştir. Bu ölçek 47 maddeden oluşmaktadır. Geçerlilik çalışması için yapılan faktör analizinde ölçeğin iki faktörde toplandığı bulunmuştur: Faktör I olumsuz sosyal davranışlar, faktör II olumlu sosyal davranışlar. Bu ölçekte katılımcıdan "Bana Hiç Uygun Değil", "Bana Pek Uygun Değil", "Bana Biraz Uygun", "Bana Oldukça Uygun", "Bana Tamamen Uygun" seçeneklerinden birini seçmesi istenmektedir. Bu seçeneklere sırasıyla 1, 2, 3, 4 ve 5 puan verilmektedir. Ölçekte olumlu sosyal beceri puanlaması arttıkça olumlu davranış düzeyi artmakta ve olumsuz sosyal beceri puanlaması arttıkça olumsuz sosyal beceri düzeyi de artmaktadır.

3.6.4. Çocuk Temelli Yalnızlık Ölçeği

Çocuk Temelli Yalnızlık Ölçeği (Ek 4) yalnızlık düzeylerini belirlemek için Asher ve Wheeler (1985) tarafından geliştirilmiş, Türkçe uyarlaması ise Kaya (2005) tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçekte katılımcılardan sırasıyla “Benim için her zaman doğru”, “Benim için çoğunlukla doğru”, “Benim için bazen doğru”, “Benim için doğru değil” ve “Benim için hiç doğru değil” ifadelerini seçmesi istenmektedir. Bu seçeneklere sırasıyla 1, 2, 3, 4 ve 5 puan verilmektedir. Yaşanılan yalnızlık duygusu, ölçekten alınan puanla doğru orantılıdır, alınan puan yükseldikçe yaşanan yalnızlık duygusu artmaktadır.

3.7. Uygulama

Araştırmada araştırmacı tarafından 13.02.2017-13.03.2017 tarihleri arasında okullara gidilerek okul müdürü ve sınıf öğretmenleriyle görüşülmüş, araştırmanın amacı açıklanmış ve bir hafta önceden randevu günü belirlenmiştir. Belirlenen randevu gününden önce belirlenen okullardaki öğrencilere “Veli Onam Mektubu” dağıtılmıştır (Ek 5). Randevu günü okula gidilerek Veli Onam Mektubunu velilerine imzalatan öğrenciler araştırmaya dâhil edilmiştir. Gönüllü öğrencilere uygulanacak anket formu verilmiş ve soruların içtenlikle ve samimiyetle cevaplanması istenmiştir. Araştırmacı her okulda uygulama öncesi öğrencilere kendisini tanıttıktan sonra araştırmanın amacını, önemini, ölçeklerin nasıl yanıtlanacağını ve araştırma verilerinin gizli tutulacağını anlatmıştır. Öğrenciyi tanıtıcı kişisel bilgilerin (adı-soyadı, telefonu, kimlik numarası gibi) anket formlarına yazmalarına gerek olmadığı hatırlatılmış ve verilerin araştırma dışında herhangi bir amaçla kullanılmayacağı ifade edilmiştir. Araştırmada kullanılan formları iki ders saati süresince, bireysel olarak doldurmaları istenmiştir. Araştırmaya olan katkılarından dolayı öğrencilere teşekkür edilmiştir.

3.8. Araştırmanın Dahil Edilme ve Dışlanma Kriterleri

3.8.1. Araştırmanın Dahil Edilme Kriterleri

Bu araştırmaya 2016-2017 eğitim ve öğretim yılında, Kırklareli Merkez ve ilçelerinde, Kırklareli İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı, belirlenen 10 resmi ortaokulda 6., 7. ve 8. sınıf öğrencisi olma ve araştırmaya katılmayı kabul etme dahil edilme kriteri olarak belirlenmiştir.

3.8.2. Araştırmanın Dışlanma Kriterleri

Araştırmaya belirtilen eğitim-öğretim yılı dışında ve belirlenen okullardan farklı bir ortaokulda öğrenim görme ve araştırmaya katılmayı reddetme dışlanma kriteri olarak belirlenmiştir.

3.9. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma tarihleri arasında çeşitli nedenlerle (devamsızlık, izin, rapor vb.) verisi toplanamayan öğrencilere ulaşılamamış olması araştırmanın sınırlılığıdır.

3.10. Araştırmanın Etik Yönü ve Resmi İzin

Araştırmada Kırklareli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Etik Kurulundan PR30R00 Protokol kodu ve 10.02.2017 tarihi ile etik kurul onayı alınmıştır (Ek 7).

Araştırmanın yürütülebilmesi için Kırklareli İl Milli Eğitim Müdürlüğünden yazılı uygulama izni alınmıştır (Ek 6).

İnternet Bağımlılığı Ölçeğini kullanma izni Türkçe uyarlamasını yapan Fatih Bayraktar'dan, Matson Sosyal Beceri Ölçeği izni Hasan Bacanlı'dan ve Çocuk Temelli Yalnızlık Ölçeği izni ise Alim Kaya'dan alınmıştır (Ek 2, 3, 4).

3.11. Verilerin Analizi

Araştırmanın örnek büyüklüğü Epi info 7.0 StatCalc programı ile belirlenmiştir. Araştırmadan elde edilen veriler SPSS 16.0 istatistik programı ile analiz edilmiştir. Verilerin analizinde tanımlayıcı testlerden sayı, yüzde, ortalama, çarpıklık/ sweekness ve basıklık/ kurtosis katsayılarından yararlanılmıştır. Ortalamaların karşılaştırmasında Student's t Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ve LSD (Least Significant Difference) testinden yararlanılmıştır. Sürekli değişkenlerin karşılaştırılmasında Pearson Korelasyon analizi kullanılmıştır. Pearson korelasyon katsayısının (r) "0,00 – 0,24 bağıntı yok; 0,25–0,40 çok zayıf bağıntı; 0,41–0,50 zayıf bağıntı; 0,51–0,75 orta güçte bağıntı; 0,76–0,95 güçlü bağıntı; 0,96–1,00 tam bağıntı" olarak değerlendirilmiştir (Büyüköztürk ve ark. 2018).

Araştırmada %95 Güven Aralığında çalışılmış, anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ kabul edilmiştir.

3.12. Araştırma Takvimi

- Literatür taraması: 30.06.2016 - 10.09.2018
- Araştırmanın planlanması: 15.06.2016 - 28.10.2016
- Verilerin toplanması: 13.02.2017- 13.03.2017
- Veri tabanının oluşturulması ve dzenlenmesi: 13.03.2017- 10.09.2017
- Verilerin analizi: 02.10.2017- 28.12.2017
- Tezin yazımı: 01.04.2018 - 02.10.2018

4. BULGULAR

Kırklareli merkez ve ilçelerinde 13.02.2017- 13.03.2017 tarihleri arasında 10 devlet ortaokulunda öğrenim gören 6., 7. ve 8.sınıf 646 öğrenci ile görüşülmüştür. Bu bölümde araştırma verilerine uygulanan istatistik analizler sonucunda elde edilen bulgular, araştırmada cevap aranan problemlerin sırasına uygun olarak sunulmuştur.

Tablo 4-1’de araştırma grubunun sosyo-demografik özellikleri sunulmuştur. Araştırmaya dâhil edilen öğrencilerin 350’si (%54,2) kız, 296’sı (%45,8) erkek olarak dağılmaktadır. Öğrencilerin 44’ü (%6,8) 11 yaş, 192’si (%29,7) 12 yaş, 246 (%38,1) 13 yaş, 151’i (%23,4) 14 yaş, 13’ü (%2,0) 15 yaş olarak dağılmaktadır. Bu öğrencilerin sınıfları ise; 178’i (%7,6) 6. sınıf, 242’si (%37,5) 7. sınıf, 226’sı (%35) 8. sınıf olarak dağılmaktadır. Yaşadığı yerler 7’si (%1,1) yurttan, 639’u (98,9) evde kalmaktadır.

Gelir düzeyine göre 216’ü (%38,4) 1850 ve altı TL arası, 111’i (%19,7) 1851-2650 TL arası, 113’ü (%20,1) 2651-3000 TL arası, 123’ü (%21,8) 3001 ve üzeri TL olarak sınıflanmıştır. Katılımcıların 586’sı (%90,7) anne / babası ile yaşamakta; 60’ı (%9,3) ise ebeveynler ile yaşamamaktadır. Annelerin 20’si (%3,1) okur-yazar değil, 175’i (%27,1) ilkokul mezunu, 175’i (%27,1) ortaokul mezunu, 210’u (%32,5) lise mezunu, 66’sı (%10,2) üniversite ve üstü olarak dağılmaktadır. Babaların ise 4’ü (%6) okur-yazar değil, 103’ü (%15,9) ilkokul mezunu, 179’u (%27,7) ortaokul mezunu, 257’si %39,8 lise mezunu, 103’ü (%15,9) üniversite ve üstü olarak saptanmıştır. Okul başarı durumu incelendiğinde 10’u (%1,5) çok kötü, 14’ü (%2,2) kötü, 169’u (%26,2) orta, 276’sı (%42,7) iyi, 177’si (%27,4) çok iyi olarak dağılmıştır (Tablo 4-1).

Tablo 4-1: Öğrencilerin Sosyo-demografik Özellikleri (n=646).

Değişkenler	n*	%
Cinsiyet		
Kız	350	54,2
Erkek	296	45,8
Yaş		
11	44	6,8
12	192	29,7
13	246	38,1
14	151	23,4
15	13	2,0
Sınıf düzeyi		
6.sınıf	178	27,6
7.sınıf	242	37,5
8.sınıf	226	35,0
Yaşadığı yer		
Yurt	7	1,1
Ev	639	98,9
Ailenin gelir düzeyi (TL)		
≤1850	216	38,4
1851-2650	111	19,7
2651-3000	113	20,1
≥3001	123	21,8
Anne-baba ile yaşama durumu		
Evet	586	90,7
Hayır	60	9,3
Anne eğitim durumu		
Okur-yazar değil	20	3,1
İlkokul mezunu	175	27,1
Ortaokul mezunu	175	27,1
Lise mezunu	210	32,1
Üniversite ve Üstü	66	10,2
Baba eğitim durumu		
Okur-yazar değil	4	0,6
İlkokul mezunu	103	15,9
Ortaokul mezunu	179	27,7
Lise mezunu	257	39,8
Üniversite ve üstü	103	15,9
Okul başarı durumu		
Çok kötü	10	1,5
Kötü	14	2,2
Orta	169	26,2
İyi	276	42,7
Çok iyi	177	27,4
Toplum	646	100,0

*Yanıt verenler üzerinden değerlendirilmiştir.

Tablo 4-2’de araştırma sosyo-demografik grubunun diğer özellikleri sunulmuştur. Araştırmaya dâhil edilen öğrencilerin 574’ü (%88,9) sosyal paylaşım sitesine üye iken 72(%11,1) sosyal paylaşım sitelerine üye değildir. Öğrencilerin 563’ü (%87,2) evde bilgisayara sahipken, 83(%12,8) evde bilgisayara sahip değildir. Öğrencilerin 355’i (%55) internet kullanımına kısıtlama konulurken, 291(%45) kısıtlama konulmadığını belirtmiştir. Öğrencilerin Günlük internet kullanma süresi 222 öğrencide (%34,4) 1 saatten az, 273’ünde (%42,3) 1-3 saat arası, 92’sinde (%14,2) 3-5 saat arası, 59’unda (%9,1) 5 saatten fazla olarak dağılmıştır. Öğrencilerin ödev yapmak için 536’sı (%83) internet, 14’ü (%2,2) kütüphane, 96’sı (%14,9) diğer kaynaklardan faydalanmıştır. Öğrencilerin kendine ait cep telefonu 539’unda (%83,4) varken cep telefonunda internet bağlantısı ise 511’inde (%79,1) mevcuttur (Tablo 4-2).

Tablo 4-2: Öğrencilerin İnternet Kullanımına İlişkin Tanımlayıcı Özellikleri (n=646).

Değişkenler	n*	%
Evde bilgisayar olması durumu		
Evet	563	87,2
Hayır	83	12,8
İnternet kullanımında kısıtlama olma durumu		
Evet	355	55,0
Hayır	291	45,0
Günlük internet kullanma süresi		
1 saatten az	222	34,4
1-3 saat arası	273	42,3
3-5 saat arası	92	14,2
5 saatten fazla	59	9,1
Ödev yapma tercihinine göre		
İnternet	536	83,0
Kütüphane	14	2,2
Diğer	96	14,9
Kendine ait cep telefonu olma durumu		
Evet	539	83,4
Hayır	107	16,6
Cep telefonunda internet bağlantısı olma durumu		
Evet	511	79,1
Hayır	28	4,3
Sosyal paylaşım sitesine üyelik durumu		
Evet	574	88,9
Hayır	72	11,1
Toplam	646	100,0

*Yanıt verenler üzerinden değerlendirilmiştir.

Tablo 4-3'te araştırmada kullanılan İnternet Bağımlılığı Ölçeği, Matson Olumsuz Sosyal Beceri Ölçeği, Matson Olumlu Sosyal Beceri Ölçeği, Çocuk Temelli Yalnızlık Ölçeği skorlarının dağılımı verilmiştir. Ölçeklerin skorlarının çarpıklık (Swekness ± 2) ve basıklık (Kurtosis ± 7) değerlerinin normal dağılım aralığında olduğu belirlenmiştir (Curran ve ark. 1996).

Tablo 4-3: İnternet Bağımlılığı Ölçeği, Matson Olumsuz Sosyal Beceri Ölçeği, Matson Olumlu Sosyal Beceri Ölçeği, Çocuk Temelli Yalnızlık Ölçeğinin Dağılımları

Değişkenler	x	SS	Çarpıklık		Basıklık	
			Katsayı	Standart Hata	Katsayı	Standart Hata
İnternet Bağımlılığı Ölçeği	30,08	18,43	0,775	0,096	0,351	0,192
Matson Olumsuz Sosyal Beceri Ölçeği	41,00	13,96	1,285	0,096	2,241	0,192
Matson Olumlu Sosyal Beceri Ölçeği	104,94	15,25	-1,004	0,096	1,100	0,192
Çocuk Temelli Yalnızlık Ölçeği	26,11	10,58	1,055	0,096	0,471	0,192

(x: ortalama, SS: standart sapma)

Bu sonuçlara göre İnternet Bağımlılığı Ölçeği, Matson Olumsuz Sosyal Beceri Ölçeği, Matson Olumlu Sosyal Beceri Ölçeği, Çocuk Temelli Yalnızlık Ölçeklerindeki değişkenlerinin normal dağılım gösterdiği belirlenmiş ve verilerin analizinde parametrik tekniklerin uygulanmıştır. Çarpıklık ve Basıklık verileri doğrultusunda gruplar arası karşılaştırmalar yapılırken t-testi ve ANOVA kullanılmıştır. Ortalamalar arasında fark anlamlı bulunduğunda farkın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek için LSD testinden yararlanılmıştır (Tablo 4-3).

Tablo 4-4'te araştırma grubunun İnternet Bağımlılığı Ölçeği, Matson Olumsuz Sosyal Beceri Ölçeği, Matson Olumlu Sosyal Beceri Ölçeği ve Çocuk Temelli Yalnızlık Ölçeğinden aldıkları toplam puanların cinsiyetlerine göre dağılımı ve t testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4-4: Öğrencilerin Cinsiyetine Göre Ölçek Skorlarının Karşılaştırması

	Cinsiyet	n	<i>x</i>	SS	t	sd	p
İnternet Bağımlılığı	Kız	350	26,73	17,768	-5,117	644	0,000***
	Erkek	296	34,03	18,443			
Matson Olumsuz Sosyal Beceri	Kız	350	39,64	13,524	-2,714	644	0,007***
	Erkek	296	42,61	14,323			
Matson Olumlu Sosyal Beceri	Kız	350	107,64	13,379	4,980	644	0,000***
	Erkek	296	101,75	16,674			
Çocuk Temelli Yalnızlık	Kız	350	25,75	10,848	-0,933	644	0,351
	Erkek	296	26,53	10,262			

*p<0,05, **p<0,01, ***p<0,001 (n: kişi sayısı, *x*: ortalama, SS: standart sapma, *t*: yaygınlık dağılımı, *sd*: serbestlik derecesi, *p*: anlamlılık)

Katılımcılardan kız öğrencilerin Matson Olumlu Sosyal Beceri Ölçeği puan ortalamaları, erkek öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek belirlenmiştir (**p=0,000**). Erkek öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Ölçeği (**p=0,000**) ve Matson Olumsuz Sosyal Beceri Ölçeği (**p=0,007**) puan ortalamalarının kız öğrencilerden önemli düzeyde yüksek saptanmıştır. Çocuk Temelli Yalnızlık Ölçek skorları ile cinsiyetler arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır (**p=0,351**). (Tablo 4-4)

Tablo 4-5’de öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Ölçeği, Matson Olumsuz Sosyal Beceri Ölçeği, Matson Olumlu Sosyal Beceri Ölçeği ve Çocuk Temelli Yalnızlık Ölçeği aldıkları toplam puanlarının yaşlarına göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 4-5: Öğrencilerin Yaşlarına Göre Ölçek Skorlarının Dağılımı

	Yaş	n	$\bar{x}$	SS	min	max
İnternet Bağımlılığı	11. yaş	44	26,18	17,95	0	64
	12. yaş	192	26,65	17,12	0	86
	13. yaş	246	32,34	18,65	1	93
	14. yaş	151	31,41	18,77	0	88
	15. yaş	13	35,54	22,89	1	76
Matson Olumsuz Sosyal Beceri	11. yaş	44	37,80	10,72	23	62
	12. yaş	192	41,78	16,00	21	103
	13. yaş	246	41,60	14,29	21	99
	14. yaş	151	39,77	10,89	22	75
	15. yaş	13	43,31	15,91	23	72
Matson Olumlu Sosyal Beceri	11. yaş	44	107,52	14,02	67	130
	12. yaş	192	105,37	16,03	45	129
	13. yaş	246	104,25	14,88	41	129
	14. yaş	151	104,97	14,35	54	130
	15. yaş	13	102,46	23,76	49	129
Çocuk Temelli Yalnızlık	11. yaş	44	22,18	8,27	15	51
	12. yaş	192	26,29	11,23	15	63
	13. yaş	246	26,31	10,13	14	67
	14. yaş	151	26,60	10,73	14	63
	15. yaş	13	27,38	12,78	15	51

(n: kişi sayısı, $\bar{x}$: ortalama, SS: standart sapma, min: minimum, max: maximum)

Tablo 4-6'da öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Ölçeği, Matson Olumsuz Sosyal Beceri Ölçeği, Matson Olumlu Sosyal Beceri Ölçeği ve Çocuk Temelli Yalnızlık Ölçek skorlarının yaşlara göre varyans analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4-6: Öğrencilerin Yaşlarına Göre Ölçek Skorlarının Karşılaştırması

		KT	sd	KO	F	p	Anlamli fark
İnternet Bağımlılığı	Gruplar arası	4845,730	4	1211,433	3,625	0,006***	13>11
	Gruplar içi	214229,553	641	334,211			13>12
	Toplam	219075,283	645				14<13
Matson Olumsuz Sosyal Beceri	Gruplar arası	952,755	4	238,189	1,223	0,300	
	Gruplar içi	124824,244	641	194,734			
	Toplam	125776,998	645				
Matson Olumlu Sosyal Beceri	Gruplar arası	525,362	4	131,340	0,563	0,690	
	Gruplar içi	149524,161	641	233,267			
	Toplam	150049,523	645				
Çocuk Temelli Yalnızlık	Gruplar arası	752,429	4	188,107	1,687	0,151	
	Gruplar içi	71481,546	641	111,516			
	Toplam	72233,975	645				

*p<0,05, **p<0,01, ***p<0,001 (KT: Kareler Toplamı, sd: serbestlik derecesi, KO: Kareler Ortalaması, F: oran, p: anlamlılık düzeyi)

Öğrencilerin internet bağımlılığı düzeyleri ile yaş düzeyleri arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilirken ($p<0,01$), olumlu-olumsuz sosyal beceri düzeyleri ve çocuk temelli yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p>0,05$). İnternet bağımlılığı için farkın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan LSD testinin sonucuna göre yaş 13 olan öğrencilerin, yaşları 11, 12 ve 14 olan öğrencilere göre internet bağımlılık düzeyi daha yüksek bulunmuştur (**$p=0,006$**). (Tablo 4-6)

Tablo 4-7’de öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Ölçeği, Matson Olumsuz Sosyal Beceri Ölçeği, Matson Olumlu Sosyal Beceri Ölçeği ve Çocuk Temelli Yalnızlık Ölçeği aldıkları toplam puanlarının sınıf düzeylerine göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 4-7: Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre Ölçek Skorlarının Dağılımları

	Sınıf düzeyi	n	$\bar{x}$	SS	min	max
İnternet Bağımlılığı	6. sınıf	178	26,56	17,90	0	86
	7. sınıf	242	30,01	17,37	1	89
	8. sınıf	226	32,92	19,50	1	93
Matson Olumsuz Sosyal Beceri	6. sınıf	178	40,95	16,29	21	103
	7. sınıf	242	41,63	13,87	21	100
	8. sınıf	226	40,37	11,96	22	90
Matson Olumlu Sosyal Beceri	6. sınıf	178	105,62	16,37	45	130
	7. sınıf	242	104,53	14,70	56	129
	8. sınıf	226	104,84	14,96	41	130
Çocuk Temelli Yalnızlık	6. sınıf	178	24,38	10,36	15	63
	7. sınıf	242	27,17	10,50	14	55
	8. sınıf	226	26,35	10,71	14	67

(n: kişi sayısı, $\bar{x}$: ortalama, SS: standart sapma, min: minimum, max: maximum)

Tablo 4-8’de öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Ölçeği, Matson Olumsuz Sosyal Beceri Ölçeği, Matson Olumlu Sosyal Beceri Ölçeği ve Çocuk Temelli Yalnızlık Ölçeğinden aldıkları toplam puanların sınıf düzeylerine göre varyans analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4-8: Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre Ölçek Skorlarının Karşılaştırması

		KT	sd	KO	F	p	Anamlı fark
İnternet Bağımlılığı	Gruplar arası	4034,795	2	2017,398	6,032	0,003***	8 >6
	Gruplar içi	215040,488	643	334,433			
	Toplam	219075,283	645				
Matson Olumsuz Sosyal Beceri	Gruplar arası	185,146	2	92,573	0,474	0,623	
	Gruplar içi	125591,853	643	195,322			
	Toplam	125776,998	645				
Matson Olumlu Sosyal Beceri	Gruplar arası	124,938	2	62,469	0,268	0,765	
	Gruplar içi	149924,585	643	233,164			
	Toplam	150049,523	645				
Çocuk Temelli Yalnızlık	Gruplar arası	819,061	2	409,530	3,687	0,026***	7>6
	Gruplar içi	71414,914	643	111,065			
	Toplam	72233,975	645				

*p<0,05, **p<0,01, ***p<0,001 (KT: Kareler Toplamı, sd: serbestlik derecesi, KO: Kareler Ortalaması, F: oran, p: anlamlılık düzeyi)

Katılımcıların internet bağımlılığı ve çocuk temelli yalnızlık düzeyleri ile sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilirken ($p<0,05$); katılımcıların olumlu-olumsuz sosyal beceri düzeyleri ile sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$). İnternet bağımlılığı için farkın hangi gruplar arasında olduğu LSD testi ile belirlenmiştir. 8. sınıf öğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerinin 6. sınıf öğrencilerinden daha yüksek olduğu bulunmuştur ($p=0,003$). Ayrıca 7. sınıf öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri 6. sınıf öğrencilerinin yalnızlık düzeylerine göre daha yüksek belirlenmiştir ($p=0,026$). (Tablo 4-8)

Tablo 4-9’da öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Ölçeği, Matson Olumsuz Sosyal Beceri Ölçeği, Matson Olumlu Sosyal Beceri Ölçeği ve Çocuk Temelli Yalnızlık Ölçeğinden aldıkları toplam puanların yaşadıkları yere göre dağılımı dağılımı ve t testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4-9: Öğrencilerin Yaşadıkları Yere Göre Ölçek Skorlarının Karşılaştırması

	Yaşadığı yer	n	x	SS	t	sd	p
İnternet Bağımlılığı	Yurt	7	36,29	27,747	0,896	644	0,370
	Ev	639	30,01	18,322			
Matson Olumsuz Sosyal Beceri	Yurt	7	44,86	6,694	0,734	644	0,463
	Ev	639	40,96	14,020			
Matson Olumlu Sosyal Beceri	Yurt	7	100,29	16,317	-0,811	644	0,418
	Ev	639	104,99	15,246			
Çocuk Temelli Yalnızlık	Yurt	7	25,29	8,902	-0,207	644	0,836
	Ev	639	26,12	10,605			

(n: kişi sayısı, x: ortalama, SS: standart sapma)

Öğrencilerin yaşadıkları yer ile İnternet Bağımlılığı Ölçeği, Matson Olumsuz Sosyal Beceri Ölçeği, Matson Olumlu Sosyal Beceri Ölçeği ve Çocuk Temelli Yalnızlık Ölçeğinden aldıkları toplam puanlar arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($p>0,05$). (Tablo 4-9)

Tablo 4-10'de öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Ölçeği, Matson Olumsuz Sosyal Beceri Ölçeği, Matson Olumlu Sosyal Beceri Ölçeği ve Çocuk Temelli Yalnızlık Ölçeğinden aldıkları toplam puanların ailenin aylık gelirine göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 4-10: Öğrencilerin Ailelerinin Aylık Gelir (TL) Durumuna Göre Ölçek Skorlarının Dağılımı

	Aylık gelir	n	x	SS	min	max
İnternet Bağımlılığı	≤1850	216	29,61	17,38	0	78
	1851-2650	111	29,94	17,32	1	82
	2651-3000	113	30,50	20,00	1	88
	≥3001	123	32,98	18,59	2	85
Matson Olumsuz Sosyal Beceri	≤1850	216	40,18	13,91	21	100
	1851-2650	111	40,76	14,44	23	90
	2651-3000	113	40,75	13,06	21	100
	≥3001	123	42,02	11,59	22	82
Matson Olumlu Sosyal Beceri	≤1850	216	104,73	15,30	45	130
	1851-2650	111	104,50	15,00	53	127
	2651-3000	113	105,34	14,88	63	130
	≥3001	123	106,08	14,73	41	128
Çocuk Temelli Yalnızlık	≤1850	216	26,55	10,43	14	63
	1851-2650	111	26,45	11,41	15	67
	2651-3000	113	24,90	9,54	15	55
	≥3001	123	25,67	10,95	14	55

(n: kişi sayısı, x: ortalama, SS: standart sapma, min: minimum, max: maximum)

Tablo 4-11’de öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Ölçeği, Matson Olumsuz Sosyal Beceri Ölçeği, Matson Olumlu Sosyal Beceri Ölçeği ve Çocuk Temelli Yalnızlık Ölçeği aldıkları toplam puanlarının aylık gelir durumuna göre varyans analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4-11: Öğrencilerin Ailelerinin Aylık Gelir (TL) Durumuna Göre Ölçek Skorlarının Karşılaştırması

		KT	sd	KO	F	p
İnternet Bağımlılığı	Gruplar arası	2,827	3	0,942	0,967	0,408
	Gruplar içi	544,653	559	0,942		
	Toplam	547,479	562			
Matson Olumsuz Sosyal Beceri	Gruplar arası	1,379	3	0,460	0,501	0,682
	Gruplar içi	513,334	559	0,918		
	Toplam	514,713	562			
Matson Olumlu Sosyal Beceri	Gruplar arası	0,832	3	0,277	0,285	0,836
	Gruplar içi	543,601	559	0,972		
	Toplam	544,433	562			
Çocuk Temelli Yalnızlık	Gruplar arası	2,117	3	0,706	0,706	0,549
	Gruplar içi	558,545	559	0,999		
	Toplam	560,662	562			

*p<0,05, **p<0,01, ***p<0,001 (KT: Kareler Toplamı, sd: serbestlik derecesi, KO: Kareler Ortalaması, F: oran, p: anlamlılık düzeyi)

Katılımcıların İnternet Bağımlılığı, Matson Olumsuz Sosyal Beceri Ölçeği, Matson Olumlu Sosyal Beceri Ölçeği ve Çocuk Temelli Yalnızlık Ölçek skorları ile ailenin aylık gelir durumu arasında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir (p>0,05). (Tablo 4-11)

Tablo 4-12’de Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Ölçeği, Matson Olumsuz Sosyal Beceri Ölçeği, Matson Olumlu Sosyal Beceri Ölçeği ve Çocuk Temelli Yalnızlık Ölçeğinden aldıkları toplam puanların anne-baba ile birlikte yaşama durumuna göre dağılımı ve t testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4-12: Öğrencilerin Anne-Baba ile Yaşama Durumuna Göre Ölçek Skorlarının Karşılaştırması

		n	x	SS	t	sd	p
İnternet	Evet (Birlikte)	586	29,56	18,647	-2,224	644	0,027***
Bağımlılığı	Hayır (Ayrı)	60	35,10	15,406			
Matson Olumsuz	Evet (Birlikte)	586	40,62	13,787	-2,190	644	0,029***
Sosyal Beceri	Hayır (Ayrı)	60	44,75	15,212			
Matson Olumlu	Evet (Birlikte)	586	105,11	15,398	0,900	644	0,368
Sosyal Beceri	Hayır (Ayrı)	60	103,25	13,755			
Çocuk Temelli	Evet (Birlikte)	586	25,91	10,528	-1,517	644	0,130
Yalnızlık	Hayır (Ayrı)	60	28,08	10,994			

*p<0,05, **p<0,01, ***p<0,001 (n: kişi sayısı, x: ortalama, SS: standart sapma, t: yaygınlık dağılımı, sd: serbestlik derecesi, p: anlamlılık)

Araştırma grubunun internet bağımlılıkları ve olumsuz sosyal beceri düzeyleri ile anne-baba ile yaşama durumuna göre anlamlı bir fark olduğu (p<0,05); ancak olumlu sosyal beceri düzeyleri ve yalnızlık düzeyleri ile anne-baba ile yaşama durumuna göre anlamlı bir fark olmadığı gözlenmiştir (p>0,05). Bu bulgulara göre, anne-babaları ayrı olan öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Ölçeği puan ortalamaları, anne-babaları ile yaşayan öğrencilerin puan ortalamalarından daha yüksek bulunmuştur (**p=0,027**). Ayrıca, anne babaları ile yaşayan öğrencilerin Matson Olumsuz Sosyal Beceri Ölçeği puan ortalamaları, anne-babaları ile yaşamayan öğrencilere göre daha düşük bulunmuştur (**p=0,029**). (Tablo 4-12)

Tablo 4-13’de öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Ölçeği, Matson Olumsuz Sosyal Beceri Ölçeği, Matson Olumlu Sosyal Beceri Ölçeği ve Çocuk Temelli Yalnızlık Ölçeğinden aldıkları toplam puanların annenin eğitim durumuna göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 4-13: Öğrencilerin Annenin Eğitim Durumuna Göre Ölçek Skorlarının Dağılımı

	Anne Eğitim	n	<i>x</i>	SS	min	max
İnternet Bağımlılığı	1 Okuryazar Değil	20	28,65	19,56	4	86
	2 İlkokul	175	27,50	17,07	0	93
	3 Ortaokul	175	30,50	17,77	0	89
	4 Lise	210	31,37	20,57	1	88
	5 Üniversite	66	32,09	15,58	2	67
Matson Olumsuz Sosyal Beceri	1 Okuryazar Değil	20	45,60	18,09	26	103
	2 İlkokul	175	40,66	12,57	21	82
	3 Ortaokul	175	40,68	15,13	21	100
	4 Lise	210	41,26	14,07	22	100
	5 Üniversite	66	40,53	12,58	24	72
Matson Olumlu Sosyal Beceri	1 Okuryazar Değil	20	94,50	20,30	51	120
	2 İlkokul	175	104,59	14,53	41	128
	3 Ortaokul	175	102,79	16,60	45	130
	4 Lise	210	107,40	14,19	49	130
	5 Üniversite	66	106,85	12,90	73	127
Çocuk Temelli Yalnızlık	1 Okuryazar Değil	20	31,80	12,48	17	63
	2 İlkokul	175	26,82	10,10	14	52
	3 Ortaokul	175	26,13	10,42	15	61
	4 Lise	210	24,94	10,53	14	67
	5 Üniversite	66	26,18	11,37	15	63

(n: kişi sayısı, *x*: ortalama, SS: standart sapma, min: minimum, max: maximum)

Tablo 4-14’de öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Ölçeği, Matson Olumsuz Sosyal Beceri Ölçeği, Matson Olumlu Sosyal Beceri Ölçeği ve Çocuk Temelli Yalnızlık Ölçeğinden aldıkları toplam puanlarının annenin eğitim durumuna göre varyans analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4-14: Öğrencilerin Annenin Eğitim Durumuna Göre Ölçek Skorlarının Karşılaştırması

		KT	sd	KO	F	P	Anlamlı Fark
İnternet Bağımlılığı	Gruplar arası	1849,015	4	462,254	1,364	0,245	
	Gruplar içi	217226,268	641	338,887			
	Toplam	219075,283	645				
Matson Olumsuz Sosyal Beceri	Gruplar arası	489,975	4	122,494	0,627	0,644	
	Gruplar içi	125287,023	641	195,456			
	Toplam	125776,998	645				
Matson Olumlu Sosyal Beceri	Gruplar arası	4522,655	4	1130,664	4,980	0,001 ***	2>1
	Gruplar içi	145526,869	641	227,031			3>1
	Toplam	150049,523	645			4>1	
							5>1
Çocuk Temelli Yalnızlık	Gruplar arası	1022,900	4	255,725	2,302	0,057	
	Gruplar içi	71211,075	641	111,094			
	Toplam	72233,975	645				

*p<0,05; **p<0,01, ***p<0,001 (KT: Kareler Toplamı, sd: serbestlik derecesi, KO: Kareler Ortalaması, F: oran, p: anlamlılık düzeyi)

Öğrencilerin Matson Olumlu Sosyal Beceri ölçeği ile annenin eğitim durumu arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilirken ($p<0,05$); İnternet Bağımlılığı ölçeği, Matson Olumsuz Sosyal Beceri ölçeği ve Çocuk Temelli Yalnızlık ölçeği düzeyleri arasında anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$). Matson Olumlu Sosyal Beceri ölçeği için farkın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan LSD testinin sonucuna göre annesi üniversite mezunu, annesi lise mezunu, annesi ortaokul mezunu ve annesi ilkokul mezunu olan öğrencilerin, annesi okuryazar olmayan öğrencilere göre puanlarının istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur ($p=0,001$). (Tablo 4-14)

Tablo 4-15’da öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Ölçeği, Matson Olumsuz Sosyal Beceri Ölçeği, Matson Olumlu Sosyal Beceri Ölçeği ve Çocuk Temelli Yalnızlık Ölçeğinden aldıkları toplam puanların babanın eğitim durumuna göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 4-15: Öğrencilerin Babanın Eğitim Durumuna Göre Ölçek Skorlarının Dağılımı

	Baba Eğitim	n	x	SS	min	max
İnternet Bağımlılığı	1 Okuryazar Değil	4	37,25	18,39	20	56
	2 İlkokul	103	26,20	17,66	0	88
	3 Ortaokul	179	29,87	18,02	1	89
	4 Lise	257	31,28	19,22	0	93
	5 Üniversite	103	31,02	17,60	2	76
Matson Olumsuz Sosyal Beceri	1 Okuryazar Değil	4	37,75	7,84	30	45
	2 İlkokul	103	40,45	14,64	21	94
	3 Ortaokul	179	42,20	14,39	23	99
	4 Lise	257	41,07	14,06	22	100
	5 Üniversite	103	39,44	12,37	21	103
Matson Olumlu Sosyal Beceri	1 Okuryazar Değil	4	111,75	11,61	102	128
	2 İlkokul	103	102,40	16,13	41	129
	3 Ortaokul	179	102,83	14,69	60	129
	4 Lise	257	106,78	15,52	45	130
	5 Üniversite	103	106,28	14,08	49	128
Çocuk Temelli Yalnızlık	1 Okuryazar Değil	4	24,75	4,27	20	30
	2 İlkokul	103	26,73	9,96	15	51
	3 Ortaokul	179	27,61	11,11	14	67
	4 Lise	257	25,32	10,67	14	63
	5 Üniversite	103	24,91	9,95	15	63

(n: kişi sayısı, x: ortalama, SS: standart sapma, min: minimum, max: maximum)

Tablo 4-16'de öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Ölçeği, Matson Olumsuz Sosyal Beceri Ölçeği, Matson Olumlu Sosyal Beceri Ölçeği ve Çocuk Temelli Yalnızlık Ölçeğinden aldıkları toplam puanların babanın eğitim durumuna göre varyans analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4-16: Öğrencilerin Babanın Eğitim Durumuna Göre Ölçek Skorlarının Karşılaştırması

		KT	sd	KO	F	p	Anlamlı Fark
İnternet Bağımlılığı	Gruplar arası	2221,980	4	555,495	1,642	0,162	
	Gruplar içi	216853,303	641	338,305			
	Toplam	219075,283	645				
Matson Olumsuz Sosyal Beceri	Gruplar arası	582,557	4	145,639	0,746	0,561	
	Gruplar içi	125194,442	641	195,311			
	Toplam	125776,998	645				
Matson Olumlu Sosyal Beceri	Gruplar arası	2707,830	4	676,957	2,945	0,020***	4>3
	Gruplar içi	147341,694	641	229,862			4>2
	Toplam	150049,523	645				5>2
Çocuk Temelli Yalnızlık	Gruplar arası	760,384	4	190,096	1,705	0,147	
	Gruplar içi	71473,591	641	111,503			
	Toplam	72233,975	645				

*p<0,05, **p<0,01, ***p<0,001 (KT: Kareler Toplamı, sd: serbestlik derecesi, KO: Kareler Ortalaması, F: oran, p: anlamlılık düzeyi)

Katılımcıların Matson Olumlu Sosyal Beceri ölçeği ile babanın eğitim durumu arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilirken ($p<0,05$); katılımcıların İnternet Bağımlılığı ölçeği, Matson Olumsuz Sosyal Beceri ölçeği ve Çocuk Temelli Yalnızlık ölçeği düzeyleri arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p>0,05$). Matson Olumlu Sosyal Beceri ölçeği için farkın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak için yapılan LSD testi sonucuna göre babası üniversite mezunu öğrencilerin, babası ilkokul mezunu öğrencilere göre ortalamaları daha yüksektir. Ayrıca babası lise mezunu öğrencilerin ortalaması, babası ortaokul ve ilkokul mezunu olan öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur ($p=0,020$). (Tablo 4-16)

Tablo 4-17’de öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Ölçeği, Matson Olumsuz Sosyal Beceri Ölçeği, Matson Olumlu Sosyal Beceri Ölçeği ve Çocuk Temelli Yalnızlık Ölçeğinden aldıkları toplam puanların okul başarı durumuna göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 4-17: Öğrencilerin Okul Başarı Durumuna Göre Ölçek Skorlarının Dağılımı

	Okul Başarısı	n	$\bar{x}$	SS	min	max
İnternet Bağımlılığı	1.Çok Kötü	10	31,40	17,69	10	64
	2.Kötü	14	37,14	21,07	8	76
	3.Orta	169	37,15	19,39	4	88
	4.İyi	276	29,00	17,49	0	93
	5.Çok İyi	177	24,36	16,48	0	84
Matson Olumsuz Sosyal Beceri	1.Çok Kötü	10	37,50	9,62	24	55
	2.Kötü	14	47,21	15,88	26	83
	3.Orta	169	44,61	14,77	23	100
	4.İyi	276	40,35	13,08	22	103
	5.Çok İyi	177	38,28	13,81	21	90
Matson Olumlu Sosyal Beceri	1.Çok Kötü	10	109,80	16,27	73	128
	2.Kötü	14	95,57	15,51	73	122
	3.Orta	169	99,15	16,90	45	126
	4.İyi	276	105,66	13,85	51	130
	5.Çok İyi	177	109,80	13,54	41	130
Çocuk Temelli Yalnızlık	1.Çok Kötü	10	26,70	15,50	15	63
	2.Kötü	14	38,50	11,39	17	55
	3.Orta	169	29,58	10,13	15	63
	4.İyi	276	25,53	10,22	15	61
	5.Çok İyi	177	22,69	9,54	14	67

(n: kişi sayısı, $\bar{x}$: ortalama, SS: standart sapma, min: minimum, max: maximum)

Tablo 4-18’de öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Ölçeği, Matson Olumsuz Sosyal Beceri Ölçeği, Matson Olumlu Sosyal Beceri Ölçeği ve Çocuk Temelli Yalnızlık Ölçeğinden aldıkları toplam puanların okul başarı durumuna göre varyans analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4-18: Öğrencilerin Okul Başarı Durumuna Göre Ölçek Skorlarının Karşılaştırması

Değişkenler		KT	sd	KO	F	p	Anlamlı Fark
İnternet Bağımlılığı	Gruplar arası	15282,310	4	3820,578	12,017	0,000***	3>4
	Gruplar içi	203792,973	641	317,930			3>5
	Toplam	219075,283	645				4>5
Matson Olumsuz Sosyal Beceri	Gruplar arası	4289,432	4	1072,358	5,658	0,000***	3>1
	Gruplar içi	121487,566	641	189,528			3>4
	Toplam	125776,998	645				3>5
Matson Olumlu Sosyal Beceri	Gruplar arası	11442,154	4	2860,538	13,229	0,000***	1>2
	Gruplar içi	138607,370	641	216,236			1>3
	Toplam	150049,523	645				
Çocuk Temelli Yalnızlık	Gruplar arası	6344,910	4	1586,228	15,432	0,000***	2>1,2>3
	Gruplar içi	65889,065	641	102,791			2>4,2>5
	Toplam	72233,975	645				3>4,3>5 4>5

*p<0,05, **p<0,001, ***p<0,001 (KT: Kareler Toplamı, sd: serbestlik derecesi, KO: Kareler Ortalaması, F: oran, p: anlamlılık düzeyi)

Öğrencilerin İnternet bağımlılığı Ölçeği, Matson Olumsuz Sosyal Beceri ölçeği, Matson Olumlu Sosyal Beceri ölçeği ve Çocuk Temelli Yalnızlık ölçeği düzeyleri arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır (p<0,001). İnternet Bağımlılığı Ölçeği için yapılan LSD testinin sonucuna göre: okul başarısı orta düzeyde olan öğrencilerin başarı düzeyi iyi ve çok iyi olan öğrencilere göre; okul başarısı iyi olan öğrencilerin de okul başarısı çok iyi olan öğrencilere göre internet bağımlılığı daha fazla bulunmuştur (p=0,000). (Tablo 4-18)

Matson Olumsuz Sosyal Beceri için yapılan LSD testi sonucuna göre: okul başarısı orta olan öğrencilerin okul başarısı çok kötü, iyi ve çok iyi olanlara göre olumsuz sosyal beceri ölçeği puanları daha yüksek tespit edilmiştir (p=0,000). Matson

Olumlu Sosyal Beceri için yapılan LSD testi sonucuna göre: okul başarısı çok kötü olan öğrencilerin okul başarısı kötü ve orta olanlara göre olumlu sosyal beceri ölçeği puanları daha yüksektir (**p=0,000**). Çocuk Temelli Yalnızlık Ölçeği için uygulanan LSD testinin sonuçlarına göre: okul başarısı kötü olan öğrencilerin okul başarısı çok kötü, orta, iyi ve çok iyi olan öğrencilere göre; okul başarısı orta olan öğrencilerin okul başarısı iyi ve çok iyi olanlara göre ve okul başarısı iyi olan öğrencilerin ise okul başarısı çok iyi olan öğrencilere göre yalnızlık ölçeği puanları daha yüksektir (**p=0,000**). (Tablo 4-18)

Tablo 4-19’da öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Ölçeği, Matson Olumsuz Sosyal Beceri Ölçeği, Matson Olumlu Sosyal Beceri Ölçeği ve Çocuk Temelli Yalnızlık Ölçeğinden aldıkları toplam puanların sosyal paylaşım sitelerine üye olma durumuna göre dağılımı ve t testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4-19: Öğrencilerin Sosyal Paylaşım Sitelerine Üye Olma Durumuna Göre Ölçek Skorlarının Karşılaştırması

		n	x	SS	t	sd	p
İnternet Bağımlılığı	Evet	574	31,36	18,352	5,113	644	0,000***
	Hayır	72	19,81	15,717			
Matson Olumsuz Sosyal Beceri	Evet	574	41,14	13,992	0,708	644	0,479
	Hayır	72	39,90	13,786			
Matson Olumlu Sosyal Beceri	Evet	574	105,36	15,143	1,976	644	0,049
	Hayır	72	101,60	15,809			
Çocuk Temelli Yalnızlık	Evet	574	25,95	10,537	-1,110	644	0,267
	Hayır	72	27,42	10,930			

*p<0,05, **p<0,01, ***p<0,001 (n: kişi sayısı, x: ortalama, SS: standart sapma, t: yaygınlık dağılımı, sd: serbestlik derecesi, p: anlamlılık)

Sosyal paylaşım sitelerine üye olan katılımcıların İnternet Bağımlılığı Ölçeği puan ortalamaları sosyal paylaşım sitelerine üye olmayan katılımcılara göre daha yüksek bulunmuştur (**p=0,000**). Matson Olumsuz Sosyal Beceri Ölçeği, Matson Olumlu Sosyal Beceri Ölçeği ve Çocuk Temelli Yalnızlık Ölçek skorları ile sosyal paylaşım sitelerine üye olma durumu arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır(p<0,05). (Tablo 4-19)

Tablo 4-20’de öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Ölçeği, Matson Olumsuz Sosyal Beceri Ölçeği, Matson Olumlu Sosyal Beceri Ölçeği ve Çocuk Temelli Yalnızlık Ölçeği skorları ile evde bilgisayar olması durumu ile arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0,05$).

Tablo 4-20: Öğrencilerin Evde Bilgisayar Olması Durumuna Göre Ölçek Skorlarının Karşılaştırması

	Evde bilgisayar olması durumu	n	x	SS	t	sd	p
İnternet Bağımlılığı	Var	563	30,43	18,54	1,272	644	0,204
	Yok	83	27,67	17,54			
Matson Olumsuz Sosyal Beceri	Var	563	41,16	13,90	0,750	644	0,453
	Yok	83	39,93	14,42			
Matson Olumlu Sosyal Beceri	Var	563	105,20	14,95	1,156	644	0,248
	Yok	83	103,13	17,10			
Çocuk Temelli Yalnızlık	Var	563	25,91	10,55	-1,231	644	0,219
	Yok	83	27,45	10,72			

$p<0,05$; ** $p<0,0$, $p<0,001$ n: kişi sayısı, x: ortalama, SS: standart sapma, t: yaygınlık dağılımı, sd: serbestlik derecesi, p: anlamlılık)

Tablo 4.21’de öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Ölçeği, Matson Olumsuz Sosyal Beceri Ölçeği, Matson Olumlu Sosyal Beceri Ölçeği ve Çocuk Temelli Yalnızlık Ölçeğinden aldıkları toplam puanların anne-babanın internet kullanımına kısıtlama koyması durumuna göre dağılımı ve t testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4-21: Öğrencilerin Anne-Babanın İnternet Kullanımına Kısıtlama Koyması Durumuna Göre Ölçek Skorlarının Karşılaştırması

	Kısıtlama	n	x	SS	t	Sd	p
İnternet Bağımlılığı	Evet	355	27,54	17,421	-3,908	644	0,000***
	Hayır	291	33,17	19,169			
Matson Olumsuz Sosyal Beceri	Evet	355	40,34	14,173	-1,323	644	0,186
	Hayır	291	41,80	13,686			
Matson Olumlu Sosyal Beceri	Evet	355	105,12	15,546	0,342	644	0,733
	Hayır	291	104,71	14,910			
Çocuk Temelli Yalnızlık	Evet	355	26,43	10,474	0,840	644	0,401
	Hayır	291	25,73	10,718			

* $p<0,05$; ** $p<0,001$, *** $p<0,001$ (n: kişi sayısı, x: ortalama, SS: standart sapma, t: yaygınlık dağılımı, sd: serbestlik derecesi, p: anlamlılık)

Araştırma grubunun internet bağımlılıkları düzeylerinde, anne-babanın internet kullanımına kısıtlama koyma/koymama durumuna göre anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur ($p<0,001$). Ancak olumlu-olumsuz sosyal beceri düzeyleri ve yalnızlık düzeylerinin anne ve babanın internet kullanımına kısıtlama koyması durumuna göre anlamlı bir fark göstermediği tespit edilmiştir ($p>0,05$). Anne-babaları tarafından internet kullanımına kısıtlama koyulmayan öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Ölçeği puan ortalamaları, kısıtlama koyulan öğrencilere göre daha yüksek saptanmıştır ($p=0,001$). (Tablo 4-21)

Tablo 4-22’de öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Ölçeği, Matson Olumsuz Sosyal Beceri Ölçeği, Matson Olumlu Sosyal Beceri Ölçeği ve Çocuk Temelli Yalnızlık Ölçeğinden aldıkları toplam puanların günlük internet kullanım süresine göre dağılımları verilmiştir.

Tablo 4-22: Öğrencilerin Günlük İnternet Kullanım Süresine Göre Ölçek Skorlarının Dağılımı

	Süre	n	$\bar{x}$	SS	min	max
İnternet Bağımlılığı	A.<1saat	222	21,20	15,73	0	89
	B.1-3saatten az	273	28,63	14,88	1	93
	C.3-5saatten az	92	38,96	15,08	8	82
	D. $\geq$ 5saat	59	56,34	17,33	21	88
Matson Olumsuz Sosyal Beceri	A.<1saat	222	38,77	14,51	21	100
	B.1-3saatten az	273	40,62	13,21	23	103
	C.3-5saatten az	92	43,71	14,18	23	94
	D. $\geq$ 5saat	59	46,92	12,80	28	83
Matson Olumlu Sosyal Beceri	A.<1saat	222	106,59	14,89	41	130
	B.1-3saatten az	273	104,09	15,28	45	130
	C.3-5saatten az	92	104,53	15,42	53	128
	D. $\geq$ 5saat	59	103,29	16,01	63	126
Çocuk Temelli Yalnızlık	A.<1saat	222	26,65	11,48	15	63
	B.1-3saatten az	273	25,62	10,07	15	55
	C.3-5saatten az	92	24,91	9,89	14	67
	D. $\geq$ 5saat	59	28,25	10,22	14	61

(n: kişi sayısı, $\bar{x}$: ortalama, SS: standart sapma, min: minimum, max: maximum)

Tablo 4-23’de öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Ölçeği, Matson Olumsuz Sosyal Beceri Ölçeği, Matson Olumlu Sosyal Beceri Ölçeği ve Çocuk Temelli Yalnızlık Ölçeğinden aldıkları toplam puanların günlük internet kullanım süresine göre varyans analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4-23: Öğrencilerin Günlük İnternet Kullanım Süresine Göre Ölçek Skorlarının Karşılaştırması

		KT	sd	KO	F	p	Anlamlı Fark
İnternet Bağımlılığı	Gruplar arası	66021,067	3	22007,022	92,310	0,000***	D>C,B,A
	Gruplar içi	153054,216	642	238,402			C>B,A
	Toplam	219075,283	645				B>A
Matson Olumsuz Sosyal Beceri	Gruplar arası	3876,468	3	1292,156	6,805	0,000***	D>A,B
	Gruplar içi	121900,530	642	189,876			C>B,A
	Toplam	125776,998	645				
Matson Olumlu Sosyal Beceri	Gruplar arası	978,931	3	326,310	1,405	0,240	
	Gruplar içi	149070,592	642	232,197			
	Toplam	150049,523	645				
Çocuk Temelli Yalnızlık	Gruplar arası	534,274	3	178,091	1,595	0,189	
	Gruplar içi	71699,701	642	111,682			
	Toplam	72233,975	645				

*p<0,05; **p<0,01, ***p<0,001 (KT: Kareler Toplamı, sd: serbestlik derecesi, KO: Kareler Ortalaması, F: oran, p: anlamlılık düzeyi)

Öğrencilerin İnternet bağımlılığı Ölçeği, Matson Olumsuz Sosyal Beceri ölçeğinde günlük internet kullanım süresine göre anlamlı bir fark bulunurken ($p<0,001$); Matson Olumlu Sosyal Beceri ölçeği ve Çocuk Temelli Yalnızlık ölçeği arasında anlamlı bir farka rastlanmamıştır ($p>0,05$). İnternet Bağımlılığı ölçeği için farkın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan LSD testinin sonucuna göre: günlük 5 saat üzerinde internet kullanan öğrencilerin ortalamaları günlük 1 saatten az, günlük 1-3 saat arası ve günlük 3-5 saat arası internet kullanan öğrencilerin ortalamalarından yüksek saptanmıştır. Günlük 3-5 saat arası internet kullanan öğrencilerin ortalamaları günlük 1saatten az ve günlük 1-3 saat arası internet kullanan öğrencilerin ortalamalarından yüksek bulunmuştur. Yine günlük 1-3 saat arası internet

kullanan öğrencilerin ortalaması 1saatten az internet kullanan öğrencilerden yüksek tespit edilmiştir ($p=0,000$). (Tablo 4-23)

Matson Olumsuz Sosyal Beceri ölçeği LSD testinin sonucuna göre: günlük 3-5 saat arası internet kullanan öğrencilerin ortalamaları günlük 1 saatten az internet kullanan ve günlük 1-3 saat arası internet kullanan öğrencilerin ortalamalarından yüksek tespit edilmiştir. Günlük 5 saat üzeri internet kullanan öğrencilerin ortalamaları günlük 1 saatten az internet kullanan ve günlük 1-3 saat arası internet kullanan öğrencilerin ortalamalarından yüksek bulunmuştur ($p=0,001$). (Tablo 4-23)

Tablo 4-24’de öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Ölçeği, Matson Olumsuz Sosyal Beceri Ölçeği, Matson Olumlu Sosyal Beceri Ölçeği ve Çocuk Temelli Yalnızlık Ölçeğinden aldıkları toplam puanların ödevleri yapma tercih durumuna göre dağılımları verilmiştir.

Tablo 4-24: Öğrencilerin Ödevleri Yapma Tercih Durumuna Göre Ölçek Skorlarının Dağılımı

	Tercihler	n	$\bar{x}$	SS	min	max
İnternet Bağımlılığı	İnternet	536	30,75	18,55	0	93
	Kütüphane	14	25,43	24,20	0	89
	Diğer	96	27,00	16,48	0	85
Matson Olumsuz Sosyal Beceri	İnternet	536	40,54	13,68	21	103
	Kütüphane	14	47,29	21,05	22	99
	Diğer	96	42,67	14,10	24	90
Matson Olumlu Sosyal Beceri	İnternet	536	105,12	14,97	45	130
	Kütüphane	14	104,00	15,56	73	130
	Diğer	96	104,06	16,80	41	128
Çocuk Temelli Yalnızlık	İnternet	536	26,01	10,42	14	67
	Kütüphane	14	25,29	9,35	15	44
	Diğer	96	26,80	11,64	15	63

(n: kişi sayısı, $\bar{x}$: ortalama, SS: standart sapma, min: minimum, max: maximum)

Tablo 4-25’de öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Ölçeği, Matson Olumsuz Sosyal Beceri Ölçeği, Matson Olumlu Sosyal Beceri Ölçeği ve Çocuk Temelli Yalnızlık Ölçeği skorlarının ödev yapma tercihi varyans analizi sonuçlarına göre: ölçek düzeyleri ile ödev yapma tercihleri arasında anlamlı bir farka rastlanmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 4-25: Öğrencilerin Ödevleri Yapma Tercihleri Durumuna Göre Ölçek Skorlarının Karşılaştırması

Değişkenler		KT	sd	KO	F	p
İnternet Bağımlılığı	Gruplar arası	1452,857	2	726,428	2,146	0,118
	Gruplar içi	217622,427	643	338,449		
	Toplam	219075,283	645			
Matson Olumsuz Sosyal Beceri	Gruplar arası	933,631	2	466,815	2,404	0,091
	Gruplar içi	124843,368	643	194,158		
	Toplam	125776,998	645			
Matson Olumlu Sosyal Beceri	Gruplar arası	103,540	2	51,770	0,222	0,801
	Gruplar içi	149945,983	643	233,197		
	Toplam	150049,523	645			
Çocuk Temelli Yalnızlık	Gruplar arası	60,925	2	30,463	0,271	0,762
	Gruplar içi	72173,050	643	112,244		
	Toplam	72233,975	645			

* $p<0,05$; ** $p<0,01$, *** $p<0,001$ (KT: Kareler Toplamı, sd: serbestlik derecesi, KO: Kareler Ortalaması, F: oran, p: anlamlılık düzeyi)

Tablo 4-26’da öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Ölçeği, Matson Olumsuz Sosyal Beceri Ölçeği, Matson Olumlu Sosyal Beceri Ölçeği ve Çocuk Temelli Yalnızlık Ölçeğinden aldıkları toplam puanların kendine ait cep telefonu olması durumuna göre dağılımı ve t testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4-26: Öğrencilerin Kendine Ait Cep Telefonu Olması Durumuna Göre Ölçek Skorlarının Karşılaştırması

		n	x	SS	t	Sd	p
İnternet Bağımlılığı	Evet	539	31,47	18,508	4,374	644	0,000 ***
	Hayır	107	23,06	16,390			
Matson Olumsuz Sosyal Beceri	Evet	539	41,17	13,868	0,698	644	0,485
	Hayır	107	40,14	14,477			
Matson Olumlu Sosyal Beceri	Evet	539	105,00	15,097	0,218	644	0,828
	Hayır	107	104,64	16,084			
Çocuk Temelli Yalnızlık	Evet	539	26,08	10,610	-0,161	644	0,872
	Hayır	107	26,26	10,494			

* $p<0,05$, $p<0,01$ *** $p<0,001$ (n: kişi sayısı, x: ortalama, SS: standart sapma, t: yaygınlık dağılımı, sd: serbestlik derecesi, p: anlamlılık)

Katılımcıların internet bağımlılık düzeyinde kendine ait cep telefonu olma/olmama durumuna göre anlamlı bir fark olduğu ($p<0,001$); ancak olumlu-olumsuz sosyal beceri düzeyleri ve yalnızlık düzeylerinde ise anlamlı bir fark göstermediği bulunmuştur ($p>0,05$). Katılımcıların kendine ait cep telefonu olanların İnternet Bağımlılığı Ölçeği puan ortalamaları, kendine ait cep telefonu olmayan öğrencilerinden daha yüksek saptanmıştır ($p=0,000$). (Tablo 4-26)

Tablo 4-27’de öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Ölçeği, Matson Olumsuz Sosyal Beceri Ölçeği, Matson Olumlu Sosyal Beceri Ölçeği ve Çocuk Temelli Yalnızlık Ölçeğinden aldıkları toplam puanların kendine ait cep telefonu olma/olmama durumuna göre dağılımı ve t testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4-27: Öğrencilerin Kendine Ait Cep Telefonunda İnternet Bağlantısı Olma/Olmama Durumuna Göre Ölçek Skorlarının Karşılaştırması

		n	x	SS	t	sd	p
İnternet Bağımlılığı	Evet	511	31,86	18,480	2,074	537	0,039***
	Hayır	28	24,43	17,904			
Matson Olumsuz Sosyal Beceri	Evet	511	41,07	13,588	-0,702	537	0,483
	Hayır	28	42,96	18,472			
Matson Olumlu Sosyal Beceri	Evet	511	105,40	14,833	2,675	537	0,008***
	Hayır	28	97,61	18,054			
Çocuk Temelli Yalnızlık	Evet	511	26,00	10,521	-0,763	537	0,446
	Hayır	28	27,57	12,240			

* $p<0,05$, ** $p<0,01$, *** $p<0,001$ (n: kişi sayısı, x: ortalama, SS: standart sapma, t: yaygınlık dağılımı, sd: serbestlik derecesi, p: anlamlılık)

Araştırma grubunun kendine ait cep telefonunda internet bağlantısı olma/olmama durumuna göre internet bağımlılık düzeyinde ($p<0,05$) ve olumlu sosyal beceri düzeylerinde anlamlı bir fark olduğu ($p<0,001$); ancak olumsuz sosyal beceri düzeyleri ve yalnızlık düzeylerinde ise anlamlı bir fark göstermediği bulunmuştur ($p>0,05$). Kendi cep telefonunda internet bağlantısı olan öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Ölçeği puan ortalamaları kendine ait cep telefonunda internet bağlantısı olmayan öğrencilerinden daha yüksek bulunmuştur ($p=0,039$). Ayrıca cep telefonunda internet bağlantısı olan öğrencilerin Matson Olumlu Sosyal Beceri Ölçeği puan ortalamaları, kendine ait cep telefonunda internet bağlantısı olmayan öğrencilerden daha yüksek saptanmıştır ($p=0,008$). (Tablo 4-27)

Tablo 4-28’de Öğrencilerin İnternet Bağımlılık Ölçeğinden aldıkları toplam puanlarının Matson Olumsuz Sosyal Beceri Ölçeği, Matson Olumlu Sosyal Beceri Ölçeği ve Çocuk Temelli Yalnızlık Ölçeği puanları ile arasındaki ilişkiye ait korelasyon analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4-28: Öğrencilerin İnternet Bağımlılık Ölçeği Skorlarının Matson Olumsuz Sosyal Beceri Ölçeği, Matson Olumlu Sosyal Beceri Ölçeği ve Çocuk Temelli Yalnızlık Ölçek Skorları ile İlişkisi (n=646).

	İnternet Bağımlılığı Ölçeği	
	r	p
Matson Olumsuz Sosyal Beceri Ölçeği	0,390	0,000***
Matson Olumlu Sosyal Beceri Ölçeği	- 0,231	0,000***
Çocuk Temelli Yalnızlık Ölçeği	0,196	0,000***

*p<0.05, **p<0.01, *** p<0.001 (r: korelasyon katsayısı)

Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Ölçeğinden aldıkları toplam puanları ile Matson Olumsuz Sosyal Beceri Ölçeği arasında pozitif yönde çok zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki varken (**r= 0,390; p=0,000**); Matson Olumlu Sosyal Beceri Ölçeği ile arasında ise negatif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır (**r= -0,231; p=0,000**). Ayrıca ortaokul öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı ölçeğinden aldıkları toplam puanları ile Çocuk Temelli Yalnızlık Ölçeği puanları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir (**r= 0,196; p=0,000**). (Tablo 4-28)

5. TARTIŞMA

Teknolojinin ilerlemesiyle internet kullanımı hızla yaygınlaşmaktadır. İnternetin yararları yanında yanlış kullanımı bireyleri birçok yönden olumsuz etkilemekte ve bireylerde internet bağımlılığı oluşmasına neden olmaktadır (Arısoy 2009; Balcı ve Gülnar 2009; Cengizhan 2005; Cömert ve Kayıran 2010; Karaca 2007; Korkmaz 2013).

Araştırmaya dâhil edilen öğrencilerin İnternet Bağımlılık Düzeyi ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı düzeyde farklılık tespit edilmiş ve erkeklerin, kızlara göre internet bağımlılık düzeyi daha yüksek bulunmuştur. Erkeklerin spor, müzik, sosyal ağ iletişim araçlarını, film ve dizi izlemek için sosyal medyayı daha fazla kullanmalarından dolayı internet bağımlılık düzeyi erkeklerde yüksek saptanmış olabilir. Literatür incelendiğinde erkeklerin, kızlara göre internet bağımlılık düzeyinin yüksek saptandığı çalışmalar mevcuttur (Bayraktar 2001; Baykan 2014; Bozkur 2013; Derin 2013; İnan 2010; Kılınç 2015; Şahin 2011). Bazı çalışmalarda ise kızların, erkeklere göre internet bağımlılık düzeyi yüksek saptanmıştır. (Doğan ve ark. 2008; Gürültü (2016; Morahan-Martin 1998).

Bazı çalışmalarda internet bağımlılığı ile cinsiyet faktörü arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir (Çalışgan 2013; Jang ve ark 2008; Kim ve ark. 2006; Odacı ve Çelik 2013; Pawlak 2002).

Araştırmada öğrencilerin sosyal beceri düzeyi ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir fark olduğu; kızların, erkeklere göre olumlu sosyal beceri düzeyinin literatür ile doğru orantılı olarak daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bunun sebebi çalışma grubumuzda kızların internet bağımlılık düzeyinin, erkeklere göre daha düşük tespit edilmiş olması olabilir. Şahan ve Çapan'ın (2017) çalışmasında erkeklerin internet bağımlılık düzeyi kızlara göre daha yüksek bulunmuştur. Ergenlerin Kişilerarası İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtma Ölçeğinden almış oldukları puanlar incelendiğinde kızların ortalaması ($x = 55,16$), erkeklerin ortalamasından ($x = 50,36$) yüksek bulunmuştur. İnternet bağımlılık düzeyi yüksek olan erkeklerin kişilerarası ilişkilerinin düşük seviyede olduğu tespit edilmiştir. Erkek ergenlerde problemler internet kullanımının anlamlı olarak yüksek olması, online oyunlar gibi internet içeriklerinin erkeklere daha fazla hitap etmesi ile açıklanmıştır. Gök (2017) kız ve erkeklerin sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelediğinde Sosyal Beceri Envanteri'nin Duyuşsal

Kontrol alt boyutunda kızlar lehine anlamlı bir fark tespit etmiştir. Dürtüsel kişilerin kendilerini kontrol edememelerinin sosyal ilişkilerde sıkıntı yaşamalarına neden olabileceğini ve bunun neticesinde internette daha fazla ve rahat vakit geçirebildiklerini bildirmiştir. Bu çalışmalar yapılan araştırmayı desteklemektedir.

Yapılan araştırmada yaş arttıkça internet bağımlılık düzeyinin de arttığı bulunmuştur. Öğrencilerin yaşı arttıkça bilişsel, fiziksel yönden gelişmesi ve çevresel faktörlerin etkisi artmakta dolayısıyla internete olan ilgisi de artmaktadır. Bayraktar (2001) çalışmasında 15-17 yaş grubunun 12-14 yaş grubuna göre daha fazla patolojik internet kullanıcısı olduğunu, 12-14 yaş grubunda ise sınırlı semptomların görüldüğünü bulmuştur. Bunun sebebi olarak her iki grubun interneti farklı amaçlarla kullandığını ve iki grubun farklı zihinsel gelişim düzeylerinde olduğunu belirtmiştir. Bozkur (2013) çalışmasında 12 yaşındaki öğrencilerin 13 ve 14 yaşındaki öğrencilere göre internet bağımlılık puanları düşük çıkmış ve bu sonuçta 12 yaş grubunda ebeveyn denetiminin daha etkili olması sebeptir denmiştir. Dikme (2014) meslek lisesi öğrencilerinde yaş arttıkça internet bağımlılık düzeylerinin de arttığını bulmuştur. Öğrencilerin internet bağımlılık düzeyi 17 yaşına kadar artmaktadır, ancak 18 yaşındaki öğrencilerin internet bağımlılık düzeyi 17 yaşındakilerden düşük saptanmıştır. Bu yaş, ergenlik döneminin yaygın kimlik krizlerinin kısmen neticelendiği bir dönemdir. Bu nedenle bu dönemde internet kullanımına duyulan gereksinim de azalmaktadır şeklinde açıklanmıştır. Beşaltı'nın (2016) çalışmasında 15-16 yaş grubundaki öğrencilerin 13-14 yaş grubundaki öğrencilere göre internet bağımlılığı düzeyinin daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ergenler 15-16 yaş aralığında içine kapanır, suskunlaşır, aile içinde çatışmalara girer ve bir bağımlılık türüne yakalanma riskleri daha fazladır.

Yapılan birçok çalışmada ise internet bağımlılığı ile yaş arasında negatif yönlü bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir (Ceyhan 2016; Greenfield 1999; Köksal 2015; Sonkur 2014; Şahin 2011; Şaşmaz ve ark. 2013; Turan 2015).

Araştırmada öğrencilerin internet bağımlılık düzeyi ile sınıf düzeyi ilişkisi incelendiğinde 8. sınıf öğrencilerinin internet bağımlılık düzeyi daha yüksek bulunmuştur. Sınıf düzeyi arttıkça bireyler yeni bir kimlik kazanmakta, merak ettiği konuları internette araştırmakta, arkadaşlarıyla iletişimde sosyal medyayı yaygın olarak kullanmakta, özellikle 8. sınıfta lise giriş sınavlarına hazırlanmak için interneti tercih

etmektedir. Sonuçta sınıf düzeyi arttıkça internet bağımlılık düzeyi artmaktadır. Literatürde sınıf düzeyi arttıkça internet bağımlılığının arttığını gösteren çalışmalar bulunmaktadır. Bozkur (2013) çalışmasında 8. sınıf öğrencilerinin 7. sınıflara göre ve 7. sınıf öğrencilerinin ise 6. sınıflara göre internet bağımlılık düzeyi yüksek bulunmuştur; bu sonuç öğrencilerin yaşları arttıkça ebeveyn denetiminin azalması ile açıklanmıştır. Ayas ve Horzum (2013) ile Çelik ve ark. (2014) sınıf arttıkça internet bağımlılık düzeyinin arttığını ve bu farkın ileri sınıflardaki öğrencilerin bilgisayar kullanma becerileri ve teknolojik imkânlarının daha iyi olmasından kaynaklı olabileceğini; ayrıca sınıf düzeyi yükseldikçe ailelerin ihmalkâr tutumu daha çok benimsemelerinin de bunda etkisinin olduğunu belirtmişlerdir.

Tuna (2015) ve Ünsal (2016) 8. sınıf öğrencilerinin internet bağımlılık düzeyini 6. ve 7.sınıf öğrencilere göre yüksek bulmuş, bunu velilerin öğrencilere cep telefonu alma yaşı ile açıklanmıştır. Özellikle, son yıllarda mobil telefon kullanma yaşının düşmesi ve mobil telefon üzerinden internete bağlanmanın ergenler arasında internet kullanımını arttırdığı düşünülmektedir. Gelişim özelliği olarak ergenler arasında sosyal etkilenmenin fazla olduğu göz önüne alındığında, bilgisayar ve internet kullanımının yaşla beraber artışı şaşırtıcı değildir. Doğrusever (2015) 7.sınıf öğrencilerinin, 6.sınıf ve 8.sınıf öğrencilerine göre internet bağımlılık düzeyini daha yüksek bulmuştur. Sekizinci sınıf öğrencilerinin puan ortalamasının 7. sınıf öğrencilerinden düşük olmasını liseye geçiş sınavı kaygısı ile açıklamıştır.

Araştırmada öğrencilerin yalnızlık düzeyi ile sınıf düzeyi arasında anlamlı fark olduğu tespit edilmiş ve 7.sınıf öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri 6.sınıf öğrencilerinden yüksek bulunmuştur. Bu dönem genç ergenin en çok zorlandığı dönemdir; çünkü ergen somut düşünceden soyut düşünceye doğru bir gelişim göstermekte, geleceğini düşünmekte, fiziksel gelişim ve beğenilme isteği ön plana çıkmakta, arkadaşlarının olmaması vb. sorunları kendisinden başka hiç kimsenin yaşamadığını ve hiç kimsenin kendisini anlamayacağını düşünmektedir. Bu düşünce biçimi ergende yalnızlık duygusu oluşturabilir. Literatüre baktığımızda bazı çalışmalarda yalnızlık düzeyi ile sınıf düzeyi arasında negatif yönlü bir ilişki olduğu saptanırken bazı çalışmalarda ise yalnızlık düzeyi ile sınıf düzeyi arasında pozitif yönlü ilişki saptanmıştır.

Buluş (1997) ve Yılmaz (2012) çalışmalarında üniversite 1. sınıf öğrencilerinin yalnızlık düzeyinin üst sınıftaki öğrencilere göre yüksek olduğunu, sınıf düzeyi arttıkça yalnızlık düzeyinin azaldığını; birinci sınıf öğrencilerinin yeni bir ortama geldikleri için ortama uyum sağlamada güçlük yaşadığını ifade etmiştir. Kutlu (2005) yetiştirme yurdunda yetişmiş lise 1. ve 2. sınıf öğrencilerinin yalnızlık düzeyini lise 3. sınıf öğrencilerine göre yüksek bulmuştur. Bunun, lise 1. ve 2. sınıf öğrencilerinin yetiştirme yurdundaki deneyimsizliklerinden ve henüz üniversite yaşamına, çevreye, arkadaşlarına alışamamalarından ve çevreleriyle sağlıklı sosyal ilişkiler kuramamalarından kaynaklanabileceğini ifade etmiştir.

Solak (2012) ortaokul öğrencilerinde; Duyan ve ark. (2008); Eni (2017) ve Köse (2009) lise öğrencilerinde; Yılmaz ve ark. (2008) ise üniversite öğrencilerinde sınıf düzeyi ile yalnızlık arasında anlamlı bir ilişki bulamamıştır.

Araştırmada aylık gelir düzeyi ile internet bağımlılık düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Bu durum internet erişim hizmetlerinin ucuz maliyette olması ile açıklanabilir. Literatür incelendiğinde yapılan araştırmayı destekleyen birçok çalışma mevcuttur (Altıntaş 2016; Balta ve Horzum 2008; Ceyhan 2016; Esen 2010; Gencer ve Koç 2012; Gürültü 2016; İnan 2010; Mutlu 2018; Özdemir 2016; Tuna 2015; Turan 2015; Ülgen 2014; Yoo ve ark. 2004; Yurttaş 2013).

Literatürde bazı çalışmalarda ergenlerde internet kullanımının üst sosyo-ekonomik gruplarda yoğunlaştığı saptanmıştır (Bayraktar 2001; Doğrusever 2015; Öney 2014; Sonkur 2014; Toraman 2013; Ünal 2015).

Bazı çalışmalarda ise internet bağımlılık puanlarının orta ekonomik gelire sahip ergenlerde yüksek olduğu saptanmıştır (Eftekin 2015; Fariz 2017; Kılınç 2015). Bu fark, orta gelirli ailelerin çocuklarının daha yüksek sosyal değerlere sahip olması ile açıklanmıştır.

Anne-Baba ile yaşamayan öğrencilerin internet bağımlılık düzeyi, Anne-Baba ile yaşayan öğrencilerden yüksek bulunmuştur. Bu sonuç, teknolojiyi serbest olarak kullanmaları, arkadaş çevresinden etkilenmeleri, internet kullanımının kontrol altına alınamamasından ve ebeveyn tarafından denetlenmemesinden kaynaklanıyor olabilir. Turan'ın (2015) çalışmasında anne ve babası boşanmış olan üniversite öğrencilerinde

internet bağımlılığı olan ve muhtemel bağımlılık riski olanların yüzdesi anlamlı olarak yüksek bulunmuştur. Bu çalışma, yapılan araştırmayı desteklemektedir. Birçok çalışmada ise internet bağımlılığı ile anne-baba ile birlikte yaşama durumu arasında bir ilişki bulunamamıştır (Aksoy 2016; Doğan 2013; Karakuş 2016; Köksal 2015; Saatçioğlu 2016; Şahin 2011; Tanrıverdi 2012; Xu J. ve ark. 2014).

Araştırmada anne-baba ile yaşamayan öğrencilerin Matson Olumsuz Sosyal Beceri düzeyi yüksek bulunmuştur. Bu sonuç, ebeveynle yaşamayan öğrencilerde internet bağımlılığının yüksek saptanması ile ilişkili olabilir çünkü internet bağımlılığı yüksek olan öğrenciler sosyal beceride olumsuz davranışlar sergilemektedir. Literatür incelendiğinde yapılan araştırmayı destekleyen çalışmalar mevcuttur. Karakuş (2006) ve Kaya (2013) anne babası ayrı olan öğrencilerin, anne babası birlikte olan öğrencilere göre olumsuz sosyal davranış sergilediklerini saptamıştır. Anne babası ayrı olan öğrencilerin, anne babanın boşanması ve/veya ayrı yaşaması nedeniyle bazı duygusal problemler yaşayabileceklerini ve bu duygusal problemlerin de sosyal becerilerini olumsuz etkileyebileceğini ifade etmişlerdir. Anne ve babanın birlikte olmayışı, çocuklarda özgüven eksikliğini tetikleyebilir ve bu eksiklik çocukları yıkıcı davranmaya itebilir. Pırtık (2013) ve Uzun (2013) ebeveynlerden birinin evden ayrılması, yeni okul, yeni arkadaşlar ve ev düzenindeki değişimlerin çocukların uyumlarını güçleştirerek sosyal becerilerini olumsuz etkilediğini açıklamıştır. Bazı çalışmalarda ise Matson Olumsuz Sosyal Beceri ölçeği ile anne-baba ile birlikte yaşama durumu arasında bir ilişki bulunamamıştır (Keçialan 2013; Şentürk 2010).

Anne/baba eğitim düzeyi arttıkça, Matson Olumlu Sosyal Beceri düzeyinin yüksek olduğu bulunmuştur. Eğitimi yüksek ebeveynler, çocuklarına sosyal beceri eğitimini bilinçli olarak daha fazla vermekte olabilir. Literatüre baktığımızda destekleyen çalışmalar mevcuttur (Coşkun 2011; Çetin 2015; Sarı 2007; Şentürk 2010). Karakuş (2006) ebeveynleri üniversite ve annesi lise mezunu olan öğrencilerin, annesi ilköğretim mezunu olan öğrencilerden daha fazla olumlu sosyal davranış gösterdiklerini tespit etmiştir. Eğitim düzeyi yükseldikçe, anneler ve babalar çocukların eğitimiyle daha yakından ilgilenmekte ve sosyal yönden çocuklarının gelişimini olumlu yönde etkileyecek davranışlarda bulunmaktadır. Bazı çalışmalarda ise Matson Olumlu Sosyal Beceri ölçeği ile anne baba eğitim durumu arasında anlamlı bir fark tespit edilememiştir (Elibol Gültekin 2008; Güngören 2011; Kelleş 2017). Bir çalışmada anne

eğitim düzeyi sosyal beceri eğitiminde etkili olurken, baba eğitim düzeyi etkili bulunmamıştır (Türkoğlu 2013).

Çalışmada, okul başarı sı arttıka, internet bağımlılığı azalmış olarak saptanmıştır. Okul başarı sı yüksek öğrenciler önceliği derslerine vermekte ve interneti kontrollü kullanmakta olabilirler. Literatürde akademik başarı ile internet bağımlılığı arasında negatif bir ilişki olduğunu gösteren birçok çalışma mevcuttur (Beşaltı 2016; Chang ve ark. 2008; Doğrusever 2015; Duman 2016; Esen ve Siyez 2011; Köksal 2015; Lin ve Tsai 2002; Yüce 2018). Bazı çalışmalarda ise İnternet Bağımlılığı ile okul başarı sı arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir (Fariz 2017; Impraim 2012; Tuna 2015).

Araştırmada okul başarı sı orta olan öğrencilerin, okul başarı sı çok kötü, iyi ve çok iyi olan öğrencilere göre daha fazla olumsuz sosyal beceri gösterdikleri tespit edilmiştir. Başarı sı zlık yanında çok başarılı olmak da olumsuz sosyal beceri davranışlarını arttırıyor olabilir. Literatür incelendiğinde Matson Olumsuz Sosyal Beceri ile okul başarı sı arasındaki ilişkiyi gösteren herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Matson Olumlu Sosyal Beceri leği ele alındığında ise okul başarı sı çok kötü olan öğrencilerin, okul başarı sı kötü ve orta olanlara göre daha fazla olumlu sosyal beceri gösterdiği araştırmada tespit edilmiştir. Bu sonuç okul başarı sı çok kötü olan öğrencilerin durumlarını kabul edip çevrelerinden gelen olumlu veya olumsuz davranışları dikkate almamalarından kaynaklanıyor olabilir. Literatür incelendiğinde çalışmadan farklı olarak öğrencilerin akademik başarı, sosyal beceri ve okul uyumları arasında pozitif bir ilişki olduğu yani ders başarı sı arttıka sosyal beceri düzeyinin geliştiği bildirilmiştir (Comedis 2014; Karayurt ve Akyol 2008; Keskin 2007; Uz baş 2003).

Araştırmada ocuk Temelli Yalnızlık ile okul başarı sı arasında negatif yönlü bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Okul başarı sı arttıka yalnızlığın azaldığı saptanmış ancak çok başarılı öğrencilerin de yalnız olduğu tespit edilmiştir. Literatür incelendiğinde okul başarı sı ile yalnızlık arasında zıt bir ilişki olduğu bulunmuş; öğrenim alanında yaşanılan problemlerin sosyal ilişkiler alanına yansdığı ve yalnızlığın başarı sı z öğrencilerde daha fazla olduğu belirtilmiştir (Benner 2011; Demir 1990; Kelleşoğlu 2014; Köse 2009;

Körler 2011; Özodaşık 1989; Pancar 2009; Tarhan 1996; Zarei ve ark. 2013). Bir araştırmada, okul başarısı ile depresyon arasında zıt bir ilişki olduğu saptanmıştır (Uz baş 2003). Yalnızlık ile okul başarısı arasında anlamlı bir ilişki tespit edilemeyen çalışma da mevcuttur (Bıyık 2004).

Sosyal paylaşım sitelerine üye olan öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Ölçeği puan ortalamaları, sosyal paylaşım sitelerine üye olmayan öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Ölçeği puan ortalamalarına göre daha yüksek bulunmuştur. Sosyal paylaşım sitelerine üye olan kişiler sürekli olarak üye oldukları sitelere girme ihtiyacı hissetmektedirler bu da zamanla internet bağımlılığına neden olabilir. Literatürde bu sonucu destekleyen çalışmalar mevcuttur (Ceritli 2016; Guedes ve ark. 2016; Kaplan 2016; Saatçioğlu 2016; Toraman 2013; Ünal 2015). Özdemir (2016) sosyal paylaşım sitelerine üye olma ile İnternet Bağımlılığı arasında anlamlı bir ilişki tespit edememiştir.

Yapılan araştırmada, anne-babası tarafından internet kullanımı denetlenip kısıtlanan ergenlerin internet bağımlılığı denetlenmeyen ergenlere göre düşüktür. Bunun sebebi olarak ergenin interneti kontrollü olarak kullanması olabilir. Literatür incelendiğinde araştırmayı destekleyen çalışmaya rastlanmamıştır.

Literatür de araştırmayı desteklemeyen çalışmalar mevcuttur. Yurttaş (2013) evde bilgisayar kullanımında ebeveynlerin en çok gün ve saat sınırlaması yaptığını, evde en çok sınırlamayı da annelerin koyduğunu tespit etmiştir. Cananoğulları ve Gürçay (2017) çalışmasında, ebeveynlerin internet kullanımına kısıtlama koyması ile İnternet Bağımlılığı Ölçeği puanları arasında pozitif bir ilişki bulmuştur. Baskıcı ailelerde yetişen çocukların, duygularını paylaşacakları bir aile ortamına sahip olmadıkları için interneti amaçsız bir şekilde kullanıp bağımlılığa sürüklendiklerini belirtmişlerdir.

Ceritli (2016) çalışmasında lise öğrencilerinde ebeveynlerin internet kullanımına kısıtlama koyması ile İnternet Bağımlılığı Ölçeği arasında anlamlı bir ilişki bulamamış ve bu sonucun lise öğrencilerinin ebeveyn kontrolü olmadan kendi kararlarını verecek olgunluğa erişmesinden kaynaklandığını ifade etmiştir.

Araştırmada günlük internet kullanım süresi arttıkça internet bağımlılığının arttığı görülmüştür. Literatürde internet kullanım süresindeki artışın nedenleri olarak,

internete devamlı bağlanmayı sağlayan akıllı telefonların kullanımının yaygınlaşması, internet bağımlılığına yol açan ruhsal ve psikososyal etkenlere daha fazla maruz kalınması belirtilmiştir (Balcı ve Gülnar 2009; Çevik 2016; Derin ve Bilge 2016; Günlü 2016; Gök 2017; Karagöz 2017; Karakuş 2016; Kılınç 2015; Köksal 2015; Ngai 2007; Toraman 2013; Turan 2015; Yıldız 2010; Yılmaz 2013; Yüce 2018).

Araştırmada öğrencilerin internet kullanım süresi arttıkça Matson Olumsuz Sosyal Beceri Düzeyi artmaktadır. Günlük internet kullanım süresi arttıkça internet bağımlılığı da arttığı için sosyal beceriler olumsuz etkileniyor olabilir. Literatür incelendiğinde; sosyal beceri yetersizliği olan bireyler bu eksikliklerini kapatmak için sanal ortamlarda sosyalleşmeye çalışmakta; olumsuz hislerden uzaklaşmak için ergenler internette daha uzun zaman geçirmekte ve bunun sonucunda gerçek hayattan uzaklaşmakta ve depresyon gelişebilmektedir. Yapılan birçok çalışmada günlük internet kullanım süresi ile Matson Olumsuz Sosyal Beceri düzeyi arasında pozitif bir ilişki olduğu tespit edilmiştir (Caplan 2005; Çevik 2016; Dikme 2014; Gök 2017; Korkmaz 2017; Serin 2011).

Ortaokul öğrencilerinde kendine ait cep telefonu bulunan öğrencilerin internet bağımlılık düzeyinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Literatür incelendiğinde çalışmamızla uyumlu saptanan bu ilişki; cep telefonunun kolay taşınabilir olması, sürekli internet erişimi ve sosyal iletişim servislerine ulaşılabilir olmayı sağlaması ve kablosuz internet ağının dünya genelinde hızla artması ile açıklanmıştır.

Bir çalışma ise kendine ait cep telefonu olması ile İnternet Bağımlılığı arasında anlamlı düzeyde bir ilişkinin olmadığını tespit etmiştir (Turan 2015).

Yapılan araştırmada cep telefonunda internet bağlantısı olan ortaokul öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı Ölçeği puan ortalamaları literatürle uyumlu olarak (Carbonell ve ark. 2018; Kaplan 2016; Yüce 2018) daha yüksek bulunmuştur. Başka bir çalışmada ergenlerin internete bağlanırken ilk sırada (% 77,02) cep telefonu, ikinci sırada (% 12,23) sabit bilgisayar, üçüncü sırada (% 9,64) ise taşınabilir bilgisayarı kullandıkları tespit edilmiştir (Günlü 2016).

Bir çalışmada ise cep telefonundan internete bağlanma ile internet bağımlılığı arasında bir ilişki olmadığı tespit edilmiş fakat kişisel bilgisayarları ile internete

bağlanan öğrencilerde internet bağımlılık düzeyi daha yüksek bulunmuştur. İnternete kişisel bilgisayardan bağlanmanın internet kullanımını daha kesintisiz ve daha uzun bir hale getirdiğini bunun da öğrencide kontrol kaybı, sosyal ilişkilerinde olumsuzluk ve online kalma isteğine sebep olduğu belirtilmiştir (Dikme 2014).

Ayrıca araştırmada öğrencilerin kendine ait cep telefonunda internet bağlantısı olması Matson Olumlu Sosyal Beceri Düzeyi puan ortalamalarının daha yüksek tespit edilmesine neden olmuştur. Bu sonuç; cep telefonunda internet bağlantısı olan öğrencilerin, kişiler arası iletişimde kendilerini internet ortamı üzerinden daha rahat ifade etmiş olmasından kaynaklanıyor olabilir. Literatürde cep telefonunda internet bağlantısı olan öğrencilerin Matson Olumlu Sosyal Beceri düzeyinin yüksek olduğunu gösteren hiçbir çalışmaya rastlanmamıştır.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar

Araştırmada ortaokul öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı Ölçeği, Matson Sosyal Beceri Ölçeği ve Çocuk Temelli Yalnızlık Ölçeğinden elde edilen sonuçlarına göre;

- Erkek öğrencilerin internet bağımlılığı ve olumsuz sosyal beceri düzeyi kız öğrencilere göre; kız öğrencilerin olumlu sosyal beceri düzeyi erkek öğrencilere göre daha yüksektir.
- İleri yaşlarda öğrencilerin internet bağımlılığı düzeyi yüksek belirlenmiştir.
- 6.sınıf öğrencilerin internet bağımlılık düzeyi ve yalnızlık düzeyi diğer sınıflardaki öğrencilere göre daha düşük seviyededir.
- Anne ve baba ile ayrı yaşayanların internet bağımlılık düzeyi ve olumsuz sosyal beceri düzeyi anne ve babasıyla birlikte yaşayanlara göre yüksek bulunmuştur.
- Anne eğitim düzeyi ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite mezunu olan öğrencilerin annesi okuryazar olmayan öğrencilere göre; Babası lise mezunu olan öğrencilerin babası ilkokul, ortaokul, üniversite mezunu olanlara göre olumlu sosyal beceri düzeyi daha fazladır.
- Okul başarısı orta olan öğrencilerin internet bağımlılık düzeyi ve olumsuz sosyal beceri düzeyi yüksek iken; Okul başarısı kötü olan öğrencilerin yalnızlık düzeyi yüksek bulunmuştur.
- Kendine ait cep telefonu olan, anne veya babası tarafından internet kullanımına kısıtlama koyulmayan ve sosyal paylaşım sitelerine üyeliği olan öğrencilerin internet bağımlılık düzeyi yüksek bulunmuştur.
- Günlük internet kullanımı 5 saat ve üzeri olan öğrencilerin internet bağımlılığı ve olumsuz sosyal beceri düzeyleri daha fazladır.
- Kendine ait cep telefonunda internet bağlantısı olan öğrencilerin internet bağımlılığı ve olumlu sosyal beceri düzeyleri yüksek bulunmuştur.

6.2. Öneriler

Aileler internet bağımlılık ihtimali yüksek grupta yer alan ortaokul öğrencisi çocukları hakkında okul rehberlik uzmanları tarafından bilgilendirilmelidir. Okul rehberlik uzmanları konu ile ilgili seminer, bire bir görüşme, afiş ve görsel pankartlar

gibi etkinlikler ile internet bağımlılığının kişisel, ailesel ve çevresel yönden olumsuz etkilerini öğrencilere ve ebeveynlere aktarıp bilinçlendirmelidir.

Yaş ve sınıf arttıkça internet bağımlılık düzeyi arttığı için, ilerleyen yaşlarda internet bağımlılığının olumsuz etkilerine bağlı olarak okul başarılarında, kişilerarası iletişimde, sosyal çevreye uyumda sorunlar gelişebileceği; ayrıca dürtü kontrol kaybı, yalnızlık ve depresyon gibi psikolojik etkilerinin olabileceği hakkında öğrenciler ve aileler rehberlik uzmanları tarafından eğitilmelidir.

İnternet kullanımı 5 saat ve üzeri olan öğrencilerde internet bağımlılığı riski arttığı için öğrencide daha çok internette kalma isteği, sosyalleşmeden uzaklaşma, öz bakım ihtiyaçlarında aksama, olumsuz davranışlar ve yalnızlık meydana gelişebilecektir. Aileler çocuklarının internet kullanma süresi konusunda bilinçlendirilmelidir.

Anne/Baba ile birlikte yaşamayan öğrencilerde internet bağımlılığı riski arttığı için ebeveynler konu hakkında bilinçlendirilerek sorunun kaynağı bulunmalı ve gerekli önlemler alınmalıdır.

İnternet bağımlılık düzeyi arttıkça öğrencilerin okul başarısı düştüğü için bu çocuklarda başarısızlık yalnızlık ve olumsuz sosyal beceri gelişimine neden olabilir. Öğretmenler bu konu hakkında bilinçlendirilmeli ve bu tür öğrencilere uygun yaklaşım şekli için eğitilmelidir.

Sosyal paylaşım sitelerine üye olan öğrencilerin sürekli sosyal paylaşım sitelerine girme isteklerinden dolayı günlük yaşam aktiviteleri, okul başarı düzeyi ve kişiler arası iletişimi olumsuz etkilenecektir. Bu nedenle öğrencilere doğru ve sağlıklı sosyal medya kullanımı için rehberlik hizmeti verilmelidir.

İnternet kullanımının ebeveynler tarafından denetlenmemesi ergende ebeveynlere karşı olumsuz tavır gelişmesine ve tepki olarak internet kullanımı artışına yol açabilir. İnternet kullanımı kısıtlamasında ergene doğru yaklaşım için ebeveynlere bilgilendirme yapılmalıdır.

Günlük internet kullanım süresi arttıkça internet bağımlılığının arttığı için bu öğrencilerin günlük yaşam aktiviteleri, öz bakımı ve okul başarısı olumsuz

etkilenecektir. Bu durumdaki bireye birebir eğitim verilmeli ve günlük internet kullanım süresi spor, sanat gibi aktivitelere yönlendirilerek azaltılmalıdır.

Kendisine ait cep telefonu ve cep telefonunda internet bulunması internet bağımlılığının artmasına neden olduğu için öğrencide uyku, yeme-içme düzeninde bozulma gibi günlük yaşam aktivitelerinde ve okul başarısında olumsuz sonuçlar oluşturacaktır. Bu nedenle mümkün olduğunca cep telefonu kullanım yaşının ötelenmesi, internet erişiminin kısıtlı telefon paketleri ile mümkün olduğunca sınırlandırılması ve denetlenmesi ve ders saatlerinde telefona erişimin engellenmesi için gerekli tedbirlerin alınması önemlidir. Öğrenciler ve aileler medya vasıtasıyla, okullarda seminerlerle veya öğrencilerle birebir görüşmelerle bilinçlendirilmeli ve sorunlar ortaya çıkmadan önce gerekli önlemler alınmalıdır.

KAYNAKÇA

Abalı, O. (2018). *Ergenlik Dönemi ve Ruhsal Yaklaşım*. İstanbul: Adeda Yayıncılık.

Acılar, A. ve Mersin, S. (2015). Üniversite Öğrencilerinin Facebook Kullanımı İle Mahremiyet Kaygısı Arasındaki İlişki. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(54), 103-114.

Akfiyat, Ö. F. (2006). Sosyal Yeterlilik, Sosyal Beceri Ve Yaratıcı Drama. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1(1), 39-58.

Akkök, F. (1999). *İlköğretimde Sosyal Becerilerin Geliştirilmesi (Ana-Baba El kitabı)*. İstanbul: Özgür Yayınları.

Aksoy, F. (2016). *Ergenlerde İnternet Bağımlılığı ile şema Mekanizmaları Ve Baş Etme Becerileri Arasındaki ilişkinin İncelenmesi*. Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Alexander, B. K. and Schweighofer, A. R. F. (1988). Defining "addiction." *Canadian Psychology/Psychologie Canadienne*, 29(2), 151-162.

Althusser, L. (2002). *İdeoloji ve devletin ideolojik aygıtları*. (Y. Alp ve M. Özışık, Çev.) İstanbul: İletişim Yayınları.

Altıntaş, A. (2016). *Ortaokul Öğrencilerindeki Problemler İnternet Kullanımı İle Algılanan Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

American Psychiatric Association (2013). DSM 5. Çeviri: Köroğlu, E. DSM 5 TM, 5. Baskı. Ankara, Hekimler Yayın Birliği, 231-291.

Aral, N., Gürsoy, F. ve Yıldız-Bıçakçı, M. (2006). Yetiştirme yurdunda kalan ve kalmayan kız ergenlerin yalnızlık düzeylerinin incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(15), 10-19.

Argyle, M. (1967). *The Psychology of Interpersonal Behavior*. England: Penguinbooks.

Arısoy, Ö. (2009). İnternet bağımlılığı ve tedavisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 1, 55-67.

Armağan, A. (2014). Yalnızlık Ve Kişilerarası İletişim İlişkisi: Öğrenciler Üzerinde Bir Araştırma. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(30), 29-43.

Arnas, A.Y. (2005). 3-18 yaş grubu genç ve gençlerin interaktif iletişim araçlarını kullanma alışkanlıklarının değerlendirilmesi. *The Turkish Online Journal of Educational Technology Tojet*, 4(4), 59-66.

Asher, S. R. and Wheeler, V. A. (1985). Children's loneliness: A comparison of rejected and neglected peer status. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 53(4), 500-505.

Asher, S.R., Hymel, S. and Renshaw, P. (1984). Loneliness in children. *Child Development*, 4(55), 1456-1464.

Aslan, K. (2015). DSM-4-TR İle DSM-5 Arasındaki Önemli Farklılıklar. Erişim 02.06.2008, <http://www.psikopatoloji.info/?p=9>.

Ayas, T. ve Horzum, M. B. (2013). İlköğretim Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı ve Aile İnternet Tutumu. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(39), 46-57.

Bacanlı, H. ve Erdoğan, F. (2003). Matson Çocuklarda Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeğinin (MESSY) Türkçeye Uyarlanması. *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 3(2), 351-379.

Bağımlılık Nedir. Erişim 02.03.2018, www.yesilay.org.tr/tr/sik-sorular-sorular/genel-bilgiler.

Balcı, Ş. ve Gülnar, B. (2009). Üniversite öğrencileri arasında internet bağımlılığı ve internet bağımlılığı profili. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 6(1), 5-22.

Balta, Ö. Ç. ve Horzum, M. B. (2008). Web tabanlı öğretim ortamındaki öğrencilerin internet bağımlılığını etkileyen faktörler. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 41(1), 185-203.

Baykan, N. (2014). *Anne-baba tutumları ile internet bağımlılık düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yeditepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Bayraktar, F. (2001). *İnternet Kullanımının Ergen Gelişimindeki Rolü*. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İzmir.

Beard, K. W. and Wolf, E. M. (2001). Modification in the proposed diagnostic criteria for internet addiction. *Cyberpsychology & Behavior*, 4(3), 377-383.

Beck, A. (2008). *Bilişsel terapi ve duygusal bozukluklar*. (A. Türkcan ve V. Öztürk, Çev.) İstanbul: Litera Yayınları.

Benner, A. D. (2011). Latino Adolescents' Loneliness, Academic Performance, and the Buffering Nature of Friendships. *Article in Journal of Youth and Adolescence*, 40(5), 556-567.

Beşaltı, M. (2016). *Ergenlerde İnternet Bağımlılığı Ve Kişilik Özelliklerinin Bazı Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi*. Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep.

Bıyık, N. (2004). *Üniversite Öğrencilerinin Yalnızlık Duygularının Kişisel ve Sosyal Özellikleri, Öfke Eğilimleri Açısından İncelenmesi*. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir.

Boivin, M., Hymel, S. and Bukowski, W. M. (1995). The role of the social withdrawal peer rejection and victimization by peers in predicting loneliness and depressed mood in children. *Development and Psychopathology*, 7(4), 765-785.

Bostwick, J. M. and Bucci, J. A. (2008). Internet sex addiction treated with naltrexone. *Mayo Clin Proc*, 83(2), 226-230.

Bozkur, M. (2013). *İlköğretim II. Kademe öğrencilerinde internet bağımlılığının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Bölükbaş, K. (2003). *İnternet kafeler ve internet bağımlılığı üzerine sosyolojik bir araştırma: Diyarbakır örneği*. Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Diyarbakır.

Brelim, S. (1985). *Intimate Relationships*. NewYork: Random House.

Buluş, M. (1997). Üniversite Öğrencilerinde Yalnızlık. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3, 82-90.

Cananoğulları, Ö. ve Gürçay, S. (2017). İnternet Bağımlılık Düzeyleri Farklı Ergenlerin Cinsiyetlerine Göre Psikolojik İhtiyaçları, Sosyal Kaygıları Ve Anne Baba Tutum Algılarının İncelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26(1), 42-57.

Caplan, S. E. (2002). Problematic Internet use and psychosocial well-being: Development of a theorybased cognitive-behavioral measurement instrument. *Computers in Human Behavior*, 18(5), 553-575.

Caplan, S. E. (2005). A Social Skill Account Of Problematic İnternet Use. *Journal Of Communication*, 55(4), 721-736.

Carbonell, X., Andres Chamarro, A., Oberst, U., Rodrigo, B. and Prades, M. (2018). Problematic Use of the Internet and Smartphones in University Students: 2006-2017. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 15(3), 475.

Cassidy, J. and Asher, S. R. (1992). Loneliness and peer relationship in young children. *Child Development*, 63(2), 350-365.

Cavell, T. A. (1990). Social Adjustment, Social Performance, and Social Skills: A Tri-Component Model of Social Competence. *Journal of Clinical Child Psychology*, 19(2), 111-122.

Cengizhan, C. (2005). Öğrencilerin Bilgisayar Ve İnternet Kullanımında Yeni Bir Boyut: “İnternet Bağımlılığı”. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 22, 83-98.

Ceritli, U. (2016). *Lise Öğrencilerinde Bağımlı Stillerinin Problemlerine İnternet Kullanımına Etkisi*. İstanbul Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Ceyhan, E. (2016). *İnternet Bağımlılığının Bağımlı Stilleri Ve Duygu Düzenlemeyle İlişkisi*. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Van.

Ceyhan, E., Ceyhan, A. A., & Gürcan, A. (2007). The validity and reliability of the problematic internet usage scale. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 7(1), 411-416.

Chak, K. and Leung, L. (2004). Shyness and Locus of Control as Predictors of Internet Addiction and Internet Use. *Cyberpsychology & Behavior*, 7(5), 559-570.

Chang, M. K. and Man Law, S. P. (2008). Factor structure for young’s internet addiction test: a confirmatory study. *Computers in Human Behavior*, 24(6), 2597-2619.

Chapin, F. S. (1942). Preliminary Standardization of a Social Insight Scale. *American Sociological Review*, 7, 214-225.

Comedis, E. J. (2014) “The Role Of Social Skills İn The Academic Performance Of De La Salle Araneta University Freshmen Students, Presented at the DLSU Research Congress, De La Salle University. Erişim 25.07.2018, http://www.dlsu.edu.ph/conferences/dlsu_research_congress/2014/_pdf/proceedings/LC-CS-I-002-FT.pdf.

Coşkun, N. (2012). *İlköğretim 4. ve 5. sınıflarda sosyal beceri düzeyi ile sosyal bilgiler dersine yönelik tutumların çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.

Cömert, I. T. and Kayıran, S. M. (2010). Çocuk ve Ergenlerde İnternet Kullanımı, *Çocuk Dergisi*, 10(4), 166-170.

Curran, P. J., West, S. G., and Finch, J. F. (1996). The Robustness of Test Statistics to Nonnormality and Specification Error in Confirmatory Factor Analysis. *Psychological Methods*, 1(1), 16-29.

Custer, N. (2016). Test anxiety and academic procrastination among pre-licensure nursing students. *Nursing Education Perspectives*, 39(3), 162-163.

Çagiltay, K. (1997). *Herkes İçin İnternet*. Ankara: ODTÜ Yayıncılık.

Çalışgan, H. (2013). *İlköğretim Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı ve Siber Zorbalık*. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Çankaya, S. ve Odabaşı, H. F. (2009). Parental controls on children's computer and Internet use. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 1(1), 1105-1109.

Çatalbaş, N. (2012). TR 21 Trakya Bölgesinin Türkiye'nin Dış Ticaretindeki Yeri ve Gelişme Potansiyeli. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(1), 21-42.

Çelik, A., Çelen, F. K. ve Seferoğlu. S. S. (2014). *Ortaokul Öğrencilerinin İnternet Bağımlılık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Akademik Bilişim '14 - XVI. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri, 5 - 7 Şubat 2014, Mersin Üniversitesi, Mersin, 2014, s.373-382.

Çetin, A. (2015). *12-14 Yaş Arası Ergenlerin Sosyal Beceri Düzeyi ile Ebeveynlerine Bağlanma güvenliği arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Çevik, Ç. (2016). *İnternet Kullanım Süresinin Ergenler Üzerindeki Psikolojik Etkileri*. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Çoşkun, M. (2012). Gençlerin Kimlik Gelişimi Ve Sosyalleşme Sürecine Televizyon Dizilerinin Etkisi (Sakarya İli Kocaali İlçesi Örneği). *Akademik Bakış Dergisi*, 28, 1-20.

Çubukçu, Z.ve Gültekin, M. (2006). İlköğretimde Öğrencilere Kazandırılması Gereken Sosyal Beceriler. *Bilig. Bahar*, 37, 155-174.

Davis, R. A. (2001). A cognitive-behavioral model of pathological internet use. *Comput Human Behavior*, 17(2), 187-195.

Deleuze, G. and Guattari, F. (1994). *What Is Philosophy?*. New York: Columbia University Press.

Demir, A. (1990). *Üniversite Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeylerini Etkileyen Bazı Etmenler*. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Ankara.

Derin, S. (2013). *Lise Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı Ve Öznel İyi Oluş*. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Derin, S. ve Bilge, F. (2016). Ergenlerde internet bağımlılığı ve öznel iyi oluş düzeyi, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 6(46), 35-51.

DeRosier, M. E. and Lloyd, S.W. (2011). The impact of children's social adjustment on academic outcomes. *Reading & Writing Quarterly: Overcoming Learning Difficulties*, 27(1-2), 25-47.

We Are Social Digital 2017. Erişim 13.06.2018, <https://www.wfanet.org/app/uploads/2017/06/We-Are-Social-Digital-2017.pdf>.

Dikme, E. (2014). *Meslek Lisesi Öğrencilerinin İnternet Bağımlılıklarının Çeşitli Değişkenler Bağlamında İncelenmesi*. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Dinç, M. (2015). Teknoloji Bağımlılığı ve Gençlik. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 31-65.

Doğan A. (2013). *İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı*. Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İzmir.

Doğan, H., Işıklar, A. ve Eroğlu, S. E. (2008). Ergenlerin Problemlerini İnternet Kullanımının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 106-124.

Doğan, İ. (2000). *Sosyoloji/Kavramlar ve Sorunlar*. (3.Basım). İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Doğan, T. (2002). *Öğretmen ve Eğitim Yöneticilerine Rehber*, Ankara: Seçkin Yayınları.

Doğrusever, C. (2015). *Ön Ergenlerin İnternet Bağımlılığının Yalnızlık, Sosyal Beceriler Ve Bazı Sosyo Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Adana.

Duman, S. (2016). *Ergenlerin Problemlili İnternet Kullanımı İle Akademik Başarı Ve Ertelemeleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya.

Durmuş, A. ve Durmuş, H. I. (2016). *Teknolojiye Bağımlı Yaşamamak İçin*. İstanbul: Türkiye Yeşil Ay Cemiyeti.

Durmuş, A., Teber, M., Akyılmaz, D., Yardım, F. K. ve Durmuş, H. I. (2016). *Teknolojiye Bağımlı Yaşama!* . İstanbul: Türkiye Yeşilay Cemiyeti.

Duyan,V., Duyan, G. Ç., Çiftçi, E. G., Sevin, Ç., Erbay, E. ve İkizoğlu, M. (2008). Lisede Okuyan Öğrencilerin Yalnızlık Durumlarına Etki Eden Değişkenlerin İncelenmesi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 33(150), 28-41.

Efe, K. (2005). *Okul Öncesi Eğitim Çağında Çocuğu Olan Ailelerin Denetim Odağı Türü ve Çocuklarının Sosyal Davranışlarını Denetlemeleri Arasındaki İlişki*. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Eftekin, P. (2015). *Ergenlik Dönemindeki Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Ve Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Kayseri.

Egger, O. and Rauterberg, M. (1996). *Internet Behaviour and Addiction*. switzerland university Swiss Federal Institute of Technology, Unpublished Master Thesis, Swiss

Elibol Gültekin, S. (2008). *5 Yaş Çocuklarının Sosyal Becerilerinin Bazı Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Ellsworth, J. H and Ellsworth, M.V. (1996). *İnternet Business Book*. ABD: Wiley press.

Eni, Ş. (2017). *Lise öğrencilerinin sosyal medya kullanma sıklığının yalnızlık algılarına etkisi*. Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Erkan, S. (2002). *Rehberlik nedir?* Y. Kuzgun (Ed.), İlköğretimde rehberlik (3. Baskı), (ss. 1- 16). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Erözkan, A. (2009). Ergenlerde Yalnızlığın Yordayıcıları. *İlköğretim Online*, 8(3), 1-11.

Esen, E. (2010). *Ergenlerde İnternet Bağımlılığını Yordayan Psiko-Sosyal Değişkenlerin İncelenmesi*. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İzmir.

Esen, S. ve Siyez, M. D. (2011). Ergenlerde İnternet Bağımlılığını Yordayan Psiko-sosyal Değişkenlerin İncelenmesi, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(36), 127-138.

Eskin, M. (2001). Ergenlikte Yalnızlık, Baş etme Yöntemleri ve Yalnızlığın İntihar Davranışı ile İlişkisi. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 4(1), 5-11.

Fariz, S. (2017). *Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılık Düzeylerinin Sosyal Destek Ve Akademik Başarı Açısından İncelenmesi*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Gasset, J. O. (1995). *İnsan ve Herkes*. Çev: Neyire, G. Işık, İstanbul: Metis Yayınları.

Gencer, S. L. ve Koç, M. (2012). Internet Abuse Among Teenagers And Its Relations To Internet Use Patterns And Demographics. *Journal Of Educational Technology & Society*, 15(2), 25-36.

Gençtan, E. (1998). *Kim bilir?*. İstanbul: Metis Yayınları.

Gilles, D. ve Guattari, F. (1996). *What is philosophy*. Columbia: Columbia Üniversitesi Press.

Goldberg, I. (1999). *Internet Addiction Disorder*. Erişim 02.03.2018, <http://www.cog.brown.edu>.

Gonzales, L. and Vodicka, D. (2010). Top ten internet resources for educators. *Leadership*, 32-37.

Gonzalez, N. A. (2002). Internet addiction disorder and its relation to impulse control. Texas A&M University, *Unpublished master's thesis*, Kingsville.

Gök, A. Y. (2017). *Ergenlerde Problemlili internet Kullanımı, Kişilik Özellikleri Ve Sosyal Beceri Arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Greenfield, D. N. (1999). Psychological characteristics of compulsive internet use: A preliminary analysis. *CyberPsychology & Behavior*, 2(5), 403-412.

Griffiths, M. D. (2002). Occupational health issues concerning internet use in the workplace. *Work & Stress*, 16(4), 283-286.

Guedes, E., Sancassiani, F., Giovani, M., Campos, C. C., Sergio Machado, S., King, A. L.S., and Nardi, A. E. (2016). Internet Addiction and Excessive Social Networks Use: What About Facebook?. *Clinical Practice & Epidemiology in Mental Health*, 12, 43-48.

Günç, S. ve Kayri, M. (2010). Türkiye'de İnternet Bağımlılık Profili Ve İnternet Bağımlılık Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik-Güvenirlik Çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39, 220-232.

Gündoğan, A. O. (2012). *Yalnızlık ve Dayanışma*. Erişim 24.05.2018, <http://www.aliosmangundogan.com/pdf/makale/,%27.pdf>.

Güngören, D. (2011). *Evlilik Çatışmasının Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden 5-6 Yaş Çocuklarının Sosyal Uyum ve Becerilerine Etkisinin İncelenmesi*. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Günlü, A. (2016). *Ergenlerde İnternet Ve Problemlı İnternet Kullanım Davranışının İncelenmesi*. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir.

Gürültü, E. (2016). *Lise Öğrencilerinin Sosyal Medya Bağımlılıkları Ve Akademik Erteleme Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Harré, R. and Secord, P. F. (1972). *The Explanation of Social Behaviour*. Oxford: Blackwell.

Horzum, M. H. (2011). İlköğretim Öğrencilerinin Bilgisayar Oyunu Bağımlılık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Education and Science*, 36(59), 56-68.

Impraim, S. (2012). *The relationship among internet addiction, use of facebook and academic performance*. Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

İnan, A. (2010). *İlköğretim II. Kademe Ve Ortaöğretim Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı*. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.

Jang, K. S., Hwang, S. Y. and Choi, J. Y. (2008). Internet addiction and psychiatric symptoms among Korean adolescents. *Journal of School Health*, 78(3), 165-171.

Kaplan, N. (2016). *Ortaokul Öğrencilerinde İnternet Bağımlılık Düzeylerinin Sağlık Üzerine Etkilerinin İncelenmesi*. Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İzmir.

Karaca, M. (2007). İnternet Gençliği: Yeni Bir Gençlik Tiplemesi Denemesi. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 2(4), 419-438.

Karagöz, D.B. (2017). *İnternet Bağımlılığı Ve Bilgisayar Oyun Bağımlılığı Yaygınlığının, İlişkili Etkenlerin İncelenmesi*. Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi, Uzmanlık Tezi, Kocaeli.

Karakuş, F.T. (2006). *Ergenlerde Algılanan Duygusal İstismar İle Sosyal Beceri Arasındaki İlişki*. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Karakuş, M. (2016). *İnternet Bağımlılık Düzeyinin Teog Ders puanları Ve bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Mersin.

Karayurt, Ö.ve Akyol, Ö. (2008). Hemşirelik Yüksekokulu Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeyleri İle Akademik Başarı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 11(1), 33-39.

Kaya, A. (2005). Çocuklar için Yalnızlık Ölçeğinin Türkçe Formunun Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. *Eurasian Journal of Educational Research*, 19, 220-237.

Kaya, G. (2013). *Parçalanmış Aileye Sahip Çocukların Sosyal Beceri Düzeylerinin Çok Boyutlu Olarak İncelenmesi*. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Keçialan, R. (2013). *Ergenlere Yapılan Sosyal Beceri Eğitiminin İletişim Ve Öfke Kontrolüne Etkisi*. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Kelleci, M., Güler, N., Sezer, H. ve Gölbaşı, Z. (2009). Lise öğrencilerinde internet kullanma süresinin cinsiyet ve psikiyatrik belirtiler ile ilişkisi. *TAF Prev Med Bull*, 8(3), 223-230.

Kelleş, F. (2017). *Gençlik Merkezindeki Serbest Zaman Etkinliklerine Katılan Bireylerin Sosyal Beceri Düzeylerinin Bazı Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi: Adıyaman İli Örneği*. Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Bartın.

Kelleşoğlu, F. (2014). *Sosyal Hizmet Perspektifinden Akademik Başarı Ve Yalnızlık Düzeyi İlişkisinin İncelenmesi*. Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Yalova.

Kelly, J. A. (1982). *Social-Skills Training: A Practical Guide For Interventions*. New York: Springer Publishing Company.

Keskin, A. (2007). *İlköğretim Öğrencilerinin Ders Başarıları İle Sosyal Beceri Durumlarının İncelenmesi*. Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Manisa.

Kılıç, F. S. (2016). Bağımlılık ve Uyarıcı Maddeler. *Osmangazi Tıp Dergisi*, 38(1), 55-60.

Kılınç, İ. (2015). *Lise Öğrencilerinin Siber Duyarlılık, İnternet Bağımlılığı Ve Sosyal Değerlerinin İncelenmesi*. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya.

Kim, K., Ryu, E., Chon, M. Y., Yeun, E. J., Choi, S.Y., Seo, J-S. and Nam, B.W. (2006). Internet Addiction In Korean Adolescents And Its Relation To Depression And Suicidal İdeation: A Questionnaire Survey. *International Journal Of Nursing Studies*, 43(2), 185-192.

Kiralla, L. V. (2005). *Internet addiction disorder: A descriptive study of college counselors in four-year institutions*. University of La Verne Department of Organizational Leadership, Unpublished doctorate's thesis, United States.

Knapczyk, D. R. and Rodes, P. G. (1996). *Teaching social competence-a practical approach for improving social skills in students at-risk*. Pasific Grove: Brooks/Cole publishing Company.

Korkmaz, İ. (2013). Facebook ve mahremiyet: Görmek ve gözetle(n)mek. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(5), 107-122.

Korkmaz, N. (2017). *Lise Öğrencilerinde İnternet Kullanımının Başarı Yalnızlık Ve Depresyon Düzeyleri İle İlişkisi*. Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Köknel, Ö. (1998). *Bağımlılık-Alkol ve Madde Bağımlılığı*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.

Köksal, B. (2015). *Ortaöğretim Kurumlarında Okuyan Öğrencilerde Dijital Oyun Bağımlılık Düzeyleri, İnternet Bağımlılık Düzeyleri İle Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Körler, Y. (2011). *İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından Yalnızlık Düzeyleri ve Yalnızlık İle Sosyal Duygusal Öğrenme Becerileri Arasındaki İlişkiler*. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir.

Köse, E. (2009). *Yurttan Kalan Ve Ailesiyle Birlikte Yasayan Lise Öğrencilerinin Yalnızlık Ve Sosyal Destek Düzeylerinin İncelenmesi*. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İzmir.

Kutlu, M. (2005). Yetiştirme Yurdu Yaşantısı Geçiren Lise Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeyleri, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(24), 89-109.

Lim, T. (2010). The Use Of Facebook For Online Discussions Among Distance Learners. *Turkish Online Journal Of Distance Education-TOJDE*, 11(4), 72-81.

Lin, S. S., and Tsai, C. C. (2002). Sensation seeking and internet dependence of Taiwanese high school adolescents. *Computers in human behavior*, 18(4), 411-426.

Makas, Y. (2008). *Lise Öğrenimi Gören Gençlerin İnternet Kullanımının Psikososyal Durum İle İlişkisi*. Beykent Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Marlowe, H. A, and Bedell, J. R. (1986). Social Intelligence: Evidence for Multidimensionality and Construct Independence. *Journal of Educational Psychology*, 78(1), 52-58.

Marlowe, H. A. and Bedell, J. R. (1982). Social Intelligence: Evidence for Independence of the Construct. *Psychological Reports*, 51(2), 461-462.

Matson, J. L., Rotatori, A. F. ve Helsel, W. J. (1983). Development of a rating scale to measure social skills in children: The Matson Evaluation of Social Skills with Youngsters (MESSY). *Behavioral Research and Theory*, 21(4), 335-340.

McFall, R. M. (1982). A review and reformulation of the concept of social skills. *Behavioral Assessment*, 4(1), 1-33.

McGuire, J. ve Priestly, P. (1981). *Life After School: A social Skills Curriculum*. Oxford: Pergamon Press.

Mijuskovic, B. (1987). *Loneliness*. San Diago: Libra Publishers.

Millî Eğitim Bakanlığı. (2006). *İlköğretimde Sosyal Beceri Eğitimi*. ANKARA: T.C. Ankara Valiliği Milli Erişim 14.04.2018, http://polatliinkilapilkokulu.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/06/21/708463/dosyalar/2017_12/24022231_ilkYYr_sos_beceri_eYitimi.pdf.

Millî Eğitim Bakanlığı. (2011). *İnternet Ve E-Posta Yönetimi*. Ankara: T.C. Millî Eğitim Bakanlığı. Erişim 15.06.2018, http://bizdosyalar.nevsehir.edu.tr/539e5b3da2d8f7a15b3694f3e87f4140/bilgi_ve_iletisi_m_tek.pdf.

Mischel, W. (1973). Toward a cognitive social learning reconceptualization of personality. *Psychology Review*, 80(4), 252-283.

Morahan-Martin, J. (1998). *Males, females, and the Internet*. İçinde In J. Gackenbach (Ed.), *Psychology and the Internet: Intrapersonal, interpersonal, and transpersonal implications*. San Diego: Academic Press; 169-197.

Mutlu, M. (2018). *Üniversite Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığını Yordayan Psikososyal Değişkenler*. Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Ngai, S. S.Y. (2007). Exploring the validity of the internet addiction test for students in grades 5-9 in Hong Kong. *International Journal of Adolescence and Youth*, 13(3), 221-237.

O'Brennan, L. M., Bradshaw, C.P. and Sawyer, A.L. (2009). Examining developmental differences in the social-emotional problems among frequent bullies, victims, and bullyvictims. *Psychology in the Schools*, 46(2), 100-115.

Odabaşoğlu, G., Öztürk, Ö., Genç, Y. ve Pektaş, Ö. (2007). On olguluk bir seri ile internet bağımlılığı klinik görünümleri. *Bağımlılık Dergisi*, 8(1), 46-51.

Odacı, H. ve Çelik, Ç. B. (2013). Who are problematic internet users? An investigation of the correlations between problematic internet use and shyness, loneliness, narcissism, aggression and self-perception. *Computers in Human Behavior*, 29(6), 2382-2387.

Okur, H.D. (2013). Gençlik Ve Sosyal Paylaşım Siteleri. *Düşünce Dünyasında Türkiz Siyaset Ve Kültür Dergisi*, 23, 93-106.

Ögel, K. (2002). *Bağımlılığı önleme anne-babalar öğretmenler için kılavuz*. İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık.

Ögel, K. (2012). *İnternet Bağımlılığı*. İstanbul: Kültür Yayınları.

Öksüz, Y. (2002). Ergenin Kişilik Gelişiminde Ebeveynin Rolü. *Milli Eğitim Dergisi*, 155-156, Yaz-Güz. Erişim 04.07.2018, https://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/155156/oksuz.htm.

Önay, N. (2014). *Ergenlerde İnternet Bağımlılığı Yordayıcıları Olarak Ana Baba Tutumları, İletişim Becerisi Ve Yalnızlık Algısı*. Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Özbay, Y. (2008). *Kişisel Rehberlik (9.Baskı)*. İçinde Gürhan Can (Ed.), Psikolojik Danışma ve Rehberlik Ankara: Pegem A Yayıncılık, 117-147.

Özdemir, G. (2016). *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı Ve Depresyon Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi*. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Özodaşık, M. (1989). *Yalnızlığın Çeşitli Değişkenlerle İlişkisi*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya.

Özodaşık, M. (2001). *Modern İnsanın Yalnızlığı (1. Baskı)*. Konya: Çizgi Kitapevi Yayınları.

Özpolat, A. (2010). Ailede Demokratik Sosyalleşme. *Aile ve Toplum Eğitim Kültür Ve Araştırma Dergisi*, 11(5), 9-24.

Öztürk, Ö., Odabaşoğlu, G., Eraslan, D., Genç Y., Kalyoncu Ö. ve Ayhan, Ö., (2007). İnternet Bağımlılığı: Kliniğin Ve Tedavisi. *Bağımlılık Dergisi*, 8(1), 36-41.

Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Erkan Akgün, Özcan., Karadeniz, Şirin., Demirel, Funda., (2018). *Bilimsel araştırma yöntemleri (25. Baskı)* Ankara: Pegem Yayıncılık.

Özyürek, A., Begde, Z. ve Yavuz, N. F. (2014). Okul Öncesi Çocukların Sosyal Becerileri ile Yakın Çevresindeki Yetişkin Etkileşimleri Arasındaki İlişki. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(2), 115-134.

Pancar, A. (2009). *Parçalanmış ve Tam Aileye Sahip Ergenlerin Yalnızlık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Adana.

Parlaz, E. A., Tekgül, N., Karademirci, E. ve Öngel, K. (2012). Ergenlik Dönemi: Fiziksel Büyüme, Psikolojik ve Sosyal Gelişim Süreci. *The Journal of Turkish Family Physician*, 3(4), 10-16.

Pawlak, C. (2002). Correlates of Internet use and addiction in adolescents. *Dissertation Abstracts International Section A: Humanities & Social Sciences*, 63(5-A), pp. 1727.

Peltoniemi, T. (2002, March). *Net addiction in Finland*. First Prevnet Conference of Telematics in Addiction Prevention, Atina, Greece.

Peplau, L. A. and Perlman, D. (1982). *Loneliness, A Sourcebook Of Current Theory, Research And Therapy*. New York: Wiley, 1982.

Pırtık, Ş. (2013). *Boşanmış Ve Tam Aileden Gelen Okul Öncesi Çocukların Sosyal Beceri Ve Akran Tepkilerinin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi*. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya.

Renshaw, P. D. and Brown, P.J. (1993). Loneliness in middle childhood: Concurrent and longitudinal predictors. *Child Development*, 64(4), 1271-1284.

Rokach, A. (1989). Antecedent of loneliness: A factorial analysis. *The Journal of Psychology*, 123(4), 369-384.

Rothenberg, B. B. (1970). Children's Social Sensitivity and the Relationship to Interpersonal Competence, Intrapersonal Comfort, and Intellectual Level. *Developmental Psychology*, 2(3), 335-350.

Saatçioğlu, H. (2016). *İnternet Bağımlılığı Tanısı Alan Ergenlerin Sosyal Bilişsel Becerilerinin Değerlendirilmesi*. Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi, Uzmanlık Tezi, İzmir.

Sarı, E. (2007). *Anasınıfına devam eden 5-6 yaş grubu çocukların, annelerinin çocuk yetiştirme tutumlarının, çocuğun sosyal uyum ve becerilerine etkisinin incelenmesi*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Serin, N. B. (2011). An Examination Of Predictor Variables For Problematic Intrnet Use. *The Turkish Online Journal Of Educational Technology*, 10(3), 54-62.

Sermat, V. (1980). Some Situational and Personality Correlates of Loneliness. İcinde In J. Hartog., J. R. Audy. & Y. A. Cohen. (Ed.), *The Anatomy of Loneliness*. New York: International University Press: 305-318.

Sevindik, F. (2011). *Fırat Üniversitesi Öğrencilerinde Problemlı İnternet Kullanımı ve Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışlarının Belirlenmesi*. İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Malatya.

Simkova, B and Cincera, J. (2004). Internet addiction disorder and chatting in the Czech Republic. *Cyberpsychol Behavior*, 7(5), 536-539.

Shields MK, Behrman RE. (2000). Children and computer technology: Analysis and recommendations. *The Future of Children*, 10(2), 4-30.

Solak, M. ř. (2012). *Ortaöğretim öğrencilerinin bilgisayar oyunu tutumları ile saldırganlık ve yalnızlık eğilimleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Sonkur, A. (2014). *İnternet Bağımlılığının Depresyon, Tepki Biçimleri, Düşünce Baskılama, Endişe Ve Üst Bilişle İlişkisi*. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Van.

Sorias, O. (1986). Sosyal Beceriler Ve Değerlendirme Yöntemleri. *Psikoloji Dergisi*, 5(20), 25-29.

Soule L. C, Shell, L. W. and Kleen, B. A. (2003). Exploring Internet Addiction: Demographic Characteristics and Stereotypes of Heavy Internet Users. *The Journal of Computer Information Systems*, 44(1), 64-73.

Suler, J. (1996). *The Psychology of Cyberspace*. Britain:Cambridge University Press.

şahan, M. ve çapan, B. E. (2017). Ergenlerin Problemlı İnternet Kullanımında Kişilerarası İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmaların ve Sosyal Kaygının Rolü. *Ege Eğitim Dergisi*, 2(18), 887-913.

Şahin, M. (2011). *İlköğretim Okulu Öğrencelerindeki internet Bağımlılığı*. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Şaşmaz, T., Öner, S., Kurt, A.Ö., Yapıcı, G., Yazıcı, A. E., Buğdaycı, R. ve Şiş, M. (2013). Prevalence and risk factors of internet addiction in high school students. *European Journal of Public Health*, 24(1), 15-20.

Şentürk, S. S. (2010). *Liseli Ergenlerin Yalnızlık Algısının Sosyal Beceri, Benlik Saygısı Ve Kişilik Özellikleri Bağlamında Değerlendirilmesi*. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Tanrıverdi, S. (2012). *Ortaöğretim Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı İle Algılanan Sosyal Destek Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Van.

Tarhan, N. (1996). *Sosyometrik Statü, Cinsiyet, Akademik Başarı, Okul Türü ve Sınıf Düzeyi ile Ortaokul Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeyleri Arasındaki İlişki*. Ortadoğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Thorndike, E. L. (1920), Intelligence and Its Use. *Harper's Magazine*, 140, 227-235.

Thorndike, E. L. (1937). An Evaluation of the Attempts to Measure Social Intelligence. *Psychological Bulletin*, 34(5), 275-285.

Toraman, M. (2013). *İnternet Bağımlılığı Ve Sosyal Ağ Kullanım Düzeylerinin Ortaöğretim Öğrencilerinin Akademik Başarıları İle İlişkinin İncelenmesi*. Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Elazığ.

Trower, P. (1982). *Toward a generative model of social skills: A critique and synthesis*. İçinde: Curran, J. P., Monti, P.M. (Ed.), *In.Social skills training: A practical handbook for assessment and treatment*. New York: Guilford Press; 399-427.

TDK (2006, 26 Eylül). *İnternet*. Ankara: Türk Dil Kurumu. Erişim 25.06.2018, http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5b9eb38b8716a9.85033416.

Tuna, C. (2015). *Ortaokul Öğrencilerinin Ebeveynleriyle Olan Bağlanma İlişkisinin İnternet Bağımlılığına Etkisi*. Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Turan, R. T. (2015). *Başkent Üniversitesi Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı Sıklığı Ve İlişkili Faktörler*. Başkent Üniversitesi Tıp Fakültesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

TÜİK (2014, 22 Ağustos). *Hane halkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması*. Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu. Erişim 11.03.2018, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=16198>.

TÜİK (2009, 18 Ağustos). *Hane halkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması*. Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu. Erişim 11.03.2018, www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=8572.

TÜİK (2013, 22 Ağustos). *06-15 Yaş Grubu Çocuklarda Bilişim Teknolojileri Kullanımı Ve Medya*. Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu. Erişim Tarihi 11.03. 2018, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=15866>.

TÜİK (2016, 18 Ağustos). *Hane halkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması*. Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu. Erişim 11.03.2018, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21779>.

TÜİK (2017, 18 Ağustos). *Hane halkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması*. Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu. Erişim 11.03.2018, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=24862>.

TÜİK (2017, Eylül). *Sabit Telefon, Cep Telefonu Ve İnternet Abone Sayısı*. Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu. Erişim 11.03.2018, <http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist>.

TÜİK (2018). *Adrese Dayalı Nüfus Kayıt İstatistikleri*. Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu. Erişim 24.10.2018, <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr>.

Türkoğlu, D. (2013). *Okul Öncesi Dönem Çocuğu Olan Babaların Babalık Rollerini Algılamaları İle Eşlerinden Gördükleri Desteğin Çocuklarının Sosyal Beceri Düzeylerine Etkisinin İncelenmesi*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Tvedt, H. (2007). *Internet Use and Related Factors Among Fifth-Graders*. Department of Psychology Umeå University, Unpublished Master's Thesis, Swedish.

Uz Baş, A. (2003). *İlköğretim 4. Ve 5. Sınıflarda Okuyan Öğrencilerin Sosyal Becerileri Ve Okul Uyumu İle Depresyon Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, İzmir.

Uzamaz, F. (2000). *Ergenlerde Sosyal Beceriler Ve Değerlendirme Yöntemleri*. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6(6), 49-58.

Uzun, Ç. (2013). *Anne-Babası Boşanmış Ve Boşanmamış Çocuklarda Depresyon Ve Sosyal Becerilerin Değerlendirilmesi*. İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Ülgen, V. (2014). *12-18 Yaş Arası Ergenlerde internet Bağımlılığında Sosyal Karşılıklılık Ve Yordayıcı Faktörlerin Değerlendirilmesi*. Marmara Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Ünal, M.H. (2015). *Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Akıllı Telefon Bağımlılık Düzeylerinin Belirlenmesi*. Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Tıp Fakültesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Ünsal, E. (2016). *Ortaokul Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Weiss, R. S. (1973). *Loneliness: The Experience of Emotion and Social Isolation*. Cambridge: MIT Press.

Xu, J., Shen, L., Yan, C., Hu, H., Yang, F., Wang, L. and Kotha, S. R. (2014). *Parent-Adolescent Interaction and Risk of Adolescent Internet Addiction: A Population-Based Study in Shanghai*. *BMC Psychiatry*, 14(112), 1-11.

Yalom, I. (1999). *Varoluşçu Psikoterapi*. (Z. İyidoğan Babayiğit, Çev.) İstanbul: Kabalcı Yayınevi.

Yang, C. K., Choe, B. M., Baity, M., Lee, J. H. and Cho, J. S. (2005). SCL-90-R and 16PF Profiles of Senior High School Students With Excessive Internet Use. *Canadian Journal of Psychiatry*, 50(7), 407-14.

Yavuzer, H. (2007). *Çocuk psikolojisi*. (20. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yellowlees, P. and Marks, S. (2007). Problematic Internet use or Internet addiction?. *Computers in Human Behaviour*, 23(2), 1447-1453.

Yıldız, İ. (2010). *Lise Öğrencilerinde Problemler İnternet Kullanımı İle Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Arasındaki İlişki*. Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Sivas.

Yılmaz, E., Yılmaz, E. ve Karaca, F. (2008). Üniversite öğrencilerinin sosyal destek ve yalnızlık düzeylerinin incelenmesi, *Genel Tıp Dergisi*, 18(2), 71-79.

Yılmaz, M. F. (2013). *Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik İyi Oluşlarının Problemler İnternet Kullanımı Ve Bazı Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir.

Yılmaz, M. G. (2012). *Ortaöğretim öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri ile utangaçlık düzeyleri arasındaki ilişki (İstanbul İli Tuzla İlçesi Örneği)*. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Yılmaz, S. (2006). *İnternet Ve İnternet Kafelerin İlk Ortaöğretim Öğrencilerine Etkileri (İstanbul Örneği)*. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya.

Yoo, H. J., Cho, S. C., Ha, J., Yune, S. K., Kim, S. J., Hwang, J., Chung, A., Sung, Y. H. ve Lyoo, I. K. (2004). Attention deficit hyperactivity symptoms and internet addiction. *Psychiatry and Clinical Neurosciences*, 58(5), 487-494.

Young, J. E., (1982). *Loneliness, Depression and Cognitive Therapy: Theory and Application*. Loneliness: A Sourcebook f Current Theory, Research And Therapy, Editör: Peplau, In. L. A. and Perlman, D, New York: Wiley.

Young, K. S. (1996). Internet addiction: The emergence of a new clinical disorder. *CyberPsychology and Behavior*, 1(3), 237-244.

Young, K. S. (1999) Internet Addiction: Symptoms, Evaluation and Treatment. *Innovations in Clinical Practice: A Source Book*, 17, 19-31. Erişim 03.06.2018, [http://www.scirp.org/\(S\(351jmbntvnsjt1aadkpozje\)\)/reference/ReferencesPapers.aspx?ReferenceID=909095](http://www.scirp.org/(S(351jmbntvnsjt1aadkpozje))/reference/ReferencesPapers.aspx?ReferenceID=909095).

Young, K. S. (2004). Internet Addiction: A New Clinical Phenomenon and Its Consequences. *American Behavioral Scientist*, 48(4), 402-415.

Young, K. S. (2007). Cognitive behavior therapy with internet addicts: Treatment outcomes and implications. *Cyberpsychology & Behavior*, 10(5), 671-679.

Young, K. S. ve Case, C. J. (2004). Internet Abuse in the Workplace: New Trends in Risk Management. *Cyberpsychology & Behavior*, 7(1), 105-111.

Yurttaş, G. O. (2013). *İnternet Kullanım Alışkanlıkları Açışından İlköğretim 5.-6.-7.-8. Sınıf Öğrencilerinin Durumu İnternet Kullanımı İle İlgili Ailelerin Değerlendirmeleri*. Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Yüce, B. Ç. (2018). *Lise Öğrencilerinde Problemlİ İnternet Kullanımının Kontrol Odağı, Problem Çözme Becerisi, Sosyal Destek Değişkenleri İle İlişkisi*. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Yüksel, G. (1999). Sosyal Beceri Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeyine Etkisi. *Türk Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Dergisi*, 2(11), 37-47

Zarei, E., Heydari, H. and Adli, M. (2013) The Relationship between Loneliness and Social Acceptance and the Academic Performance of Students, *J. Life Sci. Biomed*, 3(2), 171-175.

Zsolt D., Szeredi, B., and Rózsa, S. (2008). The three-factor model of internet addiction: the development of the problematic Internet use questionnaire (PIUQ). *Behavior Research Methods*, 40(2), 563-74.

FORMLAR

Ek-1. Kişisel Bilgi Formu

KİŞİSEL BİLGİ FORMLARI

Değerli arkadaşlar,

Aşağıdaki formlarda kendinizle ve ailenizle ilgili bir takım sorular vardır. Bu sorular sizinle ilgili bazı bilgiler toplamak amacıyla hazırlanmıştır. Bu çalışma, İlköğretim ortaokul öğrencilerinin yalnızlık ve sosyal beceri düzeylerinin internet bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesini tespit etmek amacıyla yapılmaktadır. Aşağıdaki sorulara vereceğiniz cevaplar bu bilimsel çalışmanın sağlıklı bir biçimde sonuçlanmasına yardımcı olacaktır. Sizden her maddeyi dikkatli bir şekilde okuyarak, kendinize uygun bulduğunuz seçeneği işaretlemeniz beklenmektedir. Cevaplarınız araştırmaya amacıyla kullanılacak ve bilgiler saklı tutulacaktır. İçtenlikle yanıtladığınız için teşekkür ederim.

Kırklareli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Yüksek Lisans Öğrencisi: Ökkeş KISA

- 1) **Cinsiyetiniz**
  - a) Kız
  - b) Erkek
- 2) **Yaşınız (lütfen yazınız):** .....
- 3) **Sınıf Düzeyiniz**
  - a) 6. Sınıf
  - b) 7. Sınıf
  - c) 8. Sınıf
- 4) **Nerede Yaşıyorsunuz**
  - a) Devlet Yurdu
  - b) Özel Yurt
  - c) Kiralık Ev
  - d) Kendi Eviniz
- 5) **Ailenizin ortalama aylık geliri ne kadardır**
  - a) 751 TL- 1250 TL arası
  - b) 1251 TL 1850 TL arası
  - c) 1851 TL – 2650 TL arası
  - d) 2651 TL – 3000 TL arası
  - e) 3001 TL ve üzeri
- 6) **Anne ve Babanız Birlikte mi yaşıyor**
  - a) Evet
  - b) Hayır
- 7) **Annenizin eğitim durumu**
  - a) Okur- Yazar değil
  - b) İlkokul
  - c) Ortaokul
  - d) Lise mezunu
  - e) Üniversite ve üzeri
- 8) **Babanızın Eğitim Durumu**
  - a) Okur- Yazar değil
  - b) İlkokul
  - c) Ortaokul
  - d) Lise mezunu
  - e) Üniversite ve üzeri
- 9) **Okuldaki başarı durumunuzu nasıl değerlendiriyorsunuz**
  - a) Çok Kötü
  - b) Kötü
  - c) Orta
  - d) İyi
  - e) Çok İyi
- 10) **Sosyal paylaşım sitelerine (facebook, twitter vb.) üyeliğiniz var mı?**
  - a) Evet
  - b) Hayır
- 11) **Evinizde bilgisayar var mı?**
  - a) Evet
  - b) Hayır
- 12) **Anne Babanız İnternet kullanımınıza bir sınırlama koyar mı?**
  - a) Evet
  - b) Hayır
- 13) **Bir günde kaç saat internette vakit geçiriyorsunuz**
  - a) Günde 0-1 Saat Arası
  - b) Günde 1-3 Saat Arası
  - c) Günde 3-5 Saat Arası
  - d) Günde 5 saatten fazla
- 14) **Ödevlerinizde en çok hangisini kullanırsınız**
  - a) İnternet
  - b) Kütüphane
  - c) Diğer .....
- 15) **İnterneti genel itibariyle hangi amaçlar için kullanırsınız**
Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz
  - a) İnternet sayfalarında sörf yapmak
  - b) Oyun Oynamak
  - c) Okulla ilgili araştırmalar yapmak
  - d) Film İzlemek
  - e) Boş Zamanlarımı Değerlendirmek

- f) Sosyal Paylaşım Siteleri (face, twitter)
- g) Diğer Belirtiniz.....

**16) İnternet kullanımı konusunda anne-
babanızın koyduğu kurallar var mı**

- a) Süre kısıtlaması var
- b) Ders sonrasında izin var
- c) Oyun sitelerine girme diyorlar
- d) Fazla chat yapma diyorlar

- e) Paralı sitelere girme diyorlar
- f) Hiçbir kısıtlamada bulunmuyorlar

17) Size ait cep telefonunuz var mı

- a) Evet
- b) Hayır

18) Cep telefonunuzun internet bağlantısı var mı

- a) Evet
- b) Hayır

Ek-2.İnternet Bağımlılığı Ölçeği

İ. B.

		(6)Devamlı	(5)Çok sık	(4)Çoğunlukta	(3)Arada sırada	(2)Nadiren	(1)Hiç bir zaman
1	Ne sıklıkla planladığımızdan daha fazla süre internette kalıyorsunuz?						
2	Ne sıklıkla internette kalmak için günlük ev işlerini ihmal edersiniz?						
3	Ne sıklıkla arkadaşlarınızla birlikte olmak yerine interneti tercih edersiniz?						
4	Ne sıklıkla internet kullanan kişilerle yeni ilişkiler kurarsınız?						
5	Ne sıklıkla bir işe başlamadan önce e-postanızı (e-mail) denetlersiniz?						
6	Ne sıklıkla okula devamınız internette dolaylı olumsuz etkilenir?						
7	Herhangi biri internette ne yaptığınızı sorduğunda ne sıklıkla kendinizi savunur ve ne yaptığınızı gizlersiniz?						
8	Çevrenizdekiler ne sıklıkla internette harcadığınız zamanın fazlalığından şikâyet eder?						
9	Ne sıklıkla okuldaki ders notlarınız ve ödevleriniz internette kalma sürenizden olumsuz yönde etkilenir?						
10	Hayatınız hakkında sizi rahatsız eden düşünceleri dağıtmak için ne sıklıkla internete girersiniz?						
11	Ne sıklıkla internete girmek için sabırsızlanırsınız?						
12	Ne sıklıkla internetsiz hayatın sıkıcı, boş ve eğlencesiz olacağını düşünürsünüz?						
13	Biri sizi internetteyken rahatsız ettiğinde ne sıklıkla kırıncı konuşur, bağırır veya kızgın davranışlar gösterirsiniz?						
14	Gece geç saatlerde internet kullanmaktan ötürü ne sıklıkla uykunuz kaçır?						
15	İnternette olmadığımız zamanlarda ne sıklıkla interneti düşünür veya internete girmeyi hayal edersiniz?						
16	Kendinizi ne sıklıkla internetteyken "yalnızca birkaç dakika daha" derken bulursunuz?						
17	Ne sıklıkla internette harcadığımız zamanın miktarını azaltmaya çalışır ve başarısız olursunuz?						
18	İnternette kaldığımız süreyi ne sıklıkla saklamaya çalışırsınız?						
19	Ne sıklıkla başkalarıyla dışarı çıkmak yerine internette daha fazla zaman geçirmeyi yeğlersiniz?						
20	Ne sıklıkla internette olmadığımızda kendinizi çökmüş, aksi veya sınırlı hissedip, internete girince rahatlırsınız?						

Ek-3.Matson Sosyal Beceri Ölçeği

MATSON SOSYAL BECERİ ÖLÇEĞİ

YÖNERGE: Aşağıda her insanın zaman zaman yasayabileceği bir takım durumlar maddeler halinde verilmiştir. Bu maddelerde belirtilen durumların hangilerinin size uygun olup olmadığına karar vererek işaretleyiniz. Bütün soruların cevaplandırılması gerekmektedir. Cevaplarınızı gizli kalacaktır.

Teşekkürler...

		Bana HİÇ uygun değil	Bana PEK uygun değil	Bana BİRAZ uygun	Bana OLDUKÇA	Bana TAMAMEN
1	İnsanları güldürürüm.					
2	İnsanları korkuturum veya bir kabadayı gibi davranırım.					
3	Kolayca sinirlenirim.					
4	Sık sık yakınırm ya da şikâyet ederim.					
5	Başka biri konuşurken konuşurum (konuşmasını keserim).					
6	Bana ait olmayan eşyaları izinsiz alırım ya da kullanırım.					
7	İnsanlarla konuşurken onların yüzüne bakarım.					
8	Birçok arka daşım var.					
9	Öfkeli olduğum zaman tokat atarım ve ya vururum.					
10	İncinmiş bir arka daşımı yardım ederim.					
11	Üzgün bir arka daşımı neşelendiririm.					
12	Diğer çocuklara tehdit eder gibi bakarım.					
13	Bir başkası iyi bir şey yaptığında öfkelenirim veya kıskanırım.					
14	Bir başkası iyi bir şey yaptığında mutlu olurum.					
15	Verdiğim sözleri tutmam (sözümde durmam).					
16	İnsanlara hoş göründüklerini söylerim.					
17	İstedğim bir şeyi almak için yalansöylerim.					
18	İnsanları kızdırmak için onlara sataşırım.					
19	İnsanlara yaklaşıp bir sohbet başlatabilirim.					
20	Biri benim için bir şey yaptığında mutlu olurum ve teşekkür ederim.					
21	İnsanlarla konuşmaktan korkarım.					
22	İyi sır saklarım.					
23	Nasıl arka daş edileceğini bilirim.					
24	Bile bile diğerlerinin duygularını incitirim (diğer insanları üzmeye çalışırım).					
25	İnsanlarla dalga geçerim.					
26	Arka daşlarımı savunurum.					
27	İnsanlar konuşurken onlara bakarım.					
28	Sahip olduklarımı başkalarıyla paylaşıyorum.					
29	Diğer insanlardan daha iyiymişim gibi davranırım.					
30	Duygularımı belli ederim.					
31	İnsanlar benimle uğraşmadığında bile, uğraştıklarını zanne ederim.					
32	İnsanları rahatsız edecek sesler çıkarırım (geğirmek, bumumu çekmek gibi).					
33	Çok yüksek sesle konuşurum.					

34	İnsanlara isimleriyle hitap ederim.					
35	İnsanlara yardımteklif ederim.					
36	Başkalarıyla konuşurken sorular sorarım					
37	Arka daşlarımı sık sık görürüm					
38	Yalnız basıma oynarım					
39	Birini incittiğimde üzülürüm.					
40	Oyunlarda diğer çocuklara katılırım					
41	Sık sık kavga ederim.					
42	Başkalarını kıskanırım					
43	Benimle iyi geçinen insanlara iyi davranırım					
44	Başkalarına hal hatır sorarım					
45	Başkalarının yanında haddinden fazla kalırım (bu onları sıkar).					
46	Diğer insanların sakalarına ve anlattıkları komik öykülere gülerim.					
47	Birileriyle şakalaşırken onları incitirim.					

Ek-4. Çocuk Temelli Yalnızlık Ölçeği

ÇOTYÖ 5-8

Sevgili öğrenciler aşağıda çocukların bazı durumlara ilişkin düşüncelerini ifade eden cümleler bulunmaktadır. Lütfen her cümleyi dikkatlice okuyarak o durumun size ne kadar uyduğunu düşünün ve kararınıza en uygun seçeneğin içine çarpı koyarak düşüncenizi belirtin. Cevaplarınızın kimseye paylaşılmayacağından emin olun. Bu anketin sizin okul çalışmalarınızla bir ilgisi yoktur. Sizden düşüncelerinizi içten bir şekilde ifade etmeniz beklenmektedir. Lütfen tüm soruları cevaplamaya çalışın

		(5) Her zaman doğru	(4) Çoğunlukla doğru	(3) Bazen doğru	(2) Doğru değil	(1) Hiç doğru değil
1	Kitap okumayı severim					
2	Sınıfta konuşabileceğim kimse yok					
3	Sınıftaki diğer çocuklarla uyumlu bir şekilde çalışırım.					
4	Televizyonu çok izlerim					
5	Benim için okulda yeni arkadaşlar edinmek zordur.					
6	Okulu seviyorum.					
7	Sınıfımda birçok arkadaşım var.					
8	Okulda kendimi yalnız hissediyorum.					
9	Birine ihtiyaç duyduğumda sınıfımda bir arkadaş bulabilirim.					
10	Spor yapmayı severim					
11	Okulda kimsenin beni sevmediğini düşünüyorum.					
12	Fen bilgisi derslerini severim.					
13	Okulda birlikte oynayabileceğim kimse yok.					
14	Müzik dinlemeyi severim.					
15	Sınıf arkadaşlarımla iyi geçinirim.					
16	Okulda arkadaşlarımla beni içlerine almadıklarını düşünüyorum.					
17	Okulda yardıma ihtiyaç duyduğumda yardım edecek hiç arkadaşım yok.					
18	Resim yapmayı ve boyamayı severim.					
19	Okuldaki çocuklarla iyi geçinemem.					
20	Okulda yalnızım.					
21	Arkadaşlarımla tarafından oldukça sevilen biriyim.					
22	Satranç, dama, tavla gibi tahta üzerinde oynanan oyunları severim.					
23	Sınıfta hiç arkadaşım yok.					

Ek-5. Veli Onay Formu

KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ
KIRKLARELİ UNIVERSITY
KIRKLARELİ -TURKEY

Halk sağlığı Bölümü
Department of public health

Tel: 90 (288) 212 26 80
Faks:90 (312) 214 70 86

Veli Onay Mektubu

Sayın Veli, Sevgili Anne-Baba,

Kırkırelü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Halk Sağlığı Anabilim Dalı yüksek lisans programı öğrencisiyim. "Ortaokul Öğrencilerinin Yalnızlık ve Sosyal Beceri Düzeyi ile İnternet bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi" başlıklı yüksek lisans tez çalışmamı yürütmekteyim.

Bu çalışmanın amacı nedir? Ortaokul öğrencilerinin yalnızlık ve sosyal beceri düzeyi ile internet bağımlılığı arasında ilişki olup olmadığını tespit etmek amacıyla yapılacaktır.

Sizin ve çocuğunuzun katılımcı olarak ne yapmasını istiyoruz? Çalışmanın amacını gerçekleştirebilmek için çocuğunuzun bazı anketleri doldurmasına ihtiyaç duymaktayız. Katılmasına izin verdiğiniz takdirde çocuğunuzun anketi okulda ders saatinde dolduracaktır. Sizden çocuğunuzun katılımcı olmasıyla ilgili izin istediğimiz gibi, çalışmaya başlamadan çocuğunuzdan da sözlü olarak katılımla ilgili rızası mutlaka alınacak. Çocuğunuzun uygulanacak olan *Kişisel Bilgi Formu, Sosyal Beceri Ölçeği, Yalnızlık Ölçeği* ve *İnternet Bağımlılığı Ölçeği Ek'te* size de sunulmuştur.

Çocuğunuzdan alınan bilgiler ne amaçla ve nasıl kullanılacak? Çocuğunuzun dolduracağı anketlerde cevaplar kesinlikle gizli tutulacak ve bu cevaplar sadece bilimsel/tez araştırma amacıyla kullanılacaktır. Çocuğunuzun kişisel bilgileri, hiçbir şekilde kimseye paylaşılmayacaktır. Araştırma sonuçlarının özeti tarafımızdan okula ulaştırılacaktır. Çocuğunuzun anketleri doldurarak bize sağlayacağı bilgiler çocukların duygusal ve sosyal gelişimini etkileyen etmenlerin saptanmasına ve bunlar arasındaki ilişkinin belirlenmesinde önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Çocuğunuz çalışmayı yarıda kesmek isterse ne yapmalıyız? Çocuğunuzun cevaplayacağı soruların onun psikolojik gelişimine olumsuz etkisi olmayacağından emin olabilirsiniz. Yine de, bu formu imzaladıktan sonra hem siz hem de çocuğunuz katılımcılıktan ayrılma hakkına sahipsiniz. Katılım sırasında sorulan sorulardan ya da herhangi bir uygulama ile ilgili başka bir nedenden ötürü çocuğunuz kendisini rahatsız hissettiğini belirtirse, ya da kendi belirtmesi de araştırmacı çocuğunuzun rahatsız olduğunu öngörürse, çalışmaya sorular tamamlanmadan ve derhal son verilecektir. Şayet siz çocuğunuzun rahatsız olabileceğini hissederseniz, böyle bir durumda çalışmadan sorumlu kişiye çocuğunuzun çalışmadan ayrılmasını istediğinizi söylemeniz yeterli olacaktır.

Bu çalışmayla ilgili daha fazla bilgi almak isterseniz: Araştırmayla ilgili sorularınızı aşağıdaki e-posta adresini kullanarak bize yöneltebilirsiniz.

Saygılarımla,

Ökçe KİSA
Kırkırelü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Halk Sağlığı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı Öğrencisi
Okkaskisa22@gmail.com +905315072630

Lütfen bu araştırmaya katılmak konusundaki tercihinizi aşağıdaki seçeneklerden size en uygun gelenin altına imzanızı atarak belirtiniz ve bu formu çocuğunuzla okula geri gönderiniz.

A) Bu araştırmaya tamamen gönüllü olarak çocuğum .....'nın katılımcı olmasına izin veriyorum. Çalışmayı istediğim zaman yarıda kesip bırakabileceğimi biliyorum ve verdiğim bilgilerin bilimsel amaçla olarak kullanılmasını kabul ediyorum.

Veli Adı-Soyadı:

İmza.....

B) Bu çalışmaya çocuğumun .....'nın katılımcı olmasına izin vermiyorum.

Veli Adı-Soyadı:

İmza.....

Ek-6.Kırklareli İl Millî Eğitim Müdürlüğü İzin Belgesi

T.C.
KIRKLARELİ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 81588373-605-E.13717359
Konu : Araştırma İzni

05.12.2016

İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE

- İlgi : a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 07/03/2012 tarihli ve B.08.0.YET.00.20.00.0/3616 (Genelge No:2012/13) sayılı yazısı.
b) Kırklareli Üniversitesi Rektörlüğü Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'nün 21.11.2016 tarihli ve 69456409-605.01-E.5638 sayılı yazısı.
c) İl Millî Eğitim Müdürlüğü Araştırma ve Değerlendirme Komisyonu'nun 05.12.2016 tarihli raporu.

Kırklareli Üniversitesi Halk Sağlığı Enstitüsü Tezli Yüksek Lisans öğrencisi Ökkeş KISA'nın "Ortaokul Öğrencilerinin Yalnızlık ve Sosyal Beceri Düzeyleri ile İnternet Bağlılığı İlişkisinin İncelenmesi" başlıklı yüksek lisans tez çalışmasının Müdürlüğümüze bağlı merkez ve ilçelerde bulunan ortaokullarda eğitim-öğretim faaliyetlerini aksatmamak şartıyla gönüllülük esasıyla yapılması uygun görülmüştür.

Makamımızca da uygun görüldüğü takdirde; olurlarınıza arz ederim.

Kerim SANIK
Müdür Yardımcısı

OLUR
05.12.2016
Murat AŞİM
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdürü

Güvenli Elektronik
İmza ile Ayrıldı
05.12.2016

Serkan KEÇELİ
Memur

İl Millî Eğitim Müdürlüğü / KIRKLARELİ
Elektronik Ağ: <http://kirkclareli.meb.gov.tr>
e-posta: stratejigelistirme39@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Serkan KEÇELİ / Memur
Tel: 0 288 214 10 74 (Pbx) / 127
Fax: 0 288 214 11 27

Ek-6.Kirklareli İl Millî Eğitim Müdürlüğü İzin Belgesi

T.C.
KIRKLARELİ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 81588373-605-E.13734294
Konu : Araştırma İzni

06.12.2016

KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü)

İlgi : 21.11.2016 tarihli ve 69456409-605.01-E.5638 sayılı yazınız.

Enstitünüz Halk Sağlığı Tezli Yüksek Lisans öğrencisi Ökkeş KISA'nın "Ortaokul Öğrencilerinin Yalnızlık ve Sosyal Beceri Düzeyleri ile İnternet Bağımlılığı İlişkisinin İncelenmesi" başlıklı yüksek lisans tez çalışmasının Müdürlüğümüze bağlı merkez ve ilçelerde bulunan ortaokullarda yapılması uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi, ilgiliye tebliğiyle araştırmanın tamamlanmasından itibaren en geç iki hafta içinde araştırmanın iki örneğinin CD'ye kayıtlı olarak Müdürlüğümüze teslim edilmesini arz ederim.

Murat AŞİM
İl Millî Eğitim Müdürü

Ek :
1- Müdürlük Onay Örneği (1 sayfa)
2- Anket Formları (Mühürlü) (14 sayfa)

Güvenli Elektronik
İmza ile Ayırıldı
06.12.2016

Serkan KEÇELİ
Memur

İl Millî Eğitim Müdürlüğü / KIRKLARELİ
Elektronik Ağ: <http://kirklareli.meb.gov.tr>
e-posta: stratejigelistirme39@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Serkan KEÇELİ / Memur
Tel: 0 288 214 10 74 (Pbx) / 127
Fax: 0 288 214 11 27

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 13c7-a452-35be-ad0e-215e kodu ile teyit edilebilir.

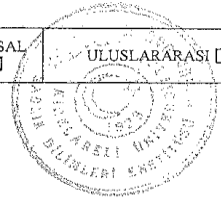
Ek-7. Etik Kurul Kararı

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ ETİK KURULU KARAR FORMU
(2017-SBEK-01)

ARAŞTIRMANIN AÇIK ADI	Ortaokul Öğrencilerinin Yalnızlık ve Sosyal Beceri Düzeyleri İle İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi
VARSA ARAŞTIRMANIN PROTOKOL KODU	PR30R00

ETİK KURUL BİLGİLERİ	ETİK KURULUN ADI	Kırklareli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Etik Kurulu
	AÇIK ADRESİ:	Kırklareli Üniversitesi Kayalı Kampüsü Merkezi Derslik-2
	TELEFON	0288 212 26 80
	FAKS	0288 212 26 90
	E-POSTA	sabe@klu.edu.tr

BAŞVURU BİLGİLERİ	SORUMLU ARAŞTIRMACI UNVANI/ADI/SOYADI	Doç. Dr. Ayşe Yasemin KARAGEYİM KARŞIDAĞ		
	SORUMLU ARAŞTIRMACININ UZMANLIK ALANI	Kadın Hastalıkları ve Doğum		
	SORUMLU ARAŞTIRMACININ BULUNDUĞU MERKEZ	Kırklareli Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu		
	YARDIMCI ARAŞTIRMACI UNVANI/ADI/SOYADI	Öğrenci/ Ökkeş KISA		
	YARDIMCI ARAŞTIRMACININ KORDİNATÖRÜN UZMANLIK ALANI	Halk Sağlığı ABD		
	BAŞVURULAN ETİK KURUN ADI	Kırklareli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Etik Kurulu		
	DESTEKLEYİCİ			
	PROJE YÜRÜTÜCÜSÜ UNVANI/ADI/SOYADI (TÜBİTAK vb. gibi kaynaklardan destek alanlar için)			
	DESTEKLEYİCİNİN YASAL TEMSİLCİSİ			
	ARAŞTIRMANIN FAZİ VE TÜRÜ	FAZ 1	☐	
		FAZ 2	☐	
		FAZ 3	☐	
		FAZ 4	☐	
		Gözlemsel ilaç çalışması	☐	
Tıbbi cihaz klinik araştırması		☐		
İn vitro tıbbi tanı cihazları ile yapılan performans değerlendirme çalışmaları	☐			
İlaç dışı klinik araştırma	☒			
Diğer ise belirtiniz				
ARAŞTIRMAYA KATILAN MERKEZLER	TEK MERKEZ ☒	ÇOK MERKEZLİ ☐	ULUSAL ☒	ULUSLARARASI ☐

Ek-7. Etik Kurul Kararı

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ ETİK KURULU KARAR FORMU
(2017-SBEK-01)

ARAŞTIRMANIN AÇIK ADI	Ortaokul Öğrencilerinin Yalnızlık ve Sosyal Beceri Düzeyleri İle İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi
VARSA ARAŞTIRMANIN PROTOKOL KODU	PR30R00

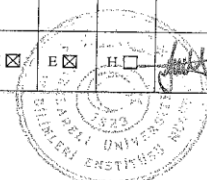
DEĞERLENDİRİLEN BELGELER	Belge Adı	Tarihi	Versiyon Numarası	Dili			
		ARAŞTIRMA PROTOKOLÜ	03.02.2017	1	Türkçe ☒	İngilizce ☐	Diğer ☐
	BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU	03.02.2017	1	Türkçe ☒	İngilizce ☐	Diğer ☐	
	OLGU RAPOR FORMU			Türkçe ☐	İngilizce ☐	Diğer ☐	
	ARAŞTIRMA BROŞÜRÜ			Türkçe ☐	İngilizce ☐	Diğer ☐	
DEĞERLENDİRİLEN DİĞER BELGELER	Belge Adı	Açıklama					
	SIGORTA	☐					
	ARAŞTIRMA BÜTÇESİ	☒					
	BIYOLOJİK MATERYEL TRANSFER FORMU	☐					
	İLAN	☐					
	YILLIK BİLDİRİM	☐					
	SONUÇ RAPORU	☐					
	GÜVENLİLİK BİLDİRİMLERİ	☐					
	DİĞER:	☒	Akademik Kurul/Kurum Kararı Başvuru Dilekçesi Başvuru Formu Araştırma Protokolü Kullanılacak Araç Gereçler Literatür Örnekleri Taahhütname Helsinki Bildirgesi İyi Klinik Uygulamalar Kılavuzu İzin Belgeleri Özgeçmişler CD				
KARAR BİLGİLERİ	Karar No:07	Tarih: 10.02.2017					
	Yukarıda bilgileri verilen başvuru dosyası ile ilgili belgeler araştırmannın/çalışmanın gerekçe, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak incelenmiş ve uygun bulunmuş olup araştırmannın/çalışmanın başvuru dosyasında belirtilen merkezlerde gerçekleştirilmesinde etik-ve bilimsel sakınca bulunmadığına toplantıya katılan etik kurul üye tam sayısının salt çoğunluğu ile karar verilmiştir. İlaç ve Biyolojik Ürünlerin Klinik Araştırmaları Hakkında Yönetmelik kapsamında yer alan araştırmalar/çalışmalar için Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu'ndan izin alınması gerekmektedir.						

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ ETİK KURULU

ETİK KURULUN ÇALIŞMA ESASI	Sağlık Bilimleri Enstitüsü Etik Kurul Yönergesi.
BAŞKANIN UNVANI / ADI / SOYADI:	Prof. Dr. Sema BASAT

Unvanı/Adı/Soyadı	Uzmanlık Alanı	Kurumu	Cinsiyet		Araştırma ile ilişkisi		Katılım *		İmza
Prof. Dr. Sema BASAT (Başkan)	İç Hastalıkları	Kırklareli Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu	E ☐	K ☒	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	
Doç. Dr. Serpil AKÖZCAN (Başkan Yardımcısı)	Nükleer Fizik	Kırklareli Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu	E ☐	K ☒	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	
Doç. Dr. Gülcan GÜNTAŞ (Raportör)	Klinik Biyokimya	Kırklareli Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu	E ☐	K ☒	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	
Doç. Dr. Ayşe Yasemin KARAGEYİM KARŞIDAĞ	Kadın Hastalıkları ve Doğum Uzmanı	Kırklareli Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu	E ☐	K ☒	E ☒	H ☐	E ☒	H ☐	Katılmadı
Yrd. Doç. Dr. Aylın AYDIN SAYILAN	Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği	Kırklareli Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu	E ☐	K ☒	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	

*:Toplantıda Bulunma

Ek-8. Ölçek İzinleri

ökkeş kısa <okkeskisa22@gmail.com>

17 Eki 2016 Pzt 00:29

Alıcı: fatih.bayraktar ▾

Sn. Fatih hocam

Kırklareli üniversitesi sağlık bilimler ensitisü yüksek lisans öğrencisiyim.

Ders aşamasında " ilköğretim ikinci kademedeki öğrencilerin yalnızlık ve sosyal becerinin internet bağımlılığı arasındaki ilişki " adlı tezi araştırmaktayım.Bu tezin kapsamında ders sorumlum Ayşe yasemin karageyim karşıdağ ile bir araştırma yürütmekteyim. Bu araştırmamızda sizin türkçeye uyarladığınız young (1998) internet bağımlılığı ölçeğini eğer İZİNİZ olursa kullanmayı düşünüyoruz.

Şimdiden Teşekkür ederim...

İyi Çalışmalar...

Fatih Bayraktar <fatih.bayraktar@emu.edu.tr>

17 Eki 2016 Pzt 15:06

Alıcı: ben ▾

Merhaba Ökkeş,

Türkçeye uyarladığım İnternet Bağımlılık Ölçeği'ni çalışmada gönül rahatlığıyla kullanabilirsin. Başarılar dilerim.

Doç. Dr. Fatih Bayraktar
Doğu Akdeniz Üniversitesi
Fen-Edebiyat Fakültesi
Psikoloji Bölümü
Mağusa-Kuzey Kıbrıs

From: ökkeş kısa [okkeskisa22@gmail.com]

Sent: Monday, October 17, 2016 12:29 AM

To: Fatih Bayraktar

Subject: Ölçek talebi

Ek-8. Ölçek İzinleri

Ökkeş Kısa <okkeskisa22@gmail.com>

17 Eki 2016 Pzt 01:12

Alıcı: hasan.bacanli ▾

Sn. Hasan hocam

Kırklareli üniversitesi sağlık bilimler ensitisü yüksek lisans öğrencisiyim.

Ders aşamasında " ilköğretim ikinci kademedeki öğrencilerin yalnızlık ve sosyal becerinin internet bağımlılığı arasındaki ilişki " adlı tezi araştırmaktayım.Bu tezin kapsamında ders sorumlum Ayşe yasemin karageyim karşıdağ ile bir araştırma yürütmekteyim. Bu araştırmamızda sizin türkçeye uyarladığınız "sosyal beceri" ölçeğini eğer İZİNİZ olursa kullanmayı düşünüyoruz.

Şimdiden Teşekkür ederim...

İyi Çalışmalar...

Hasan Bacanlı <hasan.bacanli@gmail.com>

17 Eki 2016 Pzt 07:01

Alıcı: ben ▾

Ölçeği akademik amaçlarla kullanmanızda bir sakınca yoktur.

17 Eki 2016 ÖÖ 1:12 tarihinde "ökkeş kısa" <okkeskisa22@gmail.com> yazdı:

Ek-8. Ölçek İzinleri

ökkeş kısa <okkeskisa22@gmail.com>

22 Eki 2016 Cmt 11:59

Alıcı: alim.kaya ▾

Sn alim hocam,
Kırkırelili üniversitesi sağlık bilimler ensitisü Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisiyim.

Ders aşamasında " ilköğretim ikinci kademedeki öğrencilerin yalnızlık ve sosyal becerinin internet bağımlılığı arasındaki ilişki " adlı tezi araştırmaktayım.Bu tezin kapsamında ders sorumlum Ayşe yasemin karageyim karşıdağ ile bir araştırma yürütmekteyim. Bu araştırmada "Çocuklar İçin Yalnızlık Ölçeğini" eğer İZİNİZ olursa kullanmayı düşünüyoruz ve hocam rica ediyorum hepsini gönderebilirsiniz..

Şimdiden Teşekkür ederim...

İyi Çalışmalar...

alim kaya <alim.kaya@mersin.edu.tr>

26 Eki 2016 Çar 14:07

Alıcı: ben ▾

Sayın KISA
İstemiş olduğunuz ölçek ve açıklamalar ekte bilginize sunulmuştur.
Çalışmalarınızda başarılar diler selam ve saygılarımı sunarım

Prof.Dr.Alim KAYA
Mersin Üniversitesi
Eğitim fakültesi
Eğitim Bilimleri Bölümü
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı Başkanı
Yenişehir/MERSİN
Tel: 0 324 341 2815/2225

24 Ekim 2016 00:09 tarihinde ökkeş kısa <okkeskisa22@gmail.com> yazdı:

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Ad:	ÖKKEŞ	Soyad:	KISA
Doğ yeri	TÜRKOĞLU	Doğ Tarihi	20.01.1993
Uyruğu	T.C	Telefonu	0531 507 26 30
Email:	okkeskisa22@gmail.com		

Eğitim Düzeyi

	Mezun Olduğu Kurumun Adı	Mez. Yılı
Doktora		----
Yük. Lis.	Kırklareli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü	2018
Lisans	Trakya Üniversitesi Sağlık Bilimler Fakültesi	2015

İş deneyimi (Sondan geçmişe doğru sıralayın)

Herhangi bir iş deneyimi bulunmamaktadır.

Yabancı Dilleri	Okuduğunuz Anlama*	Konuşma*	Yazma*	YÖKDİL Puanı	(Diğer) Puanı
İngilizce	İyi	Orta	Orta	60.00	

	Sayısal	Eşit Ağırlık	Sözel
ALES Puanı	67,15814	63,72393	57,44814
(Diğer) Puanı	67,40824	61,88345	54,44978

Program	Kullanma becerisi
Word	İyi
Power Point	İyi
Excel	İyi

Yayınları/Tebligleri Sertifikaları/Ödülleri

1. Hemşirelikte Güncel Yaklaşımlar (Katılım Belgesi)
2. Pedagojik Formasyon Eğitim Sertifikası